Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 11 – 2026

donderdag 5 november 2026

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen: (Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD **1**

LEESWIJZER 3

DEEL I – RECHTSPRAAK 4
Aanbesteding en overheidsopdrachten 4
Aansprakelijkheid Europese Unie 8
Advocaten 8
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers 8
Arbitrage 13
Asiel, migratie en Unieburgerschap 13
Beginselen EU-recht 18
Belastingen 18
Belastingen, btw 23
Belastingen, vennootschapsbelasting 26
Beroepskwalificaties 28
Bescherming financiële belangen EU 28
Bestuursrecht 29
Brexit 29
Broeikasgasemissierechten 29
Civiel 30
Consumenten 31
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek 36
Diensten, elektronische communicatiediensten 38
Digitalisering, social media en AI 40
Discriminatie en gelijke behandeling 43
Douane, tariefindeling, handel en antidumping 44
EHRM – algemeen en procesrecht 48
Energiemarkt 48
Erfrecht 53
Familieleven en familierecht 54
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie 56
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid 57
Gezondheid, geneesmiddelen, levensmiddelen en etikettering 59
Godsdienstvrijheid 60

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa werd in 2011 opgericht door Marc de Werd (gerechtshof Amsterdam) en Joanne Bik (LBVr).

Kernredactie: Larisa Alwin, Joanne Bik, Mariëlle Leenaers en Marc de Werd. Vaste medewerkers: Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Babet van den Kommer, Marlies Korevaar, Nadine Laatsch, Suus Pesch en Chris Sillen.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerking tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Afmelden kan via deze link.

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa 60
HvJ – algemeen en procesrecht 61
IE - Intellectuele eigendom 62
Insolventie 64
Institutioneel 65
Justitiële internationale samenwerking in civiele zaken en IPR 65
Justitiële internationale samenwerking in strafzaken en EAB 66
Kansspelen 68
Landbouw en visserij 69
LHBTI-rechten 71
Luchtvaart 71
Mededinging 75
Milieu, natuur, duurzame energie 77
Onderwijs en studenten 79
Privacy en persoonsgegevens 79
Procesrecht en recht op eerlijk proces 86
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht 89
Producteisen 93
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter 93
Rechtsstaat en rechterlijke macht 94
Sport 95
Staatssteun 95
Strafrecht 97
Toegang tot documenten 98
Vennootschapsrecht 98
Verkiezingen en kiesrecht 99
Vervoer, reizen en rijbewijs 99
Verzekeringen 100
Vrij verkeer 101
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid 101
Vrijheid van vereniging en demonstratierecht 103
Witwassen en terrorisme 104

DEEL II – ALGEMEEN 105
Cursus en opleiding 105
Nieuwsbrieven 105
NL zaken bij het HvJEU 106
NL zaken bij het EHRM 107
Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM 108

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.
  Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – C-402/25 (Plungės rajono savivaldybės administracija – 15 oktober 2026 – Litouwen – ECLI:EU:C:2026:870 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2014/24/EU – Richtlijn 89/665/EEG – Facultatieve gronden voor uitsluiting van deelname aan aanbestedingsprocedure – Ondernemer die onjuiste informatie over naleving van kwalificatievereisten heeft verstrekt – Plaatsing op lijst van leveranciers die onjuiste informatie hebben verstrekt – Evenredigheidsbeginsel – Recht op doeltreffende voorziening in rechte

De aanbestedende dienst heeft een internationale openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor een opdracht betreffende de bouw van een gemengd sport- en gezondheidscomplex.

In die aankondiging waren twee kwalificatievereisten opgenomen die betrekking hadden op, ten eerste, het bedrag van de jaarlijkse inkomsten uit bouwwerkzaamheden in de laatste drie boekjaren en, ten tweede, de succesvolle voltooiing van bouwwerkzaamheden, zoals gespecificeerd, in de vijf voorafgaande jaren.

De als tweede gerangschikte inschrijver heeft beroep ingesteld waarbij hij aanvoerde dat de gekozen inschrijver, VA Statyba onjuiste informatie had verstrekt over de naleving van deze twee kwalificatievereisten, en onder meer verzocht om deze onderneming te plaatsen op de lijst van leveranciers die onjuiste informatie hadden verstrekt. De rechter heeft vastgesteld dat VA Statyba inderdaad onjuiste informatie had verstrekt over de naleving van die kwalificatievereisten, en de aldus vastgestelde handelingen gekwalificeerd als misleiding van de aanbestedende dienst door grove nalatigheid. Die rechter heeft dan ook geoordeeld dat was voldaan aan de voorwaarden om VA Statyba van de aanbestedingsprocedure uit te sluiten krachtens artikel 46, lid 4, punt 4, van de wet inzake overheidsopdrachten.

De autoriteit voor overheidsopdrachten heeft de aanbestedende dienst gelast de naam van VA Statyba te plaatsen op de lijst van leveranciers die onjuiste informatie hebben verstrekt. De aanbestedende dienst is het daar niet mee eens. Volgens de aanbestedende dienst moeten alleen leveranciers op de lijst worden geplaatst die bij besluit van de aanbestedende dienst van de aanbestedingsprocedure zijn uitgesloten. Volgens de aanbestedende dienst bepaalt de wet dus niet dat een aanbestedende dienst een leverancier op die lijst kan plaatsen wanneer het niet die dienst, maar een rechterlijke instantie is die heeft vastgesteld dat deze leverancier onjuiste informatie heeft verstrekt.

Hof: Artikel 18, lid 1, en artikel 57, lid 4, eerste alinea, onder h), van richtlijn 2014/24/EU, en artikel 1, leden 1 en 3, van richtlijn 89/665/EEG verzetten zich niet tegen een nationale regeling of praktijk op grond waarvan een op het gebied van overheidsopdrachten bevoegde autoriteit een aanbestedende dienst kan gelasten de naam bekend te maken van een ondernemer die onjuiste informatie heeft verstrekt over de naleving van de kwalificatievereisten, ook al heeft deze aanbestedende dienst deze ondernemer niet van de aanbestedingsprocedure uitgesloten voordat deze is afgerond en is bij een onherroepelijk geworden rechterlijke beslissing vastgesteld dat die ondernemer zich schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen, op voorwaarde dat:

– de duur van die bekendmaking evenredig is aan de ernst van het gedrag van de betrokken ondernemer en niet langer is dan de in artikel 57, lid 7, van richtlijn 2014/24, zoals gewijzigd, vastgestelde maximumduur;

– deze ondernemer tijdens de duur van die bekendmaking overeenkomstig artikel 57, lid 6, van richtlijn 2014/24, zoals gewijzigd, mag aantonen dat hij betrouwbaar is teneinde te worden toegelaten tot een latere aanbestedingsprocedure;

– *die ondernemer beschikt over een doeltreffende voorziening in rechte tegen ten minste één van de besluiten in verband met een dergelijke bekendmaking, die respectievelijk door die autoriteit en de betrokken aanbestedende dienst zijn vastgesteld.*

HvJ – CONCLUSIE – C-390/25 (HUS-yhtymä) – 8 oktober 2026 – A-G Biondi – Finland – ECLI:EU:C:2026:835 – conclusie

Richtlijn 2014/24/EU – Concurrentiegerichte dialoog – Relatief gewicht van gunningscriteria – Uitdrukking van gewicht in marges – Verduidelijking van relatieve gewicht in uitnodiging tot indiening van definitieve inschrijvingen – Gebruik in aankondiging van opdracht van marges waaruit definitieve volgorde van gunningscriteria niet blijkt

Het intergemeentelijke samenwerkingsverband voor de ziekenhuisdistricten heeft een procedure voor de gunning van een opdracht georganiseerd in de vorm van een concurrentiegerichte dialoog. Dat is een bijzondere gunningsprocedure die in meerdere fasen plaatsvindt en doorgaans wordt gebruikt voor technisch, juridisch of financieel gebied complexe aanbestedingen. De aanbesteding betrof de aankoop van een compleet beheersysteem voor aanbestedingen en de daarmee verband houdende deskundigendiensten.

Uit de aankondiging van de opdracht bleek dat de aanbestedende dienst de opdracht zou hebben gegund op basis van het criterium van de meest voordelige inschrijving. In de beschrijving van de procedure die bij de aankondiging van de opdracht was gevoegd, was voorts gepreciseerd dat de vergelijking tussen de inschrijvingen zou plaatsvinden op de in de definitieve uitnodiging tot inschrijving beschreven wijze. In hetzelfde document waren de indicatieve gunningscriteria en de bijbehorende gewichtsmarges vastgesteld.

De vragen gaan over de in artikel 67, lid 5, van die Richtlijn 2014/24/EU neergelegde verplichting voor aanbestedende diensten om het relatieve gewicht te specificeren dat aan elk gunningscriterium voor de aanbesteding is toegekend, met name indien dat gewicht is uitgedrukt in marges.

De opdracht is gegund aan SC Software Oy. Cloudia Oy is aangewezen als vervangende leverancier.

Cloudia Oy heeft tegen het gunningsbesluit beroep ingesteld en daarbij aangevoerd dat de marge van 30 % tot 70 % voor de weging van de gunningscriteria die de aanbestedende dienst in de aankondiging van de opdracht had vastgesteld, niet passend was omdat deze te ruim was.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 30 en artikel 67, lid 5, tweede alinea, van richtlijn 2014/24/EU moeten aldus worden uitgelegd dat zij er, in het kader van een procedure van een concurrentiegerichte dialoog, niet aan in de weg staan dat een aanbestedende dienst die het relatieve gewicht van de gunningscriteria in de aankondiging van de opdracht of in het beschrijvende document heeft uitgedrukt in marges, de mogelijkheid heeft om dat relatieve gewicht definitief te specificeren in de uitnodiging tot indiening van de definitieve inschrijvingen die de deelnemers aan de dialoog na afloop daarvan zal worden toegestuurd.

Artikel 67, lid 5, tweede alinea, van richtlijn 2014/24, gelezen in samenhang met artikel 30 daarvan, moet aldus worden uitgelegd dat een aanbestedende dienst, in het kader van een procedure van de concurrentiegerichte dialoog, in de aankondiging van een opdracht geen marges voor het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de aanbesteding mag hanteren waaruit de definitieve volgorde van die criteria niet blijkt.

HvJ – CONCLUSIE – C-552/25 (Balmung Medical Handel) – 22 oktober 2026 – Denemarken – A-G Norkus – ECLI:EU:C:2026:905 – conclusie

Richtlijn 2014/24/EU – Gunningscriteria voor opdracht voor levering van producten – Beoordeling duurzaamheid van producten – Deelname fabrikant aan milieubeheersysteem dat voldoet aan de norm ISO 14001, EMAS of klimaatdoelstelling die is goedgekeurd door het Science Based Targets initiative (SBTi) – Aanwezigheid ‚verband met het voorwerp van de opdracht' – Algemeen ondernemingsbeleid

Een aantal Deense regio's heeft een aanbesteding uitgeschreven voor de levering van spuiten en naalden voor gebruik in ziekenhuizen. Als gunningscriterium werd de beste prijs-kwaliteitsverhouding gehanteerd, met duurzaamheid als een van de subcriteria. De inschrijvers moesten voor elk perceel en voor elk aangeboden product aangeven of het product was vervaardigd volgens ISO 14001, EMAS of een gelijkwaardig systeem en of deze een door SBTi goedgekeurde of gelijkwaardige klimaatdoelstelling nastreefde. In het bestek werd vermeld dat de antwoorden in aanmerking zouden worden genomen bij de beoordeling van de duurzaamheid.

Balmung Medical Handel GmbH heeft inschrijvingen ingediend voor elf percelen van deze opdracht en heeft bij de beoordeling daarvan de hoogst mogelijke score behaald voor het subcriterium „Duurzaamheid". De regio's hebben Balmung Medical Handel onder opgave van redenen meegedeeld dat zeven van de elf percelen niet aan haar waren gegund.

Balmung Medical Handel heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van de gunningsbesluiten voor zeven van de elf percelen.

De vragen stellen onder meer aan de orde of de gunning van een overheidsopdracht die onder meer is gebaseerd op een positieve weging omdat de fabrikant van de aangeschafte producten gecertificeerd is volgens de norm ISO 14001 of het Europese milieubeheer- en milieuauditsysteem, dan wel omdat hij een klimaatdoelstelling nastreeft die is goedgekeurd door het Science Based Targets initiative (SBTi), in overeenstemming is met richtlijn 2014/24/EU en of artikel 67, leden 2 en 3, van deze richtlijn zich ertegen verzet dat met het oog op de gunning duurzaamheidscriteria worden toegepast die zijn gebaseerd op certificering in het kader van deze referentiesystemen inzake milieubeheer, voor zover het gaat om de voorwaarde dat deze criteria verband houden met het voorwerp van de opdracht.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 67, leden 2 en 3, van richtlijn 2014/24/EU verzet zich er niet tegen dat met het oog op de gunning van opdrachten duurzaamheidscriteria worden toegepast die een positieve weging toekennen aan het feit dat de aangeboden producten worden vervaardigd door een fabrikant die is gecertificeerd volgens ISO 14001, het milieubeheer- en milieuauditsysteem van de Europese Unie of een gelijkwaardig systeem en een klimaatdoelstelling die is goedgekeurd door Science Based Targets initiative of een gelijkwaardige doelstelling nastreeft, mits deze criteria verband houden met het voorwerp van de opdracht. Of een dergelijk verband bestaat, moet worden beoordeeld door de verwijzende rechter op basis van een concrete analyse van de sector waarop de overheidsopdracht betrekking heeft, van de specifieke kenmerken van die sector en van het product of de dienst die het voorwerp van die opdracht vormt dan wel van de levenscyclus daarvan, samen met de aanbestedingsdocumenten waaruit de aankoopbehoefte van de aanbestedende dienst blijkt.

HvJ – CONCLUSIE – C-858/24 P (VC/EU-OSHA) – 22 oktober 2026 – A-G Rantos – ECLI:EU:C:2026:904 – conclusie

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 – Artikel 47 Handvest EU – Artikel 261 VWEU – Overheidsopdrachten – Bescherming financiële belangen Europese Unie – Uitsluiting marktdeelnemer van toekenningsprocedures – Geen definitieve rechterlijke beslissing of definitief bestuurlijk besluit met vaststelling ernstige beroepsfout – Uitsluiting obv een voorafgaande juridische kwalificatie die is gebaseerd op een bestuurlijk besluit waarvan de tenuitvoerlegging is opgeschort –Toetsing met volledige rechtsmacht – Effectieve rechterlijke bescherming

EU-OSHA heeft een aanbesteding gepubliceerd voor de levering van informatie- en communicatietechnologiediensten en internetdiensten. Deze opdracht bestond uit drie percelen.

De Spaanse mededingingscommissie (hierna: CNMC) heeft vastgesteld dat VC tussen maart 2009 en mei 2017 samen met verschillende andere ondernemingen had deelgenomen aan een samenwerkingsnetwerk, dat één enkele en voortdurende inbreuk op het mededingingsrecht opleverden. De CNMC heeft VC een geldboete opgelegd en een verbod om met de Spaanse overheid aanbestedingscontracten aan te gaan.

VC heeft een offerte ingediend voor het tweede perceel van de betrokken opdracht, betreffende de verlening van diensten van ondersteuning en advies op het gebied van projectmanagement.

EU-OSHA heeft aan VC gevraagd waarom zij het besluit van de CNMC niet in haar verklaring op erewoord had vermeld en of zij corrigerende maatregelen had genomen om de vastgestelde inbreuk te verhelpen. VC heeft laten weten dat het besluit van de CNMC niet definitief was, aangezien er nog procedures over liepen, en dat dit besluit geen daadwerkelijk verbod inhield om deel te nemen aan overheidsopdrachten, omdat de reikwijdte van dat verbod nog niet was vastgesteld.

De Audiencia Nacional (nationaal gerechtshof, Spanje) heeft op 11 april 2022 opschorting gelast van de tenuitvoerlegging van het besluit van de CNMC (hierna: „nationale opschortingsbeslissing").

De bevoegde instantie heeft vervolgens op 8 december 2022 de aanbeveling aan EU-OSHA gedaan om VC uit te sluiten van deelname aan de betrokken aanbesteding en deze uitsluiting bekend te maken, omdat het gedrag van VC naar haar mening moest worden aangemerkt als een „ernstige beroepsfout".

Op 17 januari 2023 heeft EU-OSHA de aanbeveling van de bevoegde instantie overgenomen en VC in kennis gesteld van dit besluit.

VC heeft bij het Gerecht een beroep tot nietigverklaring van dit besluit ingesteld. Haar middelen hebben onder meer betrekking op niet-naleving door EU-OSHA van de rechterlijke opschortingsbeslissing (eerste middel) en een beoordelingsfout in het kader van de door VC genomen corrigerende maatregelen (tweede middel).

A-G geeft het Hof in overweging: om het eerste en het tweede middel ongegrond te verklaren.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-937/26 (Hisk), verwijzing uit **Litouwen** over de vraag of voor de **aansprakelijkheid van een aanbestedende dienst wegens schending van het Unierecht** het criterium van de **voldoende gekwalificeerde schending** geldt, in hoeverre rekening mag worden gehouden met de **eigen handelingen of nalatigheden** van de benadeelde leverancier en welke factoren in aanmerking mogen worden genomen bij de berekening van de gederfde winst.

Aansprakelijkheid Europese Unie

HvJ – ARREST – C-808/24 (Zálečta) – 8 oktober 2026 – Slowakije – ECLI:EU:C:2026:836 – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Organisatie van arbeidstijd – Maximale wekelijkse arbeidstijd van brandweerlieden en reddingswerkers – Wachtdienst op werkplek – Onjuiste omzetting – Staatsaansprakelijkheid wegens schending Unierecht – Vaststelling bedrag van schadevergoeding

Samenvatting onder: arbeid

Advocaten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-957/26 (Orde van advocaten bij de rechtbank Antwerpen e.a.), verwijzing uit **België** over **rechtsbijstandsverzekering**, **vrije advocaatkeuze** en de vraag of **onderhandelingen voor een minnelijke regeling** behoren tot de voorbereidende fase van een gerechtelijke of administratieve procedure en, zo ja, vanaf welk moment de verzekerde recht heeft op vrije advocaatkeuze.

EHRM factsheets en case-law guide

- ECHR-KS KS – Articles 8, 10 and 1 of Protocol No. 1 The rights of lawyers in the Court's case-law

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – C-706/23 (Şcoala gimnazială "Mihai Eminescu") – 8 oktober 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:832 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Artikel 31 Handvest EU – Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid – Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Non-discriminatiebeginsel – Pro-rata-temporisbeginsel – Cumulatie van verschillende arbeidsovereenkomsten – Onderwijzend personeel – Jaarlijkse vakantie – Maaltijdvergoeding

Verzoekers zijn (ondersteunend) onderwijzend personeel. Zij hebben een geschil met hun werkgever, een middelbare school, over de berekening van de financiële vergoeding uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon en de toekenning van een maaltijdvergoeding die zij bovenop hun bezoldiging zouden moeten krijgen in geval van cumulatie van een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd voor de basisfunctie en een deeltijdse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

Hof: Artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88/EG, gelezen in het licht van artikel 31, lid 2, Handvest EU, clausule 4, punt 1, van de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, verzetten zich tegen een nationale regeling die bepaalt dat wanneer een werknemer een voltijdse overeenkomst voor onbepaalde tijd cumuleert met een deeltijdse overeenkomst voor bepaalde tijd op uurbasis, bij de berekening van de

vergoeding die uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon aan die werknemer verschuldigd is noch rekening wordt gehouden met de tijd die hij ter uitvoering van die tweede overeenkomst heeft gewerkt, noch met de inkomsten die hij op grond daarvan heeft ontvangen.

Artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88, clausule 4, punt 1, van de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, verzetten zich tegen een nationale regeling en praktijk volgens welke in het geval dat een werknemer een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd cumuleert met een deeltijdse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd op uurbasis, ten eerste aan die werknemer een maaltijdvergoeding wordt toegekend die enkel wordt berekend op basis van de tijd die hij daadwerkelijk ter uitvoering van de voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd heeft gewerkt en ten tweede het bedrag van die vergoeding niet wordt meegeteld bij de berekening van de vergoeding die verschuldigd is uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon.

- The Court explains the requirements of EU law as regards non-discrimination against workers in the event of the accumulation of contracts of employment (Persbericht Curia)

HvJ – ARREST – C-808/24 (Zálečta) – 8 oktober 2026 – Slowakije – ECLI:EU:C:2026:836 – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Organisatie van arbeidstijd – Maximale wekelijkse arbeidstijd van brandweerlieden en reddingswerkers – Wachtdienst op werkplek – Onjuiste omzetting – Staatsaansprakelijkheid wegens schending Unierecht – Vaststelling bedrag van schadevergoeding

M. R. is lid van een gemeentelijk korps van brandweerlieden en reddingswerkers. Hij vordert vergoeding van immateriële schade die voortvloeit uit het feit dat zijn wachtdiensten op de werkplek in strijd met artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88 niet zijn opgenomen in zijn arbeidstijd. Dat heeft volgens M. R. ook geleid tot schending van artikel 6, onder b), van deze richtlijn (de verplichting om de wekelijkse werktijd te beperken).

De verwijzende rechter heeft geoordeeld dat de Slowaakse regeling in strijd is met artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88, zoals uitgelegd door het Hof. Deze rechter heeft de staat daarom gelast M.R. bepaalde bedragen te betalen ter vergoeding van zijn immateriële schade, zowel uit dien hoofde als wegens het verlies van de hoop op een wetswijziging.

In hoger beroep is deze uitspraak vernietigd op grond dat de verwijzende rechter *ultra petita* had beslist. De zaak is terugverwezen naar de verwijzende rechter, die twijfelt over de relevantie van een dergelijke uitlegging. De verwijzende rechter merkt op dat deze uitlegging zowel gevolgen heeft voor het ontstaan van het recht op schadevergoeding als voor de berekening van de vergoeding, naargelang dit recht al dan niet gekoppeld is aan het aantal gewerkte uren boven de in artikel 6, onder b), van deze richtlijn gestelde grens.

Hof: Artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88/EG strekt er niet toe aan particulieren rechten toe te kennen, zodat zij geen schadevergoeding op grond van het Unierecht kunnen vorderen wanneer een lidstaat dat artikel schendt.

Artikel 6, onder b), van richtlijn 2003/88 moet aldus worden uitgelegd dat de omvang van de vergoeding die lidstaten moeten betalen voor de immateriële schade die zij door de schending van deze bepaling hebben toegebracht aan particulieren, overeenkomstig het nationale recht niet mag worden vastgesteld op basis van de duur van de schending van het Unierecht die voortvloeit uit het feit dat in de betrokken nationale regeling wachtdiensten niet worden meegeteld als „arbeidstijd" in de zin van artikel 2, punt 1, van deze richtlijn, maar moet worden vastgesteld op basis van de schade die de betrokken particulieren daadwerkelijk en concreet hebben geleden en die in een rechtstreeks causaal verband staat met de

schending van artikel 6, onder b), van die richtlijn, waarbij het gelijkwaardigheids- en het doeltreffendheidsbeginsel in acht moeten worden genomen.

HvJ – ARREST – C-359/25 (Delevris) – 22 oktober 2026 – Griekenland – ECLI:EU:C:2026:898 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Verbod van discriminatie op grond van leeftijd – Verplichte pensionering van ambtenaren van diplomatieke dienst – Legitieme doelen die een verschil in behandeling op grond van leeftijd rechtvaardigen

IS is oud-ambtenaar uit de categorie diplomaten bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. De functie van IS is op grond van een presidentieel decreet met ingang van 31 december 2017 beëindigd op de grond dat hij op die datum de leeftijd van 65 jaar had bereikt en effectief 35 jaar met pensioenopbouw in openbare dienst had gewerkt. IS heeft beroep tot nietigverklaring van dit presidentieel decreet ingesteld.

Hof: Richtlijn 2000/78/EG verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan ambtenaren die deel uitmaken van een diplomatieke dienst op de leeftijd van 65 jaar ambtshalve met pensioen worden gestuurd wanneer zij effectief 35 jaar met pensioenopbouw in openbare dienst hebben gewerkt, in tegenstelling tot andere ambtenaren en overheidsfunctionarissen die niet aan deze voorwaarden voldoen en die op die leeftijd dus niet ambtshalve met pensioen worden gestuurd, op voorwaarde dat deze nationale regeling een legitiem doel van werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid nastreeft en dat deze regeling binnen de wetgevingscontext ervan en gelet op alle situaties waarop deze van toepassing is, passend en noodzakelijk is om dat doel te bereiken.

HvJ – ARREST – C-420/24 (Sindicatul Drumarilor "Elie Radu") – 22 oktober 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:893 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Artikel 31, lid 2, Handvest EU – Begrip "arbeidstijd" – Maximale wekelijkse arbeidstijd – Daadwerkelijke arbeidsplaats die afwijkt van vaste arbeidsplaats zoals vastgelegd in arbeidsovereenkomst – Reistijd naar daadwerkelijke arbeidsplaats

BZ is hoofd van de dienst „Investeringen, grootschalige herstellingen en rampen". In zijn arbeidsovereenkomst is een vaste standplaats te Lași (Roemenië) vastgelegd.

Van 8 tot en met 15 juni 2021 heeft BZ meerdere reizen gemaakt om werken te inspecteren op verschillende trajecten van het nationale wegennet in steden die respectievelijk op 145 km, 108 km en 204 km van Lași liggen. Bij één gelegenheid werd ook het hoofdkantoor in Boekarest bezocht, een stad die op 421 km van Lași ligt.

BZ heeft in acht dagen in totaal meer dan 1 500 km over het Roemeense wegennet afgelegd. Deze reizen hebben met name buiten de gebruikelijke arbeidsuren plaatsgevonden.

Zijn werkgever heeft geweigerd om de door BZ ingediende 31,5 uur aan reistijd naar de werken te vergoeden. De zaak gaat over de wijze waarop de reistijd naar de daadwerkelijke arbeidsplaats moet worden gekwalificeerd.

Hof: Artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88/EG moet aldus worden uitgelegd dat de reistijd van een werknemer, ook buiten zijn gebruikelijke arbeidsuren, van en naar een door zijn werkgever vastgestelde arbeidsplaats die niet zijn vaste of gebruikelijke arbeidsplaats is, om daar zijn werkzaamheden of functie

uit te oefenen overeenkomstig de instructies van zijn werkgever, moet worden beschouwd als „arbeidstijd" in de zin van deze bepaling.

HvJ – CONCLUSIE – C-430/25 (Gena) – 15 oktober 2026 – A-G Kokott – Polen – ECLI:EU:C:2026:867 – conclusie

Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van personen – Vrij verkeer van werknemers – Directe belastingen – Exitheffing over latente waardevermeerderingen van vermogensbestanddelen die zijn ontstaan alvorens betrokkene fiscaal inwoner is geworden – Niet-inaanmerkingneming latente waardeverminderingen – Omvang van eventueel uitstel van betaling van verschuldigde exitheffing

Samenvatting onder: belastingen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 23 oktober 2026 – ECLI:NL:HR:2026:1730

Verordening 883/2004 – Artikel 267 VWEU – Rijnvarende die ook andere werkzaamheden verricht voor andere werkgever – Toepasselijkheid Rijnvarendenovereenkomst

Belanghebbende had in het jaar 2015 de Nederlandse nationaliteit en woonde het gehele jaar 2015 in Nederland. Hij is dat gehele jaar als schipper in loondienst werkzaam geweest bij een in Luxemburg gevestigde onderneming (hierna: SA1) en verrichtte zijn werkzaamheden aan boord van een binnenvaartmotorschip, dat in het jaar 2015 in de Rijnvaart is gebruikt. De eigenaar van het schip is gevestigd in Nederland. Volgens de Rijnvaartverklaring wordt het schip geëxploiteerd door SA 1.

Belanghebbende is van 1 januari 2015 tot en met 31 mei 2015 bovendien in dienstbetrekking werkzaam geweest bij een in Bulgarije gevestigde onderneming (hierna: SA 2). Deze werkzaamheden verrichtte hij niet als varend personeel, maar hielden in dat belanghebbende andere schippers benaderde voor opslag van goederen. Deze werkzaamheden zijn verricht aan boord van het schip, maar hebben geen betrekking op Rijnvaart.

Is de Rijnvarendenovereenkomst van toepassing op een Rijnvarende die naast zijn werkzaamheden in de Rijnvaart ook andere werkzaamheden verricht voor een andere werkgever?

Prejudiciële vragen:

1. Moet artikel 267 VWEU aldus worden uitgelegd dat het Hof van Justitie bevoegd is bij wijze van prejudiciële beslissing een uitspraak te doen over de uitlegging van de Rijnvarendenovereenkomst?

2a. Indien vraag 1 bevestigend moet worden beantwoord, wijst de Rijnvarendenovereenkomst dan een toepasselijke wetgeving aan in een geval als dit, waarin een werknemer (i) als varend personeel beroepsarbeid verricht aan boord van een schip als bedoeld in artikel 1, letter a, van de Rijnvarendenovereenkomst, waardoor hij volgens die bepaling als Rijnvarende moet worden aangemerkt, en (ii) tegelijkertijd aan boord van het schip ook andersoortige werkzaamheden verricht die niet behoren tot de beroepswerkzaamheden van varend personeel op het schip?

2b. Indien ook vraag 2a bevestigend moet worden beantwoord, welke wetgeving is dan in een geval als dit van toepassing?

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-960/26 en C-961/26 (Parchetul de pe lângă Tribunalul Sălaj et Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj e.a.), verwijzing uit **Roemenië** over **beperking van vergoeding van kosten** van speciale correctiemiddelen voor **beeldschermwerk** en de vraag of dit verenigbaar is met artikel 9, leden 3 en 4, **van Richtlijn 90/270/EEG**.
- C-973/26 (Oberstleutnant), verwijzing uit **Duitsland** over **vaderschapsverlof** en de vraag of artikel 4, lid 1, en artikel 8, lid 2, van **richtlijn 2019/1158 rechtstreekse werking** hebben en onder welke voorwaarden een lidstaat zich kan beroepen op de **uitzonderingen** van artikel 20, leden 6 en 7, met betrekking tot vaderschapsverlof en de bijbehorende betaling of uitkering.
- C-927/26 en C-928/26 (Licaggi e.a.), verwijzing uit **Italië** over de vraag of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling die **deeltijdleraren** met een **arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd** uitsluit van de **lerarenkaart**, en of deze kaart, indien zij daarop recht hebben, volledig of naar evenredigheid van hun arbeidstijd moet worden toegekend.
- C-744/26 (Caisse primaire d'assurance maladie de Moselle), verwijzing uit **Frankrijk** over de vraag of de **gedeeltelijke werkloosheidsuitkering** moet worden gelijkgesteld met **werkzaamheden in loondienst** in de zin van artikel 11, lid 2, van **verordening 883/2004,** en of daardoor een substantieel gedeelte van de werkzaamheden daadwerkelijk in een lidstaat moet zijn verricht, om het sociale zekerheidsstelsel van een lidstaat te doen gelden.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad – 9 oktober 2026 – ECLI:NL:PHR:2026:984

Richtlijn 2003/88/EG (Arbeidstijdenrichtlijn) – Artikelen 31, lid 2 en 52, lid 1 Handvest EU

Deze prejudiciële procedure gaat over de vraag of tijdens een slapend dienstverband vakantiedagen worden opgebouwd. De kantonrechter in de rechtbank Rotterdam heeft hierover een prejudiciële vraag gesteld aan de Hoge Raad.

Conclusie: M.i. moet de prejudiciële vraag bevestigend worden beantwoord: een werknemer bouwt tijdens een slapend dienstverband vakantiedagen op tegen loonwaarde. Dit volgt uit het recht. Art. 7:634 lid 1 BW dient in zoverre, wegens strijdigheid met art. 31 lid 2 Handvest, buiten toepassing te worden gelaten.

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/2359 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2026 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels en Verordening (EG) nr. 987/2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004, *PB L, 2026/2359, 27.10.2026,*

OVERIG

- Verklaring van de Commissie over controle, activering en arbeidsbemiddeling, PB C, C/2026/5549, 27.10.2026,
- Verklaring van de Commissie over seizoensarbeiders, PB C, C/2026/5553, 27.10.2026,

EHRM factsheets en case-law guide

- Trade union rights
- Legal professional privilege
- Slavery, servitude and forced labour
- Surveillance at workplace
- Work-related rights
- Guide on Article 4 of the European Convention on Human Rights

WIKI

- Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen

Arbitrage

OVERIG

Commissie besluit België voor EU-Hof van Justitie te brengen wegens erkenning arbitrale vonnissen die beginsel autonomie EU-recht schenden (EC)

EHRM factsheets

- ECHR-KS – Article 6 Arbitration

Asiel, migratie en Unieburgerschap

HvJ – ARREST – C-249/25 (Jilin) – 1 oktober 2026 – na verwijzing ABRvS – Nederland – ECLI:EU:C:2026:806 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2001/55/EG – Richtlijn 2013/32/EU – Derdelander uit Oekraïne – Internationale bescherming – Tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden – Opschorting van behandeling van verzoeken

Verzoeker heeft de Chinese nationaliteit. Hij heeft verklaard dat hij een aantal jaar tot zijn vertrek in februari 2022 in Oekraïne heeft gewoond. Hij is in 2012 getrouwd met een Oekraïense vrouw met wie hij een zoon heeft. In 2022 is hij met zijn gezin Nederland ingereisd en heeft daar een asielverzoek ingediend voor zichzelf. Hij komt in aanmerking voor tijdelijke bescherming op grond van richtlijn 2001/55, omdat hij voor 24 februari 2022 met zijn Oekraïense vrouw en kind in Oekraïne verbleef. Hij is een gezinslid van een Oekraïense onderdaan, als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder c, van het uitvoeringsbesluit 2022/382. Het asielverzoek is niet verder behandeld, omdat hij in aanmerking kwam voor tijdelijke bescherming op grond van richtlijn 2001/55.

De vreemdeling heeft de minister in gebreke gesteld wegens het niet tijdig nemen van een besluit op zijn asielverzoek van 13 april 2022.

De minister voert in hoger beroep aan dat de rechtbank een onjuiste uitleg heeft gegeven aan de verhouding tussen richtlijn 2001/55 en richtlijn 2013/32.

De vraag is of de lidstaten voor de duur van de aan een ontheemde verleende tijdelijke bescherming de behandeling van een door dezelfde persoon ingediend verzoek om internationale bescherming kunnen opschorten, zodat de termijn voor de beslissing op het verzoek om internationale bescherming pas aanvangt (of pas verder gaat lopen) na afloop van de periode van tijdelijke bescherming.

Nederland, België, Duitsland en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 17, lid 2, van richtlijn 2001/55/EG, en artikel 31 van richtlijn 2013/32/EU moeten aldus worden uitgelegd dat:

– *zij zich ertegen verzetten dat de autoriteiten van een lidstaat de behandeling van verzoeken om internationale bescherming die zijn ingediend door begunstigden van tijdelijke bescherming, automatisch opschorten gedurende de periode van tijdelijke bescherming, zodat de beslistermijn voor deze verzoeken pas na afloop van die periode aanvangt of doorloopt;*

– *het de bevoegde autoriteiten in uitzonderlijke gevallen vrij staat om de behandeling van sommige van deze verzoeken om internationale bescherming tijdelijk uit te stellen, ook indien daardoor deze beslistermijn wordt overschreden, mits deze overschrijding voortvloeit uit maatregelen die zijn genomen, en noodzakelijk zijn, om het hoofd te bieden aan de objectieve onmogelijkheid om die beslistermijn strikt in acht te nemen en tegelijkertijd te voorkomen dat het stelsel van internationale bescherming van de betrokken lidstaat geblokkeerd raakt.*

- Internationale bescherming: de automatische opschorting van de behandeling van asielverzoeken die zijn ingediend door begunstigden van tijdelijke bescherming, is in strijd met het Unierecht (persbericht Curia)
- EU-Hof: behandeling van een asielaanvraag mag niet automatisch opgeschort worden wanneer een verzoeker tijdelijke bescherming geniet (ECER)
- The Jilin Judgment (Case C-249/25): Can Member States Suspend Asylum Procedures During Temporary Protection, and for How Long? (EU law analysis)
- Belangrijke uitspraak Hof van Justitie: de asielprocedure van Oekraïners tijdens hun tijdelijke bescherming mag niet automatisch worden opgeschort (verblijfblog)

HvJ – ARREST – C-571/24 (Kreis Bergstraße) – 8 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:839 – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/86/EG – Gezinshereniging – Alleenstaande minderjarige die meerderjarig is geworden op datum vóór de toekenning van de vluchtelingenstatus en HvJ C-550/16 – Aan dit arrest te verbinden gevolgen voor de datum van indiening van een verzoek om gezinshereniging

In arrest C-550/16 (A en S) heeft het Hof de voorwaarden verduidelijkt waaronder alleenstaande minderjarigen die tijdens deze procedure meerderjarig zijn geworden, het recht op gezinshereniging op grond van de gunstigere voorwaarden van dat artikel kunnen doen gelden. Meer in het bijzonder heeft het Hof geoordeeld dat een verzoek om gezinshereniging in beginsel moet worden ingediend binnen drie maanden na de datum van erkenning van de vluchtelingenstatus van de betrokken „minderjarige”

In de onderhavige zaak heeft de betrokken „minderjarige” de vluchtelingenstatus echter verkregen op een datum ruim vóór de uitspraak van het arrest A en S, zodat deze termijn van drie maanden reeds was verstreken toen zijn ouders, beiden in Turkije wonende Syrische onderdanen, het in artikel 10, lid 3, onder a), van richtlijn 2003/86 bedoelde recht op gezinshereniging wilden inroepen.

Het verzoek om gezinshereniging is afgewezen op grond dat dit recht was komen te vervallen bij de meerderjarigheid van het kind en dat hun verzoek hoe dan ook niet zo spoedig mogelijk na de erkenning van hun zoon als vluchteling was ingediend.

De verwijzende rechter wil weten of de regels die het Hof in het arrest A en S heeft ontwikkeld, moeten worden aangepast en, meer in het bijzonder, of de termijn van drie maanden moet ingaan op de datum van uitspraak van dat arrest dan wel of die termijn moet worden verlengd.

Hof: Artikel 10, lid 3, onder a), van richtlijn 2003/86/EG moet aldus worden uitgelegd dat het verzoek om gezinshereniging van de ouders van een derdelander die als „alleenstaande minderjarige" het grondgebied van een lidstaat is binnengekomen, tijdens de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming meerderjarig is geworden en vóór de uitspraak van het arrest van 12 april 2018, A en S (C-550/16, EU:C:2018:2348), de vluchtelingenstatus heeft verkregen, moet worden ingediend binnen een redelijke termijn na de datum waarop de betrokken minderjarige als „vluchteling" is erkend. De redelijkheid van deze termijn moet worden beoordeeld met inachtneming van alle omstandigheden van de zaak.

HvJ – ARREST – C-521/25 (Commissie/Hongarije) – ECLI:EU:C:2026:875 – persbericht – geen conclusie – arrest (Franse versie)

Richtlijn 2002/90/EG – Niet-nakoming – Bestrijding van hulp bij illegale binnenkomst, doorreis en verblijf – Mensenhandel – Sancties – Effectief, proportioneel en afschrikkend karakter

Hongarije heeft regelgeving aangenomen op grond waarvan onherroepelijk opgelegde gevangenisstraffen voor mensenhandel worden omgezet in 'speciale re-integratiedetentie'. De 'speciale re-integratiedetentie', komt in de praktijk neer op verwijdering van Hongaars grondgebied en een verbod op terugkeer, en vormt geen effectieve, afschrikkende en proportionele straf. Volgens de Commissie schendt Hongarije het EU recht.

Hof: Hongarije is de verplichtingen die op haar rusten op grond van artikelen 1er en 3 Richtlijn 2002/90/EG en artikel 1er, leden 1 en 3 Kaderbesluit 2002/946/JBZ niet nagekomen door invoering van Regeringsbesluit nr. 148/2023, betreffende de re-integratiedetentie van personen die zijn veroordeeld voor het misdrijf mensenhandel.

- Failure of a Member State to fulfil its obligations: by converting the final custodial sentences imposed for trafficking in human beings into 'special reintegration detention', Hungary has infringed EU law (persbericht Curia)

.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 7 oktober 2026 – persbericht – C-1097/26 (Meiden) – ECLI:NL:RVS:2026:5867

Verordening (EU) nr. 2024/1351 (Asiel- en Migratiebeheerverordening) – Dublin-verordening – Rechterlijke toetsing van overdrachtsbesluiten – Overgangsrecht

Op 12 juni 2026 is als onderdeel van het Europees Asiel- en Migratiepact de Asiel- en Migratiebeheerverordening inwerking getreden. Deze verordening vervangt de Dublinverordening. In de nieuwe verordening staat dat asielaanvragen die vóór 12 juni 2026 zijn ingediend, moeten worden beoordeeld aan de criteria van de (oude) Dublinverordening.

In deze zaak heeft de minister de asielaanvraag van een man niet in behandeling genomen, omdat Zweden hiervoor verantwoordelijk is. De minister heeft dat beoordeeld aan de hand van de (oude) Dublinverordening, zoals het overgangsrecht dat regelt. De man is het er niet mee eens dat Zweden

zijn asielaanvraag beoordeelt en is tegen het besluit van de minister in beroep gegaan bij de rechtbank in Utrecht. De rechtbank heeft zijn beroepsgronden over de verantwoordelijkheid van Zweden niet inhoudelijk beoordeeld, omdat de rechterlijke toetsing sinds 12 juni 2026 volgens de nieuwe Asiel- en Migratiebeheerverordening is beperkt en deze beroepsgronden daar niet onder vallen. De man is het hier niet mee eens. Hij vindt dat hij hierdoor geen gelijke behandeling krijgt met anderen die ongeveer tegelijk met hem Nederland zijn ingereisd, maar ten aanzien van wie de minister vóór 12 juni 2026 een besluit had genomen. De rechtbank behandelt in die gevallen wel alle beroepsgronden, ook over de verantwoordelijkheid van een andere lidstaat.

De Afdeling bestuursrechtspraak wil van het Hof weten hoe het overgangsrecht precies moet worden uitgelegd en of de rechter na 12 juni 2026 in een beroepsprocedure de aanvraag mag toetsen waarop een lidstaat de verantwoordelijkheid heeft bepaald als dat nog onder de oude Dublinverordening is gebeurd. Zij wil daarbij ook weten hoe het overgangsrecht zich verhoudt tot het recht op effectieve rechtsbescherming.(bron: persbericht ABRvS)

Prejudiciële vragen:

1) Moet artikel 84, tweede lid, van Verordening (EU) nr. 2024/1351 aldus worden uitgelegd dat met de "volgens de in Verordening (EU) nr. 604/2013 vastgelegde criteria" uitsluitend de in hoofdstuk III van deze Verordening neergelegde materiële criteria worden bedoeld? Zo nee, welke bepalingen uit Verordening (EU) nr. 604/2013 worden daar nog meer mee bedoeld?

2a) Moeten de artikelen 84, tweede lid, en 85 van Verordening (EU) nr. 2024/1351 betreffende asiel- en migratiebeheer, gelezen in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel en het recht op effectieve rechtsbescherming, neergelegd in artikel 47 van het EU Handvest, zo worden uitgelegd dat artikel 43, eerste lid, van Verordening (EU) nr. 2024/1351 van toepassing is op een beroepsprocedure tegen een overdrachtsbesluit waarin de minister de verantwoordelijke lidstaat overeenkomstig artikel 84, tweede lid, van Verordening (EU) nr. 2024/1351 heeft bepaald aan de hand van de in Verordening (EU) nr. 604/2013 vastgelegde criteria?

2b) Is het, mede in het licht van het gelijkheidsbeginsel, voor de beantwoording van deze vraag van belang of de minister voor of na 12 juni 2026 een besluit op het verzoek om internationale bescherming heeft genomen of is daarvoor een moment in de beroepsprocedure bepalend, zoals de datum waarop het rechtsmiddel is aangewend of de rechter het onderzoek op de zitting heeft gesloten?

3) Indien het antwoord op vraag 2a bevestigend luidt: zijn de artikelen 84, 85, tweede lid, en 43, eerste lid, van Verordening (EU) nr. 2024/1351 geldig in het licht van het recht op effectieve rechtsbescherming, neergelegd in artikel 47 van het EU Handvest, als artikel 43, eerste lid, van Verordening (EU) nr. 2024/1351 ertoe leidt dat de in dat artikellid neergelegde beperking van de draagwijdte van het rechtsmiddel een verzoeker belet om de bepaling van de verantwoordelijke lidstaat te betwisten wanneer het verzoek om internationale bescherming is geregistreerd voor 12 juni 2026?

- Prejudiciële vragen over overgangsrecht van Asiel- en Migratiebeheerverordening [de opvolger van de Dublinverordening] en rechterlijke toetsing van overdrachtsbesluiten (persbericht)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-915/26 (Zomor), verwijzing uit **Hongarije** over **verblijfsvergunning voor onderzoek** en de vraag of het Unierecht zich verzet tegen nationale praktijken waarbij van onderzoekers **aanvullende bewijsstukken** over **voldoende middelen voor de terugreis** worden verlangd en de **datum van elektronische aanvraag** niet als datum van indiening wordt beschouwd, waardoor het verlopen van een eerdere verblijfsvergunning tot afwijzing kan leiden.

NOOT – EHRM 8 september 2026, A.A. t. Nederland

T.T. Çobanoğlu, 'The Child Is Not the Marriage: A.A. v. the Netherlands and Individual Assessment in the Application of Article 4(4) of Directive 2003/86' (*European Law Blog*, 14 October 2026)

NOOT – EHRM 28 april 2026, Mouelhi t. België

A Warning Shot for Applicants Seeking Interim Measures? Abuse of the Right of Application in Mouelhi v. Belgium (Strasbourg observers)

What are the consequences when applicants distort the facts underlying requests for urgent protection before the European Court of Human Rights (ECtHR)?

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/2280 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2026 tot vaststelling van een gemeenschappelijk systeem voor de terugkeer van illegaal in de Unie verblijvende onderdanen van derde landen en tot intrekking van Richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijn 2001/40/EG van de Raad en Beschikking 2004/191/EG van de Raad, *PB L van 15.10.2026*

OVERIG

- Commissie verzoekt Nederland (en België en Frankrijk) blauwekaartrichtlijn volledig om te zetten (EC)
- New book: Disaster Displacement and International Protection in the EU (EU law analysis)
- Migration bulletin: fundamental rights under pressure at EU borders (FRA)
- Exclusion from international protection: EUAA publishes new practical guidance and case law analysis (EUAA)
- E.R. Monteiro, 'The Pool and the Pressure: Article 60(3) and the EU Migration Pact's October Test' (*European Law Blog*, 23 October 2026)
- Rechter, laat je tanden zien! (NJB blog)
  Asielzoekerskinderen verblijven structureel in onveilige noodopvang locaties, zoals onlangs weer bleek uit een rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Nu de overheid consequent rapporten en rechterlijke uitspraken over deze schrijnende situatie naast zich neerlegt, rijst de vraag wat de rechter nog kan doen. Het Europese recht biedt een krachtig antwoord: als geen veilige opvang in natura kan worden geregeld is de Opvangrichtlijn duidelijk: dan moet een financiële tegemoetkoming verstrekt worden waarmee gezinnen zelf huisvesting kunnen regelen.

EHRM factsheets en case-law guides

- Accompanied migrant minors in detention
- Unaccompanied migrant minors in detention
- Deprivation of citizenship
- Migrants in detention

- Dublin" cases
- Collective expulsions of aliens
- Guide on the case-law of the ECHR on Immigration
- Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals
- Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens
- Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens
- ECHR-KS – Immigration Detention of migrant children
- ECHR-KS – Article 14 Discrimination and immigration
- ECHR-KS – Immigration Health and immigration
- ECHR-KS – Article 8 Nationality
- ECHR-KS – Summary returns of migrants and/or asylum-seekers ("push-backs") and related case scenarios
- Thematic factsheet: Migration and asylum

Beginselen EU-recht

HvJ – CONCLUSIE – C-578/25 (Ariez) – 22 oktober 2026 – A-G Richard de La Tour – Spanje – ECLI:EU:C:2026:908 – conclusie

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Procedures inzake herstructurering, insolventie en kwijtschelding van schuld – Nationale bepaling die schuldenaren uitsluit van kwijtschelding van schuld – Evenredigheidstoetsing door nationale rechter – Niet-limitatieve lijst van uitzonderingen – Geen rechtstreekse werking

Samenvatting onder: insolventie

Belastingen

HvJ – ARREST – C-275/25 (Kolwager) – 15 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:854 – persbericht – conclusie – arrest

Protocol betreffende voorrechten en immuniteiten EU – Schenkbelasting – Fiscale woonplaats van ambtenaren en andere personeelsleden Unie – Tweede verblijfplaats – Personeelsleden van de Europese Investeringsbank

Verweerder is sinds 1995 in dienst bij de EIB en is daarom verhuisd van Oostenrijk naar Luxemburg. In 2010 is verweerder gaan samenwonen met zijn echtgenote, eveneens in dienst bij de EIB, in haar woning in Duitsland. Hij bleef echter ook gebruikmaken van zijn appartement in Luxemburg.

Na ontvangst van een (aanzienlijke) schenking van een in Oostenrijk woonachtig familielid, hebben de Duitse belastingautoriteiten verweerder aangeslagen voor schenkbelasting omdat hij op het relevante tijdstip fiscaal ingezetene in Duitsland was.

De verwijzende rechter, stelt vragen over de precieze reikwijdte van artikel 13 van het Protocol betreffende voorrechten en immuniteiten EU. Hij vraagt met name of die bepaling van toepassing is in het geval van schenkbelasting en, zo ja, of het de erkenning van een extra fiscale woonplaats in een lidstaat, anders dan die van de werkgever of van de oorspronkelijke fiscale woonplaats, uitsluit.

Hof: Artikel 13, eerste alinea, eerste volzin, van Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie moet aldus worden uitgelegd dat het van toepassing is op een schenkbelasting.

Artikel 13, eerste alinea, eerste volzin, van Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie moet aldus worden uitgelegd dat een ambtenaar of overig personeelslid van de Europese Unie die of dat zich voor de uitoefening van zijn ambt op het grondgebied van een andere lidstaat dan zijn staat van herkomst heeft gevestigd, maar zijn woonplaats vervolgens om persoonlijke redenen heeft verplaatst naar een andere lidstaat dan die waar hij zijn ambt uitoefent, zijn fiscale woonplaats in zijn staat van herkomst behoudt.

- The Court clarifies the conditions for determining the domicile for tax purposes of officials and other servants of the European Union (persbericht Curia)
- Ondanks verhuizing naar Duitsland blijft Oostenrijk fiscale woonplaats EIB-medewerker (Taxlive)

HvJ – CONCLUSIE – C-410/25 (Commissie/Duitsland) – 15 oktober 2026 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2026:864 – conclusie

Artikel 63, lid 1, VWEU – Artikel 64, lid 1, VWEU – Artikel 40 van de EER-Overeenkomst – Vrij verkeer van kapitaal – Niet-nakoming – Uitstel van belastingheffing – Belastingvoordeel in geval van herinvestering – Ongelijke behandeling van ondernemingen zonder vaste inrichting in Duitsland

Op grond van de Duitse belastingregeling hebben uitsluitend ondernemingen met een vaste inrichting in Duitsland recht op uitstel van belastingheffing in geval van herinvestering. Volgens de Commissie worden daarmee ondernemingen met een vaste inrichting in andere lidstaten of EER-staten gediscrimineerd en wordt daarmee inbreuk gemaakt op het door artikel 63, lid 1, VWEU en artikel 40 van de EER-Overeenkomst gewaarborgde vrije verkeer van kapitaal.

A-G geeft het Hof in overweging: vast te stellen dat Duitsland de krachtens artikel 63, lid 1, VWEU en artikel 40 van de EER-Overeenkomst top haar rustende verplichtingen niet is nagekomen, door de Duitse fiscale regeling vast te stellen en te handhaven, volgens welke het voordeel van het uitstel van de heffing van belasting over de meerwaarde die is gerealiseerd bij de verkoop van een bedrijfsgoed in geval van herinvestering, afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat het goed ten minste zes jaar vóór de verkoop deel heeft uitgemaakt van de vaste activa van een belastingplichtige met een vaste inrichting in Duitsland.

- Beperkende Duitse voorwaarde aan toepassing HIR volgens A-G HvJ EU in strijd met EU-recht (taxlive)

HvJ – CONCLUSIE – C-430/25 (Gena) – 15 oktober 2026 – A-G Kokott – Polen – ECLI:EU:C:2026:867 – conclusie

Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van personen – Vrij verkeer van werknemers – Directe belastingen – Exitheffing over latente waardevermeerderingen van vermogensbestanddelen die zijn ontstaan alvorens de betrokkene fiscaal inwoner is geworden – Niet-inaanmerkingneming van latente waardeverminderingen – Omvang van een eventueel uitstel van betaling van de verschuldigde exitheffing

Als een belastingplichtige duurzaam naar een ander land verhuist, dan wordt hij fiscaal inwoner van dat andere land en wijzigt zijn fiscale woonplaats. Sommige landen passen een exitheffing toe op de tot dat tijdstip ontstane latente (dus niet-gerealiseerde) waardevermeerderingen van bepaalde vermogensbestanddelen van de belastingplichtige waartoe zij na diens vertrek niet langer zomaar toegang hebben.

In beginsel verzet het EU-recht zich niet tegen een exitheffing. In casus gaat het om een belastingplichtige die voor een periode van naar verwachting ruim vijf jaar als werknemer is tewerkgesteld in Polen. Ten tijde van zijn geplande vertrek uit Polen in 2028, na beëindiging van zijn dienstverband aldaar, zal hij in Polen hoogstwaarschijnlijk een exitheffing moeten betalen over de latente waardevermeerderingen van bepaalde belangrijke onderdelen van zijn privévermogen – in casu aandelen. Er zijn thans drie kwesties aan de orde: ten eerste, of daarbij ook latente waardevermeerderingen mogen worden meegerekend die eerder in het buitenland zijn ontstaan toen de betrokkene nog helemaal geen belastingplichtige in Polen was; ten tweede, of naast latente waardevermeerderingen ook latente waardeverminderingen in aanmerking moeten worden genomen; en ten derde, hoe lang de betaling van een eventuele exitheffing in voorkomend geval moet worden uitgesteld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 45 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat:

1) het zich verzet tegen een nationale belastingregeling op grond waarvan de exitheffing die een werknemer bij overbrenging van zijn fiscale woonplaats naar het buitenland verschuldigd is, mede van toepassing is op latente waardevermeerderingen van vermogensbestanddelen die in het buitenland zijn ontstaan in een tijdvak waarin de werknemer nog geen fiscaal inwoner van de betrokken lidstaat was.

2) het zich verzet tegen een nationale belastingregeling op grond waarvan in de grondslag voor een exitheffing uitsluitend rekening wordt gehouden met vermogensbestanddelen van de belastingplichtige waarvan de waarde is gestegen (latente waardevermeerderingen), en niet met vermogensbestanddelen waarvan de waarde is gedaald (latente waardeverminderingen).

3) het zich niet verzet tegen een nationale belastingregeling op grond waarvan de betaling van een exitheffing op verzoek aldus kan worden uitgesteld dat zij geheel of gedeeltelijk in termijnen moet worden voldaan over een periode van niet meer dan vijf jaar, zonder dat moet worden gewacht totdat de betrokken vermogensbestanddelen daadwerkelijk worden vervreemd."

- Poolse exitheffing volgens A-G HvJ op onderdelen in strijd met EU-recht (taxlive)

HvJ – CONCLUSIE – C-477/25 (Servicekörperschaft) – 15 oktober 2026 – A-G Rantos – Duitsland –ECLI:EU:C:2026:869 – conclusie

Artikel 107, lid 1, VWEU – Artikel 108, lid 3, VWEU – Richtlijn 2006/112/EG – Begrip ‚staatssteun' – Vrijstelling van vennootschapsbelasting en bedrijfsbelasting – Verlaagd btw-tarief – Fiscale voordelen voor lichamen die ihkv planmatige samenwerking diensten verlenen tbv lichamen zonder winstoogmerk – Wijziging van de criteria op basis waarvan de begunstigden van een steunregeling worden geïdentificeerd

Samenvatting onder: staatssteun

HvJ – CONCLUSIE – C-497/25 (Maxima LT) – 22 oktober 2026 – A-G Laulhé Shaelou – Letland – ECLI:EU:C:2026:901 – conclusie

Richtlijn (EU) 2017/1852 – Mechanisme ter beslechting van belastinggeschillen – Geschil tussen twee lidstaten over de uitlegging en toepassing van een bilateraal belastingverdrag – Artikel 2, lid 1, onder c) – Begrip ‚dubbele belasting' – Inkomsten die in één lidstaat van belasting zijn vrijgesteld

Bij een Nederlandse vennootschap is een belasting geheven op inkomsten verkregen uit de verkoop van deelnemingen in verschillende in Letland gevestigde vennootschappen. Letland en Nederland menen allebei belasting te kunnen heffen over deze inkomsten, hetgeen heeft geleid tot een meningsverschil tussen de bevoegde autoriteiten van beide lidstaten over de uitlegging van het tussen hen gesloten belastingverdrag. In Letland werden de inkomsten daadwerkelijk belast, maar in Nederland waren zij uiteindelijk van belasting vrijgesteld.

Volgens de verkoper is er nog steeds sprake van dubbele belasting, omdat het meningsverschil over de uitlegging van het belastingverdrag is blijven bestaan. Deze verkoper heeft de Letse autoriteiten dan ook met name verzocht om een raadgevende commissie in te stellen – een specifieke fase van het geschilbeslechtingsmechanisme van de DRM-richtlijn. Volgens artikel 16, lid 7, van deze richtlijn geldt de verplichting om deze commissie in te stellen echter niet wanneer de kwestie „geen betrekking heeft op dubbele belasting". Op basis van deze afwijking en onder verwijzing naar de belastingvrijstelling in Nederland, hebben de Letse autoriteiten het verzoek afgewezen.

Tegen dit besluit is nu beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Deze wil, ten eerste, weten of de situatie „betrekking heeft op dubbele belasting", en ten tweede, wat de omvang is van de verplichting van de Letse autoriteiten om een raadgevende commissie in te stellen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn (EU) 2017/1852 moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling opgenomen begrip ‚dubbele belasting' niet van toepassing is op een situatie waarin dezelfde inkomsten onder de belastingstelsels van twee lidstaten vallen, maar binnen een van deze stelsels van belasting zijn vrijgesteld.

- Volgens A-G HvJ gaat het in de DRM-richtlijn om daadwerkelijke dubbele belasting (NDFR Nieuws, 2026/1667)

HvJ – CONCLUSIE – C-633/25 (Caixa Geral de Depósitos) – 22 oktober 2026 – A-G Kokott – Portugal – ECLI:EU:C:2026:902 – conclusie

Richtlijn 90/435/EEG (Moeder-dochterrichtlijn) – Toepasselijkheid in zuiver interne situaties – Extensieve omzetting van richtlijn – Uitkering winst van dochteronderneming aan moedermaatschappij – Belastingvrijstelling op niveau van moedermaatschappij – Voorkoming economische dubbele belasting – Minimumperiode van deelneming van moedermaatschappij in dochteronderneming

Deze zaa betreft een geschil tussen een Portugese bank, CGD en de belastingdienst over de omvang van de aftrek van bepaalde dividenden van haar belastbare winst. Deze dividenden waren aan die bank uitgekeerd door verschillende, eveneens in Portugal gevestigde vennootschappen die dochterondernemingen van de bank waren.

Het geschil gaat met name over de reikwijdte van de bepaling inzake de minimumperiode van deelneming van een moedermaatschappij in de dividenduitkerende dochterondernemingen in de zin van artikel 3, lid 2, tweede streepje, van de moeder-dochterrichtlijn. Deze minimumperiode van deelneming is relevant voor de kwalificatie van CGD als moedermaatschappij. Is deze minimumperiode van deelneming daarnaast ook concreet van toepassing op elke afzonderlijke deelneming waarvoor CGD dividenden heeft ontvangen, zodat deze dividenden de belastinggrondslag van CGD kunnen verlagen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 2, tweede streepje, juncto artikel 4, lid 1, eerste streepje, van richtlijn 90/435/EEG, verzet zich tegen een nationale regeling volgens welke de door een dochteronderneming aan haar moedermaatschappij uitgekeerde winsten niet volledig van de belastinggrondslag van de moedermaatschappij mogen worden afgetrokken in de zin van artikel 4, lid 1, eerste streepje, van deze richtlijn, maar slechts voor zover de moedermaatschappij de concrete deelnemingen waarop deze winsten evenredig betrekking hebben, gedurende de minimumperiode in de zin van artikel 3, lid 2, tweede streepje, van deze richtlijn heeft behouden.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1026/26 (A GmbH), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of een **personenvennootschap** die onroerend goed beheert, moet worden gelijkgesteld met een **kapitaalvennootschap** en of de **belasting op de verkrijging van onroerend goed** na de **overgang van haar vermogen** door aanwas verenigbaar is met **richtlijn 2008/7/EG.**

CONSULTATIE

EU-regels voor administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen — herschikking, Voorstel voor een richtlijn, Goedkeuring door de Commissie Feedback mogelijk van 6 oktober 2026 - 1 december 2026 (EC)

OVERIG

- M. Battisti, 'Saving the EU-ESO: Enhanced Cooperation as EU Inc.'s Way Out?' (*European Law Blog*, 16 October 2026)

EHRM factsheet

- Taxation

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-321/25 (Gidzhinov) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:859 – conclusie – arrest

Kaderbesluit 2008/841/JBZ – Artikel 325, lid 1, VWEU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Georganiseerde criminaliteit – Bescherming financiële belangen EU – Afschrikkende en doeltreffende maatregelen – Verplichting om te voorzien in strafrechtelijke sancties – Ernstige btw-fraude – Maximale straffen – Evenredigheidsbeginsel – Verjaringstermijn

Samenvatting onder: justitiële samenwerking in strafzaken

GERECHT – ARREST – T-773/25 (Finanzamt für Großbetriebe) – 7 oktober 2026 – Oostenrijk – ECLI:EU:T:2026:638 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Facultatieve vereenvoudigde regeling voor driehoekstransacties – Te late uitreiking van de factuur met de vermelding "Btw verleg"

F is een in Oostenrijk gevestigde groothandel in werkkleding. F heeft goederen geleverd aan in andere lidstaten gevestigde ondernemers. Zij heeft de geleverde goederen met gebruik van haar Oostenrijkse btw-identificatienummer besteld bij in Zweden en Denemarken gevestigde ondernemers – die voor btw-doeleinden zijn geïdentificeerd in hun lidstaat van vestiging – die de goederen rechtstreeks naar de afnemers van F hebben verzonden. De geleverde goederen werden vanuit Zweden of Denemarken rechtstreeks verzonden naar andere lidstaten van de Europese Unie, behalve Oostenrijk. De afnemers van F handelden onder het btw-identificatienummer van het land van bestemming van de goederen.

F heeft deze transacties aanvankelijk in Oostenrijk, zowel in de btw-aangiften als in de lijsten en in de aan haar afnemers gerichte facturen, als intracommunautaire leveringen aangegeven. De oorspronkelijke facturen van F aan haar afnemers waren uitgereikt zonder vermelding van de btw en bevatten geen enkele vermelding van een driehoekstransactie of van een verlegging van de belastingschuld naar de ontvanger.

De belastingdienst heeft de aftrek van de voorbelasting over deze verwervingen geweigerd omdat er volgens de belastingdienst sprake was van cumulatieve intracommunautaire verwervingen in Oostenrijk in de zin van artikel 3, lid 8, tweede volzin, UStG 1994 en heeft

In 2015 heeft F de betrokken facturen gecorrigeerd door een vermelding van de driehoekstransactie en van de verlegging van de btw-schuld toe te voegen. Zij heeft ook de lijsten voor 2011 tot en met 2014 gecorrigeerd door te vermelden dat er sprake was van een driehoekstransactie. In haar voorlopige btw-aangifte over maart 2015 heeft F een correctiebedrag opgegeven dat overeenkwam met de (cumulatieve) voorbelasting over de intracommunautaire verwervingen.

De belastingdienst heeft bij de vaststelling van het btw-bedrag geen rekening gehouden met het correctiebedrag. F heeft tegen het besluit van de belastingdienst beroep ingesteld bij de belastingrechter. In het beroep heeft zij aangevoerd dat met de correcties van de betrokken facturen en van de lijsten alle onregelmatigheden waren verholpen en dat om die reden is voldaan aan alle voorwaarden voor de vereenvoudigde regeling.

Gerecht: Artikel 42, onder a), van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in samenhang met artikel 197, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112, moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat, meerdere jaren na leveringen waarvoor al facturen waren opgesteld zonder de in artikel 226, punt 11 bis, van deze richtlijn bedoelde vermelding „Btw verlegd", die vereist is voor de toepassing van de afwijkende regeling voor driehoekstransacties, facturen zijn uitgereikt die deze vermelding voor het eerst wel bevatten, voor deze leveringen de rechtsgevolgen van deze regeling ter administratieve vereenvoudiging niet doet intreden, en dat het bedrag van de btw-correctie over deze leveringen bijgevolg niet kan worden opgegeven in de aangifte over het lopende belastingtijdvak of in een aangifte over een toekomstig belastingtijdvak.

- Geen afwijkende regeling driehoekstransacties meer door jaren later opgemaakte gecorrigeerde facturen (taxlive)

GERECHT – ARREST – T-569/25 (X-GmbH) – 14 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:T:2026:666 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Winstmargeregeling – Goede trouw – Bijzondere nationale procedure – Doeltreffendheidsbeginsel

X is actief in de detail- en groothandel van sieraden en horloges, met name via onlineplatforms. In haar belastingaangiften voor 2013 en 2014 heeft zij voor bepaalde producten de winstmargeregeling toegepast. Na een controle is de belastingdienst tot de conclusie gekomen dat X bij de wederverkoop van bepaalde horloges ten onrechte gebruik had gemaakt van de winstmargeregeling. De belastingdienst was van mening dat de verkopers bij wie X de horloges had betrokken, deze regeling ten onrechte hadden toegepast, aangezien de betrokken horloges nieuw waren, waardoor X deze regeling op haar beurt niet kon toepassen.

Het door X bij het Finanzgericht (belastingrechter in eerste aanleg, Duitsland) ingestelde beroep is verworpen op grond dat niet was voldaan aan de voorwaarden voor toepassing van de winstmargeregeling. De vraag of X mocht vertrouwen op de verklaringen van die leveranciers was volgens het Finanzgericht niet relevant in het kader van de procedure voor de vaststelling van de btw door middel van een belastingaanslag. In dat verband heeft het Finanzgericht overwogen dat § 25a UStG niet voorziet in de bescherming van de goede trouw van de belastingplichtige bij het onderzoek of aan de voorwaarden van dat artikel is voldaan. Bij gebreke van een dergelijke bepaling kan het gewettigd vertrouwen dus enkel worden beschermd op grond van de billijkheidsprocedure van §§ 163 en 227 AO (hierna: „billijkheidsprocedure").

X heeft beroep in Revision ingesteld bij het Bundesfinanzhof, de verwijzende rechter, waarbij zij met name heeft aangevoerd dat het in strijd zou zijn met het Unierechtelijke doeltreffendheidsbeginsel om haar naar de billijkheidsprocedure te verwijzen voor het onderzoek of zij erop mocht vertrouwen dat aan de voorwaarden voor toepassing van de winstmargeregeling was voldaan.

De vraag is o.a. of een dergelijke praktijk, die ertoe leidt dat de goede trouw van een belastingplichtige met betrekking tot de naleving van de voorwaarden voor toepassing van de winstmargeregeling enkel in het kader van de billijkheidsprocedure wordt onderzocht, verenigbaar is met artikel 314 van de btw-richtlijn.

Gerecht: Artikel 314 van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel, verzet zich tegen een nationale praktijk waarbij in de procedure tot vaststelling van de belasting, waarin de belastingautoriteiten ambtshalve de feiten vaststellen en alle voor het concrete geval relevante omstandigheden in aanmerking nemen, met inbegrip van de omstandigheden die gunstig zijn voor de partijen, geen rekening wordt gehouden met de goede trouw van de wederverkoper met betrekking tot de naleving van de voorwaarden voor toepassing van de winstmargeregeling door zijn leverancier, maar die goede trouw alleen in aanmerking wordt genomen in het kader van een afzonderlijke procedure waarin de belastingdienst de door de wederverkoper aangevoerde billijkheidsgronden onderzoekt, zijn beoordelingsbevoegdheid uitoefent en een afzonderlijk bestuurlijk besluit vaststelt.

- Duitsland handelt bij toepassing winstmargeregeling in strijd met EU-recht (taxlive)

GERECHT – ARREST – T-383/25 (Segelbootwartung) – 21 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:T:2026:684 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Richtlijn 2006/112/EG – Zeilboot die in de Unie is gebracht voor onderhouds- en reparatiewerkzaamheden zonder deze bij de douane aan te brengen – Heffing van douanerechten en van btw bij invoer

Samenvatting onder: douane

GERECHT – CONCLUSIE – T-903/25 (Grotta Nuova) – 21 oktober 2026 – A-G Martín y Pérez de Nanclares – Denemarken – ECLI:EU:T:2026:683 – conclusie

Richtlijn 2006/112/EG – Realisatie van een kunstwerk bestaande uit meerdere elementen – Eén enkele prestatie – Hoofd- en nevenprestatie –Voorwerp van handeling – Kwalificatie van kunstwerk als ‚beeldhouwwerk'

Deze zaak gaat over de fiscale behandeling van het ontwerp en de realisatie van een kunstinstallatie op de binnenplaats van een school, bestaande uit de aanleg van een ruimte geplaveid met beton en verfraaid met grindzones, paviljoens, beeldhouwwerken en een waterpartij, de landschapsinrichting alsmede de renovatie van het erkerraam van de school dat uitkijkt op die binnenplaats.

De verwijzende rechter wil weten of de enkele prestatie moet worden aangemerkt als een „levering van een goed" dan wel als een „dienst". Indien deze prestatie als een levering van een goed moet worden aangemerkt, wenst hij bovendien te vernemen of die levering moet worden beschouwd als de levering van een „kunstvoorwerp".

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 14, lid 1, en artikel 24, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat één enkele prestatie die bestaat uit een hoofdprestatie, namelijk de fysieke levering van een kunstwerk, en een of meerdere nevenprestaties, moet worden aangemerkt als een ‚levering van een goed'.

De artikelen 81, 103 en 311 van richtlijn 2006/112, gelezen in samenhang met bijlage IX, deel A, punt 3, van die richtlijn, moeten aldus worden uitgelegd dat:

– een enkele prestatie de levering van een ‚kunstvoorwerp' in de zin van die bepalingen tot voorwerp heeft wanneer alle elementen waaruit de hoofdprestatie of hoofdprestaties bestaan, voldoen aan de in de definitie van dat begrip gestelde criteria, en

– kunstvoorwerpen zich onderscheiden van ambachtelijke of commerciële voorwerpen die, anders dan kunstvoorwerpen, in concurrentie staan met andere gelijksoortige industriële of ambachtelijke producten."

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – ARREST – C-203/25 (Neo Group) – 15 oktober 2026 – Litouwen – ECLI:EU:C:2026:863 – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/96/EU (Moeder-dochterrichtlijn) – Vrijstelling van dividenden uitgekeerd door een binnenlandse dochteronderneming aan een buitenlandse moedermaatschappij – Algemene vrijstellingsregel voor bronbelasting – Uitzondering op deze regel in geval van misbruik of belastingontduiking

De Litouwse belastingdienst heeft geweigerd om Neo Group een vrijstelling van bronbelasting te geven omdat Neo Group misbruik zou hebben gemaakt van deze vrijstelling. Volgens de nationale belastingdienst heeft Neo Group haar winsten overgemaakt aan haar Cypriotische moedermaatschappij, die economische activiteiten uitoefent. De moedermaatschappij heeft deze winsten echter vervolgens via een reeks transacties, die als een kunstmatige constructie moeten worden gekarakteriseerd, via een andere Cypriotische “grootmoedermaatschappij” herverdeeld naar de natuurlijke persoon die de controle over de groep uitoefent.

De vraag is o.a. of er sprake kan zijn van misbruik van de vrijstelling van bronbelasting wanneer de moedermaatschappij niet alleen formeel, maar ook economisch de begunstigde is van de winstuitkeringen, wat betekent dat zij er feitelijk over kan beschikken. Verder moet worden onderzocht of misbruik van de belastingwetgeving van een andere lidstaat bij de uitkering van dividenden aan een natuurlijke persoon ook en misbruik van de moeder-dochterondernemingsrichtlijn kan vormen.

Nederland, Spanje en Litouwen hebben schriftelijk opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1, leden 2 en 3, van richtlijn 2011/96/EU staat in beginsel niet in de weg aan een nationale praktijk waarbij de belastingdienst van een lidstaat bronbelasting heft over dividenden die door een in die lidstaat gevestigde dochteronderneming worden uitgekeerd aan haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij, omdat deze moedermaatschappij deelneemt aan een keten van transacties waarvan alle of sommige kunstmatig zijn en deze dividenden aan het einde daarvan worden overgedragen aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die direct of indirect de zeggenschap heeft over alle betrokken vennootschappen, ook al oefent deze moedermaatschappij daadwerkelijk een economische activiteit uit en is zij dus geen doorstroomvennootschap.

Artikel 1, leden 2 en 3, van richtlijn 2011/96, moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat de bedragen die binnen een keten van transacties, waarvan alle of sommige kunstmatig zijn, zijn overgedragen, vergelijkbaar zijn met of zelfs gelijk zijn aan de bedragen van de dividenden die door een in die lidstaat gevestigde dochteronderneming zijn uitgekeerd aan haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij, en het feit dat deze overdrachten niet kort na de uitkering van deze dividenden, maar gedurende een ononderbroken periode hebben plaatsgevonden, relevante aanwijzingen vormen op grond waarvan de belastingdienst van een lidstaat kan vaststellen dat er sprake is van een kunstmatige constructie, zonder dat dit afbreuk doet aan de noodzaak voor de belastingdienst om een objectieve analyse van alle relevante feiten en omstandigheden te verrichten teneinde na te gaan of de bestanddelen van misbruik aanwezig zijn.

Artikel 1, leden 2 en 3, van richtlijn 2011/96, gelezen in het licht van het evenredigheidsbeginsel, staat niet in de weg aan een nationale praktijk waarbij de belastingdienst van een lidstaat bronbelasting heft over dividenden die door een in die lidstaat gevestigde dochteronderneming worden uitgekeerd aan haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij, wanneer de kunstmatig geachte transacties niet in de eerste lidstaat hebben plaatsgevonden, maar zijn verricht door natuurlijke personen of rechtspersonen die daar niet gevestigd zijn, onder meer door de persoon die aan het einde van alle betrokken transacties dankzij de vrijstelling van deze dividenden een belastingvoordeel geniet, ongeacht in welke fase van de transactieketen het belastingvoordeel wordt verkregen.

Artikel 1, leden 2 en 3, van richtlijn 2011/96, staat niet in de weg aan een nationale praktijk waarbij de belastingdienst van een lidstaat bronbelasting heft over dividenden die door een in die lidstaat gevestigde dochteronderneming worden uitgekeerd aan haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij, zonder vast te stellen dat deze dochteronderneming wist of had kunnen weten dat deze uitkering deel uitmaakte van een keten van transacties waarvan alle of sommige kunstmatig waren, die is opgezet met als hoofddoel of een van de hoofddoelen om een belastingvoordeel te verkrijgen dat het doel of de toepassing van deze richtlijn ondermijnt, op voorwaarde dat wordt aangetoond dat ten minste een van de vennootschappen van de groep die aan deze keten van transacties deelnemen of de natuurlijke persoon die aan het einde van deze keten van transacties dit voordeel geniet, op de hoogte was of had kunnen zijn van het bestaan ervan.

- EU-Hof verruimt toets op misbruik bij dividendvrijstelling (Taxlive)
- Hof van Justitie gaat in op voorwaarden voor antimisbruikbepaling voor aan moeder uitgekeerde dividenden (taxlive)

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-287/25 t/m C-289/25 (OPmobility) – 22 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Kokott – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:899 – conclusie

Artikelen 49 en 54 VWEU – Vennootschapsbelasting – Grensoverschrijdende concerns – Overdracht van definitieve verliezen – Criterium van objectieve vergelijkbaarheid – Geen belasting van niet-ingezeten dochterondernemingen – Noodzaak van fiscale integratie voor aftrek van verliezen – Mogelijkheid tot fiscale integratie uitsluitend tussen een ingezeten moedermaatschappij en ingezeten dochterondernemingen

In het arrest Marks & Spencer heeft het Hof geoordeeld dat de lidstaten op grond van de vrijheid van vestiging overeenkomstig de artikelen 49 en 54 VWEU (voorheen de artikelen 43 en 48 EG) verplicht zijn om, wanneer zij binnenlandse moedermaatschappijen belasten, onder bepaalde voorwaarden zogenoemde definitieve verliezen van buitenlandse dochterondernemingen in aanmerking te nemen. Deze prejudiciële verwijzing betreft de toepassing van deze rechtspraak in Frankrijk.

Het gaat in deze zaak om de vraag of het feit dat het Franse belastingrecht niet voorziet in de inaanmerkingneming van definitieve verliezen van niet-ingezeten dochterondernemingen in het kader van de belastingheffing bij een in Frankrijk gevestigde moedermaatschappij, verenigbaar is met de vrijheid van vestiging. Volgens het Franse recht kunnen verliezen van in Frankrijk gevestigde dochterondernemingen daarentegen onder bepaalde voorwaarden de fiscale heffingsgrondslag van een binnenlandse moedermaatschappij verlagen.

A-G geeft het Hof in overweging: De situatie van een ingezeten moedermaatschappij die bij haar belastingheffing de inaanmerkingneming van de verliezen van een ingezeten dochteronderneming wenst te bewerkstelligen, is niet objectief vergelijkbaar met die van een ingezeten moedermaatschappij die om inaanmerkingneming van de verliezen van een niet-ingezeten dochteronderneming verzoekt, wanneer de staat van vestiging van de moedermaatschappijen krachtens de regels van de fiscale territorialiteit of een dubbelbelastingverdrag de resultaten van de niet-ingezeten, in een andere lidstaat gevestigde, dochteronderneming niet belast.

Mocht het Hof oordelen dat er sprake is van objectieve vergelijkbaarheid, dan is een regeling als die van de artikelen 223 A en volgende van de CGI, volgens welke de definitieve verliezen van een niet-ingezeten dochteronderneming van een vennootschap van de groep in het kader van een fiscale-integratieregeling niet kunnen worden verrekend met het totale resultaat van die groep, verenigbaar met de vrijheid van vestiging."

- A-G HvJ: Niet in aanmerking nemen van verliezen van niet-ingezeten dochterondernemingen verenigbaar met EU-recht (NDFR Nieuws, 2026/1668)

Beroepskwalificaties

HvJ – ARREST – C-879/24 (Commissie/Denemarken) – 15 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:857 – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2017/2397 – Richtlijn (EU) 2021/1233 – Artikel 260, lid 3, VWEU – Beroepskwalificaties voor de binnenvaart – Niet nakoming – Geen omzetting en/of geen mededeling van omzettingsmaatregelen – Verzoek om veroordeling tot betaling van forfaitaire som en dwangsom per dag

Volgens de Commissie is Denemarken haar verplichtingen niet nagekomen inzake de erkenning van beroepskwalificaties in de binnenvaart Het onderhavige beroep wegens niet-nakoming heeft betrekking op twee belangrijke elementen. Het eerste element betreft de uitlegging van het criterium dat op grond van artikel 39, lid 4, van richtlijn 2017/2397 binnenvaart technisch niet mogelijk is op het grondgebied van een lidstaat, zodat een lidstaat volledig is vrijgesteld van de omzettingsverplichting. Het tweede element is procedureel van aard en betreft de uitlegging van artikel 260, lid 3, VWEU. Bij die bepaling, die is ingevoerd bij het Verdrag van Lissabon, is voorzien in een mechanisme dat de Commissie de mogelijkheid biedt om het Hof te verzoeken een lidstaat, reeds bij de eerste vaststelling op grond van artikel 258 VWEU dat de betreffende lidstaat zijn verplichting tot mededeling van de maatregelen ter omzetting van een overeenkomstig een wetgevingsprocedure aangenomen richtlijn niet is nagekomen, een financiële sanctie op te leggen.

Het Hof heeft in deze zaak de mogelijkheid om de toepasselijkheid van de procedure van artikel 260, lid 3, VWEU te onderzoeken in een situatie waarin de Uniewetgever een gerichte aanpak voor omzetting heeft vastgesteld en de betreffende lidstaat zich beroept op een specifieke bepaling van de richtlijn op grond waarvan lidstaten zijn vrijgesteld van omzetting wanneer wordt voldaan aan bepaalde criteria.

Hof: Door niet alle nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen te hebben vastgesteld om te voldoen aan artikel 39, lid 3, van richtlijn (EU) 2017/2397 (beroepskwalificaties binnenvaart) en aan artikel 2, lid 1, van richtlijn (EU) 2021/1233 (overgangsmaatregelen) , en door deze bijgevolg niet aan de Commissie te hebben meegedeeld, is Denemarken zijn verplichtingen krachtens die bepalingen niet nagekomen.

Bescherming financiële belangen EU

HvJ – ARREST – C-321/25 (Gidzhinov) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:859 – conclusie – arrest

Kaderbesluit 2008/841/JBZ – Artikel 325, lid 1, VWEU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Georganiseerde criminaliteit – Bescherming financiële belangen EU – Afschrikkende en doeltreffende maatregelen – Verplichting om te voorzien in strafrechtelijke sancties – Ernstige btw-fraude – Maximale straffen – Evenredigheidsbeginsel – Verjaringstermijn

Samenvatting onder: justitiële samenwerking in strafzaken

Bestuursrecht

EHRM – ARREST – Veldsink-Schoonbeek en Veldsink t. Nederland – 6 oktober 2026 – 26337/22 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD002633722 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Forfaitaire vergoeding voor proceskosten – Geen schending

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces

Brexit

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-980/26 (Visa Europe et VISA), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of het **Verdrag van Brussel** na de **Brexit** nog van toepassing is op een **forumkeuzebeding** ten gunste van de Engelse gerechten en of het Unierecht zich verzet tegen de exclusieve bevoegdheid van die gerechten voor een schadevordering wegens vermeende **schending van de Europese mededingingsregels**

OVERIG

- Besluit (EU) 2026/2304 van de Raad van 9 oktober 2026 betreffende de sluiting, namens de Europese Unie, van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende samenwerking inzake de toepassing van hun respectieve mededingingswetgevingen, *PB L, 2026/2304, 19.10.2026*
- Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende samenwerking inzake de toepassing van hun respectieve mededingingswetgevingen, *PB L, 2026/2305, 19.10.2026*

WIKI

➢ Wiki Brexit

Broeikasgasemissierechten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-984/26 t/m C-990/26 (Roquette Italia e.a.), verwijzing uit **Italië** over de vraag of tegen een handeling van de **Europese Commissie** waarbij een installatie wordt uitgesloten van de lijst van installaties die voor **kosteloze emissierechten** in aanmerking komen, zelfstandig beroep bij het Gerecht van de Unie moet worden ingesteld en, indien dat niet het geval is, onder welke voorwaarden kosteloze emissierechten kunnen worden toegewezen aan een elektriciteitsopwekker of een daarmee verbonden sub-installatie.

OVERIG

BNC Fiche: Herziening Richtlijn EU ETS [Emission Trading System], Herziening MSR, Kamerstuk 22112, nr. 4443

Civiel

HvJ – ARREST – C-209/25 (Premium Food Kebab) – 1 oktober 2026 – Polen – ECLI:EU:C:2026:804 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2011/7/EU – Bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties – Vast minimumbedrag van 40 EUR als schadeloosstelling voor invorderingskosten van schuldeiser – Voorwaarden – Algemeen beginsel van Unierecht dat rechtsmisbruik verbiedt

Cydonia heeft van PFK, een van haar vaste leveranciers, levensmiddelen gekocht voor haar restaurant. De factuur voor deze aankoop ongeveer 1 218,00 EUR moest op 3 september 2020 worden betaald, maar is door Cydonia vijf dagen later op 8 september 2020 voldaan.

PFK vordert pas in 2023 op grond van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2011/7 de betaling van het vaste bedrag van 40 EUR te betalen. PFK heeft geen interest voor betalingsachterstand gevorderd over het bedrag van haar schuldvordering, die volgens haar sinds 4 september 2020 opeisbaar is.

De verwijzende rechter stelt vast dat PFK en Cydonia op het moment dat de factuur in rekening werd gebracht al vier jaar een stabiele zakelijke relatie hadden. Meerdere keren per week zijn goederen geleverd die soms enkele dagen te laat werden betaald zonder dat PFK van Cydonia interest voor betalingsachterstand vorderde. Volgens de rechter handelt PFK oneerlijk door meerdere jaren na het einde van haar zakelijke relatie met Cydonia en na de overname van PFK door een andere vennootschap de betaling van een vast minimumbedrag te vorderen.

De verwijzende rechter wil weten welke gevolgen moeten worden verbonden aan de rechtspraak van het HvJEU over de voorwaarden voor de betaling van het in artikel 6 van richtlijn 2011/7 bedoelde vaste minimumbedrag. Hij is van oordeel dat deze rechtspraak schuldeisers ertoe kan aanzetten om artikel 6 te misbruiken. De door PFK ingestelde vordering is niet billijk en in strijd met de doelstellingen van de richtlijn, ook al heeft de eiser de betalingsachterstand aangetoond. De nationale rechter moet derhalve toetsen of een dergelijke vordering geen misbruik vormt van een subjectief recht, met inbegrip van het Unierecht.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2011/7/EU verzet zich er niet tegen dat een nationale rechter een vordering van een schuldeiser tot betaling van het in die bepaling bedoelde vaste minimumbedrag afwijst in omstandigheden waarin die schuldeiser door zijn gedrag inbreuk zou hebben gemaakt op het algemene rechtsbeginsel dat justitiabelen zich niet door middel van fraude of misbruik op het Unierecht mogen beroepen. Voor het bewijs van misbruik is het echter vereist dat er sprake is van, ten eerste, een geheel van objectieve omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden van de Unieregeling weliswaar formeel zijn nageleefd, maar dat het door deze regeling nagestreefde doel niet werd bereikt, en, ten tweede, een subjectief element dat bestaat in het verlangen een uit de Unieregeling voortvloeiend voordeel te verkrijgen door kunstmatig de voorwaarden te creëren waaronder dat voordeel ontstaat.

Consumenten

HvJ – ARREST – C-459/25 (Woonstichting Lieven de Key) – 1 oktober 2026 – na verwijzing Hoge Raad – Nederland – ECLI:EU:C:2026:810 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Huurovereenkomst – Proceskosten bij huurder ingeval van niet nakoming – Gevolgen van vaststelling dat beding oneerlijk is – Verdeling van proceskosten in gerechtelijke procedure – Procedurele autonomie lidstaten – Doeltreffendheidsbeginsel

LdK heeft een parkeerplaats verhuurd aan BS. De overeenkomst bevat een beding waarin is bepaald dat alle kosten, waaronder proceskosten en buitengerechtelijke kosten die de verhuurder maakt in geval van niet-nakoming door de huurder voor rekening van de huurder zijn.

Nadat BS de huur niet had betaald en verschillende aanmaningen had ontvangen, heeft LdK bij de kantonrechter een vordering tegen BS ingesteld tot beëindiging van de huurovereenkomst, ontruiming door BS van de gehuurde parkeerplaats en veroordeling tot betaling van een bedrag van 482,50 EUR, inclusief buitengerechtelijke kosten, en van een gebruiksvergoeding tot de feitelijke ontruiming, alsook tot diens veroordeling in de proceskosten. BS is niet verschenen op het proces.

De kantonrechter heeft geoordeeld dat dit beding als oneerlijk moest worden aangemerkt voor zover die bepaling de buitengerechtelijke kosten ten laste van de huurder legt. Wat betreft de toerekening aan de huurder van alle proceskosten heeft deze rechter voorlopig dezelfde kwalificatie gehanteerd, met name op grond dat dit beding tot gevolg had dat het bedrag van deze kosten hoger kon zijn dan het bedrag dat was vastgesteld in een nationaal tarief waarmee voor de in het ongelijk gestelde partij een maximum voor de kostenveroordeling in het kader van een gerechtelijke procedure wordt bepaald.

Voorts heeft de kantonrechter aan de Hoge Raad, de verwijzende rechter, twee prejudiciële vragen gesteld. De verwijzende rechter vraagt zich onder meer af of de consument overeenkomstig artikel 237, lid 1, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in de kosten kan worden veroordeeld indien hij in het hoofdgeding in het ongelijk wordt gesteld. Deze rechter is van mening dat uit arrest C-229/19 en C-289/19v (Dexia Nederland) blijkt dat wanneer een overeenkomst zonder het betrokken oneerlijke beding kan voortbestaan, de nationale rechter dit beding niet kan vervangen door een nationale bepaling van aanvullend recht, en vraagt zich af of artikel 237, lid 1, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering als een dergelijke bepaling kan worden aangemerkt.

Hof: Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, gelezen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel, staan er niet aan in de weg dat tegen een consument die in een gerechtelijke procedure in het ongelijk is gesteld, een proceskostenveroordeling overeenkomstig de nationale procesrechtelijke bepalingen inzake de verdeling en de begroting van de proceskosten wordt uitgesproken, wanneer een contractueel beding dat hem verplicht tot betaling van alle proceskosten in verband met een procedure die voortvloeit uit niet-nakoming van een van zijn verplichtingen uit hoofde van een huurovereenkomst of de wet, oneerlijk is verklaard en bijgevolg is vernietigd, maar de huurovereenkomst zonder dat beding kan voortbestaan.

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-872/24 en C-909/24 (Digi Romania) – 8 oktober 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:843 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Onevenredig hoge schadevergoeding bij niet nakoming overeenkomst – Minimumcontractperiode

C-872/24 – De consument VK heeft met Digi România een overeenkomst gesloten voor mobieletelefoniediensten en internettoegang, maar heeft de verschuldigde maandelijkse termijnen niet betaald. Digi România heeft zich beroepen op het beding van automatische beëindiging en heeft voor de periode van 2019 tot en met 2022 van VK een bedrag van ongeveer 161,45 EUR gevorderd als hoofdsom, te weten de opeisbare en onbetaalde facturen, vermeerderd met een vertragingsrente van 0,2 % van de hoofdsom per dag vertraging.

Digi România heeft bij de rechter terugvordering van het bedrag dat verschuldigd was uit hoofde van de onbetaalde facturen gevorderd, alsmede betaling van een schadevergoeding van 57,98 EUR voor de activering van de dienst en het gebruik van het onbeperkte pakket Optim. De rechter heeft de vordering afgewezen en het contractuele beding dat bij achterstallige betaling voorziet in boeten van 0,2 % van de hoofdsom per dag vertraging oneerlijk verklaard op grond dat de consument daarbij in geval van niet-nakoming van zijn contractuele verplichtingen een vergoeding werd opgelegd die kennelijk onevenredig is aan de door de verkoper geleden schade. De rechter heeft gepreciseerd dat de vertragingsrente over een jaar 73 % van de hoofdsom bedroeg, hetgeen aanzienlijk hoger was dan de wettelijke rentevoet.

C-909/24 - De consument heeft met Orange România S.A. vier overeenkomsten gesloten voor mobieletelefoniediensten en internettoegang, maar de maandelijkse termijnen niet betaald. Orange România heeft zich beroepen op beding van automatische beëindiging en heeft een bedrag van ongeveer 54,52 EUR gevorderd als hoofdsom, vermeerderd met een vertragingsrente van 0,5 % van de hoofdsom per dag vertraging. Daarnaast heeft zij 1.129,72 EUR schadevergoeding gevorderd wegens niet-nakoming van de in die overeenkomsten bepaalde looptijd van 24 maanden.

Investcapital, aan wie de vordering is overgedragen, is voor de invordering naar de rechter gegaan. De rechter heeft het beding waarbij een boete van 0,5 % van de hoofdsom per dag vertraging is opgelegd, oneerlijk verklaard. Hij heeft ook het beding oneerlijk verklaard op grond waarvan de verkoper schadevergoeding kon vorderen in geval van voortijdige beëindiging, om een aan de consument toe te rekenen reden, van een overeenkomst die voorzag in een looptijd van 24 maanden, aangezien over dat beding niet rechtstreeks met die consument was onderhandeld en de consument een vergoeding moest betalen die hoger was dan de schade die de verkoper als gevolg van die beëindiging had geleden.

De verwijzende rechter wil weten of en zo ja in hoeverre, richtlijn 93/13 van toepassing is op de bedingen in de overeenkomsten en of de vertragingsboeten in die bedingen op grond van deze richtlijn kunnen worden verlaagd.

Hof: Artikel 3, lid 3, en punt 1, onder e), van de bijlage bij richtlijn 93/13/EEG, gelezen in samenhang met artikel 1, lid 1, artikel 2, onder b) en c), artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van deze richtlijn, moeten aldus worden uitgelegd dat:

– *een beding in een tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomst betreffende elektronische-communicatiediensten waarbij aan de consument een boete wegens betalingsachterstand wordt opgelegd, binnen de werkingssfeer van deze richtlijn valt en oneerlijk kan worden verklaard, ook al voorziet de nationale regeling die op deze economische sector van toepassing is, anders dan de regeling voor andere sectoren, niet in een begrenzing van de hoogte van deze sancties;*

– *wanneer het nationale recht een contractueel beding dat tot doel of gevolg heeft een in gebreke blijvende consument een onevenredig hoge schadevergoeding op te leggen uitdrukkelijk als oneerlijk aanmerkt, bedingen die in materiële zin, met name wat betreft de gevolgen, gelijkaardig zijn aan het door het nationale recht bedoelde beding zonder aanvullend onderzoek van de criteria in artikel 3, lid 1,*

van richtlijn 93/13 oneerlijk kunnen worden verklaard. De gelijkaardigheid moet worden vastgesteld in het kader van een procedure op tegenspraak tussen verkoper en consument overeenkomstig de naar nationaal recht geldende procesregels;

– de nationale rechter die bedingen buiten toepassing moet laten, zonder dat hij de boete wegens betalingsachterstand in die bedingen kan verlagen.

Artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 verzet zich niet tegen de beoordeling van het oneerlijke karakter van een contractueel beding waarbij een consument bij een aan hem toe te rekenen voortijdige beëindiging van een dienstverleningsovereenkomst met een minimale looptijd de verkoper een schadevergoeding moet betalen die overeenkomt met de resterende maandelijkse bedragen, ofschoon het Hof die vergoeding voor de toepassing van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde heeft aangemerkt als vergoeding voor diensten die onder bezwarende titel worden verricht in de zin van artikel 2, lid 1, onder c), van laatstgenoemde richtlijn.

Artikel 3, leden 1 en 3, van richtlijn 93/13, gelezen in samenhang met punt 1, onder e), van de bijlage bij deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat een beding in een overeenkomst voor elektronische-communicatiediensten met een looptijd van minimaal 24 maanden, op grond waarvan de consument in geval van een aan hem toe te rekenen voortijdige beëindiging de verkoper bij wijze van compensatie het voor de resterende looptijd verschuldigde bedrag moet betalen en waarbij de aan de consument verleende korting voor de verrichte diensten en geleverde goederen in de berekening wordt meegenomen, op grond van dat artikel als oneerlijk kan worden aangemerkt.

- HvJ EU: oneerlijke boetebedingen in telecomcontracten mogen niet worden gematigd (IT&recht)

HvJ – ARREST – C-63/25 (Z. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty) – Polen – ECLI:EU:C:2026:858 – conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Werkingssfeer – Begrippen consument en verkoper – Toetreding tot een beleggingsfonds – Statuten van een gesloten beleggingsfonds

Drie natuurlijke personen – een arts en haar gepensioneerde ouders – hebben op aanbeveling van hun bank beleggingscertificaten verworven van een FIZ, een instelling voor collectieve belegging met rechtspersoonlijkheid die is opgericht en wordt beheerd door een beheermaatschappij, en waarvan de werking wordt geregeld door de statuten van die beheermaatschappij. De aankoop vond plaats in 2016 door het ondertekenen van gestandaardiseerde formulieren, waarin elke inschrijver verklaarde kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de uitgiftevoorwaarden en de statuten van het fonds. De totale waarde van de belegging van elk van de inschrijvers bedroeg ongeveer 91 000 EUR.

In 2019 hebben de inschrijvers verzocht om volledige terugkoop van de certificaten. Het FIZ heeft slechts een gedeelte van de certificaten teruggekocht, met een beroep op de statutaire bepaling op grond waarvan het FIZ de terugkoopverzoeken mag beperken wanneer de totale waarde van de terug te kopen certificaten meer dan 20 % van de liquide middelen van het fonds bedraagt.

De rechter in eerste aanleg heeft de vordering van de inschrijvers afgewezen op grond dat de statuten van het FIZ geen overeenkomst vormen en niet onderworpen zijn aan toetsing van het oneerlijke karakter in de zin van artikel 385 van het burgerlijk wetboek. De rechter in hoger beroep vraag zich af: Zijn de natuurlijke personen consument en is het FIZ aan te merken als verkoper in de zin van de richtlijn? Strekt de door de richtlijn aan consumenten geboden uniforme bescherming zich uit tot een rechtsverhouding die naar nationaal recht wordt teruggevoerd tot een vennootschapsrechtelijk instrument, de statuten van het fonds, maar die vanuit functioneel oogpunt de typische kenmerken van een toetredingsovereenkomst heeft?

Hof: Artikel 1, lid 1, artikel 2, onder b) en c), en artikel 3, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG moeten aldus worden uitgelegd dat bepalingen in de statuten van een gesloten beleggingsfonds waarvan de activiteit erin bestaat de financiële middelen die het door een aanbod tot verwerving van beleggingscertificaten heeft aangetrokken te beleggen in effecten of geldmarktinstrumenten, binnen de werkingssfeer van die richtlijn vallen wanneer een deelnemer in dat fonds door laatstgenoemde uitgegeven beleggingscertificaten heeft verworven voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen en die bepalingen de voorwaarden voor de terugkoop van de certificaten door het fonds vaststellen, waardoor een contractuele verhouding tussen het fonds en die deelnemer tot stand komt. Een bepaling in de statuten die dergelijke voorwaarden voor de terugkoop van beleggingscertificaten vaststelt, moet worden beschouwd als een beding in een overeenkomst „waarover niet afzonderlijk is onderhandeld" in de zin van dit artikel 3, lid 2, in een situatie waarin de deelnemer voorafgaand aan zijn toetreding tot dat fonds kennis heeft genomen van deze statuten en de inhoud ervan bij de verwerving van die certificaten door middel van een schriftelijke verklaring heeft aanvaard zonder over dat beding te kunnen onderhandelen.

HvJ – CONCLUSIE – C-568/25 (Universal Versand) – 15 oktober 2026 – A-G Medina – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2026:871 – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Verkoop op afstand aan consumenten – Betaling op afbetaling of op rekening (‚onveilige betaling') – Beoordeling van kans op wanbetaling – Profilering – Geautomatiseerd besluitvormingsproces – Menselijke tussenkomst

Samenvatting onder: privacy en persoonsgegevens

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – Beantwoording prejudiciële vragen 392 Rv – 9 oktober 2026 – ECLI:NL:HR:2026:1636

Richtlijn 93/13/EEG – Richtlijn 2011/83/EU (consumentenrechten) – Richtlijn 2002/65/EG (Verkoop op afstand) – Richtlijn (EU) 2016/97 (verzekeringsdistributie) – Informatieplichten schadeverzekeraars bij op afstand gesloten verzekeringsovereenkomsten – Ambtshalve toetsing

Voortbouwend op Arvato I, beantwoordt de Hoge Raad prejudiciële vragen over informatieplichten bij verzekeringsovereenkomsten, die hun oorsprong vinden in voor de beslissing van de kantonrechter relevante Richtlijn verkoop op afstand van financiële diensten, die inmiddels is ingetrokken, en de Richtlijn verzekeringsdistributie.

Voor zover van belang beantwoordt de Hoge Raad de vragen als volgt.

De vragen 1a, 1b(i) en 1c gaan over het onderzoek dat de rechter ambtshalve moet verrichten naar de naleving van de hierna te noemen informatieplichten van de verzekeraar. De HR overweegt samengevat dat de rechter in zaken over een op afstand gesloten overeenkomst van schadeverzekering verplicht is tot ambtshalve toetsing of is voldaan aan de essentiële informatieplichten. Daarbij dient de rechter vast te stellen, voor zover mogelijk, of de verstrekte of beschikbaar gestelde informatie correct, duidelijk en niet misleidend is. Ook van een op of na 28 augustus 2026 ontstane verplichting om het informatiedocument in overeenstemming met art. 65b BGfo op te maken en te verstrekken, dient de rechter de naleving ambtshalve te toetsen. Niet ambtshalve getoetst hoeft te worden of de essentiële informatie op een duurzame drager is verstrekt, behalve waar het gaat om de op Richtlijn (EU) 2023/2673 gebaseerde, uit art. 77 lid 1, aanhef en onder o, BGfo voortvloeiende verplichting om informatie over het ontbindingsrecht/herroepingsrecht van art. 6:230x BW te verstrekken op een duurzame drager.

Met vraag 2 wordt gevraagd of (a) de rechter, in gevallen dat hij niet verplicht is ambtshalve te toetsen of bepaalde informatieplichten uit de Richtlijn verkoop op afstand van financiële diensten en de Richtlijn verzekeringsdistributie zijn nageleefd, ook niet ambtshalve mag toetsen of die informatieplichten zijn nageleefd en (b) de omstandigheid dat de rechter niet verplicht is tot ambtshalve toetsing van bepaalde informatieplichten, meebrengt dat consumenten op schending van die verplichtingen zelf geen beroep kunnen doen. Het antwoord luidt dat de rechter op de voet van art. 24 lid 2 Rv met partijen kan bespreken of jegens de consument aan bepaalde informatieplichten is voldaan. De rechter heeft evenwel – buiten de gevallen dat hij tot ambtshalve toetsing verplicht is – niet de vrijheid om buiten hetgeen partijen aan hun vordering of verweer ten grondslag leggen dan wel, in hoger beroep, buiten het door de grieven ontsloten gebied, aan de constatering dat jegens de consument aan bepaalde informatieplichten niet is voldaan ambtshalve gevolgen te verbinden. De omstandigheid dat de rechter in een bepaald geval niet tot ambtshalve toetsing verplicht is, staat niet eraan in de weg dat de consument in dat geval zelf een beroep doet op schending van een op de verzekeraar rustende informatieplicht uit de Richtlijn verkoop op afstand van financiële diensten en de Richtlijn verzekeringsdistributie.

Vraag 4 houdt in of, als niet of niet geheel is voldaan aan de informatieplichten, een sanctie moet worden opgelegd en, zo ja, wat dan een passende sanctie is. Daarbij wordt ook gevraagd of een verschil is te maken tussen, enerzijds, het niet verstrekken van informatie in het kader van een informatieplicht en, anderzijds, het niet verstrekken van contractvoorwaarden in het kader van de toetsing op transparantie en oneerlijkheid ingevolge de Richtlijn oneerlijke bedingen. De HR zet de ambtshalve taak van de rechter uiteen met betrekking tot het toepassen van sancties indien de rechter constateert dat niet is voldaan aan een of meer van de in deze zaak relevante essentiële informatieplichten. Daarbij moet zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij de in Arvato I gekozen benadering, die kort gezegd inhoudt dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn. Hoe die taak, in het kader van de Richtlijn verkoop op afstand van financiële diensten en de Richtlijn verzekeringsdistributie, zich verhoudt tot de, daarvan te onderscheiden, ambtshalve taak van de rechter in het kader van de Richtlijn oneerlijke bedingen, laat zich niet in algemene zin beantwoorden.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-926/26 (Kierke), verwijzing uit **Polen** over de vraag of de prijs van een pakket **medische diensten** dat door de **kredietgever** wordt aangeboden, mag worden opgenomen in het **totale kredietbedrag** en of een dergelijke constructie kan worden aangemerkt als een manier om de werkelijke kredietkosten te verdoezelen of de regels inzake **consumentenkrediet** te omzeilen
- C-893/26 (Unión de Créditos Inmobiliarios II), verwijzing uit **Spanje** over criteria voor de beoordeling of een **beding** waarbij de **variabele rente van een hypothecaire lening** wordt **gekoppeld aan de Spaanse referentierente** voor hypothecaire leningen (IRPH) transparant en eerlijk is.
- C-944/26 (Rotozuk), verwijzing uit **Polen** over een nationale regeling die consumenten met een **kredietovereenkomst in Zwitserse frank** bij de bescherming tegen de gevolgen van **oneerlijke bedingen** anders behandelt dan consumenten met een kredietovereenkomst in een **andere valuta**, door laatstgenoemden niet dezelfde tijdelijke rechterlijke bescherming te bieden.
- C-1002/26 (Uniqa Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie), verwijzing uit **Polen** over **oneerlijke bedingen** en de vraag in hoeverre toetredings- en distributievergoedingen bij een **aan beleggingen gekoppelde overlijdensrisicoverzekering** behoren tot het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst in de zin van artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13
- C-975/26 (UnitCredit Bank Austria), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of het enkele feit dat twee kostenposten of de daarmee vergoede diensten in een kredietovereenkomst elkaar overlappen en niet duidelijk van elkaar zijn onderscheiden, ertoe leidt dat de **daadwerkelijk betaalde kosten** op grond van artikel 5 van **richtlijn 93/13** als **ontoelaatbaar** en verboden moeten worden beschouwd.

- C-757/26 (C.R.R.), verwijzing uit **Polen** over **consumentenkredietovereenkomst**, **sanctie van kosteloze kredietverstrekking** en **cessieovereenkomst**

OVERIG

- Commissie dringt bij lidstaten aan om richtlijn kredietovereenkomsten voor consumenten volledig om te zetten (EC)
- De anti-greenwashingrichtlijn: de impact op de financiële sector (bijzonder strafrecht)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – Baybasin t. Nederland (no. 2) – 6 oktober 2026 – 36384/22 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD003638422 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Artikel 8 EVRM – Fouillering levenslang gestrafte na bezoek advocaat in gevangenis – Geen schending

Klager zit een levenslange gevangenisstraf uit. Na een bezoek van zijn advocaat is klager gefouilleerd waarbij hij al zijn kleren uit moest doen. Het EHRM oordeelt dat de fouillering noodzakelijk en proportioneel was in de omstandigheden van de zaak. Deze is uitgevoerd nadat klager bezoek had gekregen van iemand van buitenaf (namelijk zijn advocaat). Dergelijke bezoeken brengen een inherent risico met zich mee dat er smokkelwaar de gevangenis in wordt gebracht. Bovendien is klager op puur willekeurige en niet-discriminerende basis geselecteerd, zijn er geen aanwijzingen dat de fouillering is uitgevoerd zonder de nodige eerbiediging van zijn privacy (zie Jaeger, § 49), en had hij het recht om de rechtmatigheid van de maatregel in een procedure tegen hem aan te vechten (zie Dejnek, § 75). Geen schending.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – B.K. t. Zwitserland – 22 oktober 2026 – 24268/21 – 55351/21 – ECLI:CE:ECHR:2026:1022JUD002426821 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Klacht over detentieomstandigheden

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces strafrecht

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Taghi t. Nederland – 29 september 2026 (publ. 26.10.26) – 34421/23 (en 20 andere klachten) – subject matter of the case

Artikelen 3, 6 en 13 EVRM – Detentieomstandigheden in EBI

Klager is op 19 december 2019 in voorlopige hechtenis geplaatst in de Extra Beveiligde Inrichting (EBI) in Vught, op grond van artikel 6 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden. Zijn verblijf in de EBI is periodiek verlengd. Op 27 februari 2024 veroordeelde de rechtbank Amsterdam klager wegens betrokkenheid bij vijf moorden, twee pogingen tot moord, voorbereidingshandelingen voor diverse moorden en het leidinggeven aan een criminele organisatie. Hij is veroordeeld tot een

levenslange gevangenisstraf en bleef gedetineerd in de EBI. Tegen dit vonnis is inmiddels hoger beroep ingesteld. In de nationale procedure klaagt klager – zonder succes – dat de detentieomstandigheden en de beveiligingsmaatregelen in de EBI, zeker in hun onderlinge samenhang, in strijd zijn met het Verdrag.

Voor het EHRM klaagt klager over diverse beslissingen van de minister, de directeur van de EBI en de nationale rechterlijke instanties. Hij voert onder meer aan dat zijn detentieregime neerkomt op een onmenselijke behandeling, waarbij sprake is van een gebrek aan zinvol menselijk contact met anderen, zowel binnen als buiten de EBI. Daarnaast stelt hij, onder verwijzing naar het civielrechtelijke aspect van artikel 6 EVRM dat de nationale procedure niet eerlijk is verlopen. Tot slot klaagt hij, op grond van artikel 13 EVRM, dat hij niet beschikte over een doeltreffend rechtsmiddel om zijn klachten aan de orde te stellen.

Vragen aan partijen:

Is er sprake geweest van, en/of is er nog steeds sprake van, een schending van het Verdrag vanwege:
(a) de plaatsing van klager in de EBI op grond van artikel 6 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden; en

(b) de wijze waarop dat beveiligingsregime werd gehandhaafd en uitgevoerd?

In het bijzonder:

(a) Vormt de detentie van klager in de EBI een vorm van eenzame opsluiting – in de zin van totale of relatieve sociale isolatie – die in strijd is met artikel 3 EVRM (zie *Ramirez Sanchez t. Frankrijk* [GK], nr. 59450/00, §§ 119-124, ECHR 2006-IX, en *Öcalan t. Turkije* (nr. 2), nrs. 24069/03 e.a., § 104, 18 maart 2014)?

(b) Is aan klager een toereikende motivering verstrekt voor (de verlenging van) zijn plaatsing en het geldende beveiligingsregime in de EBI, zoals vereist onder artikel 3 EVRM (zie *Ramirez Sanchez*, hierboven aangehaald, §§ 139 en 145, en *Öcalan*, hierboven aangehaald, § 105)?

(c) Zijn er bij het opleggen van deze maatregel procedurele waarborgen in acht genomen die de evenredigheid ervan en het welzijn van klager garandeerden, zoals vereist onder artikel 3 EVRM (zie *Ramirez Sanchez*, hierboven aangehaald, § 139, en *Schmidt en Šmigol t. Estland*, nrs. 3501/20 e.a., §§ 126 en 147, 28 november 2023)?

(d) Zijn de fysieke omstandigheden waaronder klager in de EBI wordt vastgehouden in overeenstemming met artikel 3 EVRM (zie *Ramirez Sanchez*, hierboven aangehaald, §§ 126-130, en *Öcalan*, hierboven aangehaald, §§ 110-115)?

(e) Kreeg klager voldoende gelegenheid om met andere gedetineerden te communiceren en toegang te krijgen tot beweging in de buitenlucht of sociale activiteiten, zoals vereist door de artikelen 3 en 8 EVRM (zie Öcalan, hierboven aangehaald, §§ 116-126)?

(f) Krijgt hij voldoende gelegenheid om contact te onderhouden met de buitenwereld – inclusief zijn familie – en om daarbuiten uiting te geven aan zijn religieuze overtuigingen, zoals vereist door de artikelen 8, 9 en 10 EVRM (zie Ramirez Sanchez, hierboven aangehaald, §§ 131-135, en Öcalan, hierboven aangehaald, §§ 127-135)?

Gelet op de klachten van klager over het ontbreken van een eerlijk proces in de procedures voor de nationale autoriteiten en het ontbreken van een doeltreffend rechtsmiddel:

(a) Heeft klager een eerlijke behandeling gekregen bij de vaststelling van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen, in overeenstemming met de civielrechtelijke tak van artikel 6, lid 1, van het Verdrag (zie Enea t. Italië [GK], nr. 74912/01, § 107, EHRM 2009)?

(b) Beschikte klager over een doeltreffend nationaal rechtsmiddel, zoals vereist door artikel 13 van het Verdrag (zie Neshkov e.a. t. Bulgarije, nrs. 36925/10 en 5 andere, §§ 180-191, 27 januari 2015)?

EHRM factsheets en guides

- Hunger strikes in detention
- Migrants in detention
- Prisoners' right to vote
- Prisoners' health-related rights
- Detention and mental health
- Detention conditions and treatment of prisoners
- Use of force in the policing of demonstrations
- Police arrest and assistance of a lawyer
- Secret detention sites
- Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights Right to liberty and security
- ECHR-KS – Article 5 The notion of deprivation of liberty
- ECHR-KS – Prisoners' rights Health care in prison
- ECHR-KS – Article 5 Judicial review of short-term detentions
- ECHR-KS – Article 14 Prisoners and discrimination
- Thematic factsheet: Conditions of detention
- Thematic factsheet: Effective investigations into death or ill-treatment caused by security forces

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – C-591/24 (Golf Bulgaria) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:866 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2010/13/EU – Artikelen 11 en 52, lid 1 Handvest EU – Begrip ‚audiovisuele mediadiensten' – Nationale regelgeving die uitzendingen verbiedt die in strijd zijn met de goede zeden – Aansprakelijkheid dienstverlener – Vrijheid van meningsuiting

De Bulgaarse mediaraad heeft een boete opgelegd aan Golf Bulgaria EOOD, een aanbieder van mediadiensten, voor het uitzenden van een filmpje op internet dat in strijd is met de goede zeden. Het filmpje toonde een jongen met speciale onderwijsbehoeften die zich op handen en voeten voortbewoog en een hond imiteerde, terwijl hij aan de leiband werd gehouden door de persoon die werd voorgesteld als Emily. Zowel zijzelf als andere leden van de groep waartoe zij behoorden droegen hem op „te gaan zitten" en „een pootje te geven".

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2010/13/EU, gelezen in het licht van artikel 11 Handvest EU verzet zich er niet tegen dat een lidstaat op grond van een nationale regeling die op basis van een algemeen rechtsbeginsel van die staat uitzendingen verbiedt die in strijd zijn met de goede zeden, een aanbieder van mediadiensten kan bestraffen voor het uitzenden van een video die de menselijke waardigheid aantast, mits de aanbieders van dergelijke diensten op basis van de bewoordingen van die nationale regeling, zo nodig met behulp van de door de nationale rechterlijke instanties daaraan gegeven uitlegging, kunnen weten dat een dergelijk verbod ook betrekking heeft op uitzendingen die deze waarde aantasten.

HvJ – ARREST – C-813/24 (Smartflats) – 22 oktober 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:883 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/123/EG – Vrij verrichten van diensten – Exploitatie van toeristische accommodatie – Vergunningstelsel – Voorafgaande aangifte en registratie – Stedenbouwkundig attest van conformiteit – Ontbreken beslissingstermijnen en rechtsmiddelen

Smartflats is een onderneming in de Brusselse onroerendgoedsector die zich vooral bezighoudt met de verhuur van woningen voor korte perioden. Smartflats heeft een voorafgaande aangifte ingediend om onroerend goed in Brussel te exploiteren. Deze aangifte is niet-ontvankelijk verklaard wegens onvolledigheid van het dossier. Smartflats was niet in het bezit van het brandveiligheidsattest bedoeld in artikel 5, punt 2, onder a), van de ordonnantie van 8 mei 2014, noch van het registratienummer dat krachtens artikel 4 van die ordonnantie was vereist om de litigieuze logiesaccommodatie te kunnen exploiteren. Smartflats heeft de burgemeester zeven herinneringsbrieven gezonden en bleef de logiesaccommodatie exploiteren. De bevoegde autoriteiten hebben Smartflats gelast de activiteit onmiddellijk te staken.

Nadat Smartflats op 12 april 2023 opnieuw een vereenvoudigd controleattest voor de brandveiligheid had aangevraagd, is zij op 22 mei 2023 ervan in kennis gesteld dat de verlening van dat attest alleen nut had met het oog op een vergunningsaanvraag voor exploitatie van een toeristisch logies. Voor die exploitatie moet echter ook eerst een stedenbouwkundig attest worden verkregen. Indien de bestemming van het betreffende onroerende goed wordt gewijzigd, moet voorafgaand eerst een stedenbouwkundige vergunning worden verkregen. Die vergunning was echter niet aangevraagd.

Smartflats heeft bij de rechter gevorderd dat het bevel tot onmiddellijke stopzetting van de exploitatie van de litigieuze logiesaccommodatie zou worden ingetrokken.

De verwijzende rechter twijfelt evenwel over de strekking van het onderscheid binnen de categorie onroerende goederen waarin een logiesaccommodatie is gevestigd, tussen goederen die hun bestemming als „woning” behouden, zodat die bestemming niet wijzigt en er dus geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, en goederen waarvoor die vergunning wel moet worden aangevraagd om hun oorspronkelijke bestemming van „woning” te wijzigen in „hotelinrichting”, zonder welke vergunning geen stedenbouwkundig attest kan worden verkregen. Dit onderscheid kan er namelijk op neerkomen dat de toegang tot of de uitoefening van een dienstenactiviteit specifiek wordt geregeld in de zin van richtlijn 2006/123.

Teneinde te kunnen vaststellen of de verplichting om een stedenbouwkundig attest over te leggen voldoet aan de eisen waarop artikel 10 van richtlijn 2006/123 ziet, moet volgens deze rechter bovendien worden nagegaan of die verplichting voldoende duidelijk, ondubbelzinnig en objectief is en moet in dat verband rekening worden gehouden met de ministeriële verklarende omzendbrief van 10 mei 2016, die overeenkomstig de rechtspraak van de Raad van State (België) geen normatieve waarde heeft.

Nederland en België hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2 van richtlijn 2006/123/EG, gelezen in samenhang met overweging 9 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat deze richtlijn van toepassing is op een nationale regeling inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw die met name de bestemming van onroerende goederen bepaalt en formeel van toepassing is op zowel verrichters van een dienstenactiviteit als personen die als particulier handelen, aangezien deze regeling, in combinatie met een andere nationale regeling die een stelsel van voorafgaande vergunning voor de toegang tot de activiteit van het aanbieden van logiesaccommodatie invoert, een van de bestanddelen van dit stelsel vormt.

Artikel 9, lid 1, onder b) en c), van richtlijn 2006/123 verzet zich niet tegen een nationale regeling die, om redenen die verband houden met de bescherming van toeristen en het stedelijk milieu, dat de woningmarkt omvat, de activiteit van het aanbieden van logiesaccommodatie onderwerpt aan een stelsel van voorafgaande vergunning, wanneer die regeling, met name rekening houdend met haar

geografische reikwijdte en haar invloed op de woonbehoeften van de stedelijke gebieden waar zij van toepassing is, nodig is voor de verwezenlijking van deze doelstellingen en wanneer die doelstellingen niet met een minder beperkende maatregel kunnen worden verwezenlijkt, met name omdat een controle achteraf te laat zou zijn om werkelijk doeltreffend te kunnen zijn.

Artikel 10, lid 1, en lid 2, onder d) tot en met g), van richtlijn 2006/123 verzet zich niet tegen een nationale regeling die de activiteit van het aanbieden van logiesaccommodatie onderwerpt aan een stelsel van voorafgaande vergunning, dat met name de overlegging impliceert van een stedenbouwkundig attest voor het betreffende onroerende goed, waarvan de toekenning door de nationale regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening en stedenbouw afhankelijk wordt gesteld van een stedenbouwkundige vergunning indien de exploitatie van dat goed als logiesaccommodatie meebrengt dat de bestemming wordt gewijzigd van „woning" in „hotelinrichting" en de exploitatie van die woning als logiesaccommodatie kan worden aangemerkt als exploitatie van een „hotelinrichting", wanneer de toekenningsvoorwaarden van dat attest en eventueel de stedenbouwkundige vergunning voldoen aan de in die bepaling gestelde vereisten, en wanneer aan die verplichtingen in transparante en toegankelijke omstandigheden kan worden voldaan. De omstandigheid dat de gemeentelijke autoriteiten bij de kwalificatie van dat goed over een beoordelingsbevoegdheid beschikken, is niet onverenigbaar met artikel 10, leden 1 en 2, van richtlijn 2006/123, mits deze bevoegdheid voldoende is afgebakend door die vereisten en onderworpen is aan waarborgen om een willekeurige uitoefening ervan te voorkomen.

Artikel 10, lid 6, en artikel 13, lid 3, van richtlijn 2006/123 moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die de activiteit van het aanbieden van logiesaccommodatie aan een stelsel van voorafgaande vergunning onderwerpt, op grond waarvan een door de bevoegde gemeentelijke autoriteiten afgegeven attest moet worden overgelegd waarin wordt bevestigd dat deze accommodatie in gebruik is genomen met inachtneming van de regelgeving inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw, voor de behandeling van een aanvraag van dat attest moet voorzien in een redelijke, vooraf vastgestelde en openbaar gemaakte termijn, deze autoriteiten moet verplichten om een besluit tot weigering van de afgifte van het attest met redenen te omkleden, en de mogelijkheid moet bieden om dat besluit aan te vechten bij de rechter.

Artikel 9, lid 1, en artikel 10, lid 2, van richtlijn 2006/123 moeten aldus worden uitgelegd dat, wanneer een stelsel van voorafgaande vergunning dat de toegang tot de activiteit van het aanbieden van accommodatie regelt, voldoet aan de verplichtingen van artikel 9, lid 1, maar de voorwaarde om een stedenbouwkundig attest over te leggen, die deel uitmaakt van die regeling, niet voldoet aan de verplichtingen van artikel 10, lid 2, deze bepalingen vereisen dat uitsluitend die voorwaarde buiten toepassing wordt gelaten, voor zover deze van de rest van dat stelsel van voorafgaande vergunning kan worden gescheiden.

Digitalisering, social media en AI

HvJ – ARREST – C-591/24 (Golf Bulgaria) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – kECLI:EU:C:2026:866 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2010/13/EU – Artikelen 11 en 52, lid 1 Handvest EU – Begrip ‚audiovisuele mediadiensten' – Nationale regelgeving die uitzendingen verbiedt die in strijd zijn met de goede zeden – Aansprakelijkheid dienstverlener – Vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: diensten

HvJ – CONCUSIE – C-627/24 P (Bytedance/Commissie) – 15 oktober 2026 – A-G Biondi– ECLI:EU:C:2026:861 – Grote Kamer – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2022/1925 – Aanwijzing van poortwachters – Besluit Europese Commissie waarbij Bytedance wordt aangewezen als poortwachter mbt tot haar onlinesocialenetwerkdienst TikTok – Beroep tot nietigverklaring

In september 2023 heeft de Europese Commissie ByteDance aangewezen als poortwachter (DMA) met betrekking tot TikTok, dat is aangemerkt als een online sociale netwerkdienst. ByteDance heeft aangevoerd dat het, ondanks het feit dat het aan de relevante drempels voldoet, niet als poortwachter moet worden aangewezen. De Commissie is van oordeel dat de argumenten van ByteDance de daaruit voortvloeiende vermoedens onvoldoende ter discussie heeft gesteld en heeft het besluit genomen zonder een marktonderzoek in te stellen. Het Gerecht heeft vervolgens het beroep van ByteDance tegen dat besluit verworpen. ByteDance heeft hiertegen beroep ingesteld bij het Hof van Justitie. Volgens de A-G is er geen reden om aan te nemen dat de Commissie het recht van Bytedance om te worden gehoord heeft geschonden door haar niet in de gelegenheid te stellen te reageren op de bevinding van de Commissie dat zij over een ecosysteem beschikte, ook al beweert Bytedance het tegendeel.

A-G geeft het Hof in overweging: om het eerste en het derde onderdeel van het eerste middel in hogere voorziening af te wijzen. Voorts geef ik het Hof in overweging om het tweede middel in hogere voorziening af te wijzen op basis van de rechtsgronden die zijn uiteengezet in de punten 167 tot en met 170 en 177 van deze conclusie, die in de plaats moeten komen van die welke het Gerecht heeft aangevoerd in de punten 353 en 370 van het arrest van 17 juli 2024, Bytedance/Commissie (T-1077/23, EU:T:2024:478).

- Advocate General Biondi: the Court should dismiss the action brought by Bytedance (TikTok) against the decision of the Commission designating it as a gatekeeper under the Digital Markets Act (persbericht Curia)

GERECHT – ARREST – T-134/24 (Technius/Commissie) – 14 oktober 2026 – ECLI:EU:T:2026:670 – persbericht – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2022/2065 – Artikel 41, lid 2 Handvest EU – Aanwijzing van zeer groot onlineplatform – Voortbestaan procesbelang – Geen afdoening zonder beslissing – Exceptie van onwettigheid – Rechtszekerheid

Verzoekster stelt een online entertainmentplatform voor volwassenen ter beschikking waarop modellen via een webcam live pornografische diensten voor publiek kunnen uitzenden (Stripchat). Verzoekster stelt dit platform enkel ter beschikking, zonder de inhoud te produceren. Volgens de website bedroeg het gemiddelde aantal actieve afnemers van de dienst in de Unie (GAA) van Stripchat tussen september 2022 en februari 2023 (hierna: „relevante periode") 31,8 miljoen. De Commissie heeft bij besluit geoordeeld dat het GAA van Stripchat de in artikel 33, lid 1, van verordening 2022/2065 vastgestelde drempel heeft overschreden, zodat Stripchat overeenkomstig artikel 33, lid 4, van die verordening moet worden aangewezen als een zeer groot onlineplatform. Er bestaan verschillende methoden voor de berekening van het GAA.

Verzoekster verzoekt het Gerecht het bestreden besluit te vernietigen.

Het Gerecht oordeelt dat het bestaan van verschillende methoden voor de berekening van het GAA van platforms als zodanig niet kan aantonen dat artikel 33, leden 1 en 4, van verordening 2022/2065, gelezen in samenhang met artikel 24, lid 2, van deze verordening, in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel. Verzoekster heeft geen gegevens aangedragen op grond waarvan kan worden geoordeeld dat de verduidelijkingen in verordening 2022/2065 ontoereikend waren om, rekening

houdend met alle relevante omstandigheden en de specifieke kenmerken van het platform in kwestie, het GAA ervan te kunnen bepalen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

- Digital Services Act: the General Court dismisses Stripchat's action against its designation as a very large online platform The General Court confirms that the data used by the Commission to support that designation are reliable (persbericht Curia)
- Gerecht EU: Commissie mocht Stripchat op basis van bezoekersgegevens aanwijzen als zeer groot onlineplatform onder de DSA (IT&recht)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-829/26 (Mobilguru), verwijzing uit **Hongarije** over het gebruik van **perspublicaties** door een aanbieder van generatieve AI-diensten voor het **trainen van AI-modellen** en voor het genereren van antwoorden en de vraag of daarmee inbreuk wordt gemaakt op de **auteursrechten** en **naburige rechten van persuitgevers**, en onder welke voorwaarden de uitzonderingen voor **tekst- en datamining** daarop van toepassing zijn.

OVERIG

- Zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, aangewezen krachtens artikel 33, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening), PB C, C/2026/5181, 6.10.2026,
- Juridische druk op de camerabril van Meta (de laatste ontwikkelingen) (AI forum)
- Thomson Reuters wint ook in hoger beroep: geen fair use bij AI-training met headnotes (AI forum)
- AP zet volgende stap in toezicht op AI (AP)
- EDPB publishes statement on the data protection challenges of smart glasses (EDPB)
- The connected gaze. Video recording, surveillance and administering evidence in the age of smart glasses (EDPB)
- How to balance freedom of expression and child protection in the digital age? A comparative legal analysis (EU law analysis)
- E. Forson, 'From Tobacco to TikTok: The KIDS Act and the Expansion of EU Harmonisation Powers' (European Law Blog, 9 October 2026)
- Big Tech Will Be the Only Winner Under the Digital Omnibus, While We Pay the Price
  The EU is contemplating changes to privacy rules to benefit big tech that put our personal information at risk (liberties.eu)
- Article 14 of the Proposed EU KIDS Act: A New Relational-Safety Layer in EU Digital Law (EU law analysis)
- P. Hajduk and P. De Hert, 'Overlapping GDPR and DMA Competences to Assess Anonymisation: Sincere Cooperation in the Commission's Google Search Specification Decision' (*European Law Blog*, 21 October 2026)
- P.T. Kramcsák and L.D. Corte, 'A Tempting Shortcut: How the Digital Omnibus Would Re-engineer the Legitimate Interest Test for AI' (*European Law Blog*, 19 October 2026)
- How should AI be regulated? Follow the harm – Sylvia Lu (Inforrm)
- [Guest Post] From photos to 3D replicas: can AI-generated copies infringe EU design rights? (IPkat)
- BNC Fiche: Actieplan Cybersecurity en AI, Kamerstuk 22112, nr. 4438

- BNC Fiche: Mededeling actieplan tegen cyberpesten, Kamerstuk 22112, nr. 4442

EHRM – factsheet en guides

➢ New technologies

Discriminatie en gelijke behandeling

HvJ – ARREST – C-131/25 (Dris) – 1 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:808 – België – persbericht – conclusie – arrest

Artikelen 18 en 21 VWEU – Richtlijn 2004/38/EG – Unieburgerschap – Discriminatieverbod – Toegang tot hoger onderwijs – Luxemburgse student die middelbaar onderwijs in België heeft genoten en opleiding in België wil volgen – Contingentering van inschrijvingen van niet-ingezeten studenten – Gelijkstelling aan ingezetenen

Een student met de Luxemburgse nationaliteit en woonachtig in Luxemburg, heeft de middelbare school in België doorlopen en wil zich inschrijven aan een universiteit in België om daar een studie geneeskunde te volgen. Zijn inschrijving is geweigerd vanwege de geldende contingenteringsregeling voor de inschrijving van niet-ingezeten studenten.

Deze Belgische regeling, is het voorwerp geweest van een beroep tot nietigverklaring. Het Grondwettelijk Hof heeft prejudiciële vragen gesteld aan het HvJ. Dit verzoek heeft geleid tot het arrest C-73/08 (Bressol e.a.), waarin een deel van artikel 8 van dit decreet nietig is verklaard.

De onderhavige prejudiciële verwijzing sluit dus aan bij dit arrest en verzoekt het Hof om, in het licht van de artikelen 18 en 21 VWEU, de gelijkenis te beoordelen tussen de situatie van studenten die in een grensgebied wonen en middelbaar onderwijs in de naburige lidstaat hebben gevolgd, en de situatie van studenten die in die laatste lidstaat wonen.

Hof: Artikel 18, eerste alinea, en artikel 21, lid 1, VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die kandidaten voor inschrijving in het eerste jaar van de opleiding geneeskunde die een groot deel van hun schoolopleiding in die lidstaat hebben voltooid en daar hun middelbareschooldiploma hebben behaald, terwijl zij in een andere lidstaat woonden, onderwerpt aan een contingentering die geldt voor niet-verblijvende studenten.

- Access to medical studies in Belgium: a student who has completed a significant part of their education in that Member State whilst residing in another Member State may not be subject to the quota system applicable to non-resident students (persbericht Curia)

HvJ – ARREST – C-706/23 (Şcoala gimnazială "Mihai Eminescu") – 8 oktober 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:832 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Artikel 31 Handvest EU – Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid – Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Non-discriminatiebeginsel – Pro-rata-temporisbeginsel – Cumulatie van verschillende arbeidsovereenkomsten – Onderwijzend personeel – Jaarlijkse vakantie – Maaltijdvergoeding

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

HvJ – ARREST – C-359/25 (Delevris) – 22 oktober 2026 – Griekenland – ECLI:EU:C:2026:898 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Verbod van discriminatie op grond van leeftijd – Verplichte pensionering van ambtenaren van diplomatieke dienst – Legitieme doelen die een verschil in behandeling op grond van leeftijd rechtvaardigen

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

EHRM - facstsheets en guides

- Gender Identity
- Homosexuality: criminal aspects
- Racial profiling
- Roma and Travellers
- Thematic factsheet: Roma and Travellers
- Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

EHRM – ARREST – Devekom DOO Niš t. Servië – 13 oktober 2026 – 16947/22 – ECLI:CE:ECHR:2026:1013JUD001694722 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Weigering douane om rente te betalen over terugbetaling douanerechten

Klager heeft in 2006 goederen uit Bosnië en Herzegovina en Kroatië ingevoerd onder een preferentieel douaneregime, waarbij zij – conform de destijds geldende wetgeving – geen douanerechten hoefde te betalen. In 2009 hebben de douaneautoriteiten vastgesteld dat de preferentiële behandeling ten onrechte was toegepast en hebben zij klager opgedragen de douanerechten over de ingevoerde goederen te betalen. Na betaling en het beroep hebben de douaneautoriteiten geoordeeld dat de invoer toch niet onderworpen was aan douanerechten. Zij hebben de terugbetaling van het in dat kader betaalde bedrag gelast, maar daarover geen rente betaald. Klager klaagt dat zijn eigendomsrecht daarmee geschonden wordt. De autoriteiten besloten echter dat er geen rente verschuldigd was.

Het EHRM oordeelt dat de nationale autoriteiten er niet in zijn geslaagd het vereiste billijke evenwicht te vinden tussen de eisen van het algemeen belang en de bescherming van de eigendomsrechten van klager. Zelfs rekening houdend met de ruime beoordelingsmarge waarover de verdragsluitende staten beschikken op het gebied van belastingen en douanerechten, hebben de autoriteiten een individuele en buitensporige last op klager gelegd door bijna tien jaar later slechts het nominale bedrag terug te betalen, zonder te voorzien in een mechanisme ter compensatie van het tijdsverloop, het langdurige onvermogen van de vennootschap om over de betaalde bedragen te beschikken of het waardeverlies door inflatie. Een dergelijke handelwijze biedt geen compensatie voor het werkelijke economische nadeel dat is ontstaan doordat de autoriteiten het geld bijna tien jaar lang onder zich hadden gehouden. Schending artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM.

HvJ – CONCLUSIE – C-358/24 (Varo Energy Belgium e.a.) – 22 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Rantos – België – ECLI:EU:C:2026:888 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2022/1854 – Noodinterventie vanwege hoge energieprijzen – Solidariteitsbijdrage – Geldigheid EU verordening – Nationale maatregel die kan worden beschouwd als een gelijkwaardige nationale maatregel – Kwalificatie van de nationale maatregel als een heffing van gelijke werking als een douanerecht of een discriminerende binnenlandse belasting – Kwalificatie van de nationale maatregel als nieuwe staatssteun

Samenvatting onder: energiemarkt

GERECHT – ARREST – T-529/25 (Prestige Rijwielen) – 7 oktober 2026 – België – ECLI:EU:T:2026:640 – conclusie – arrest

Verordening nr. 2658/87 – Begrip ‚goed dat wordt aangeboden in gedemonteerde of in niet-gemonteerde staat' – Onderdelen die bestemd zijn voor elektrische fietsen – Invoer in deelzendingen – Niet-gelijktijdige douaneaangiften – Indeling als compleet goed – Rechtsmisbruik

Het Europees Openbaar Ministerie heeft strafrechtelijke vervolging ingesteld tegen twee rechtspersonen en een natuurlijke persoon vanwege het opsplitsten van de invoer van fietsonderdelen met het oog op de toepassing van een gunstiger douanetarief. Het werkelijke voorwerp van die handelingen was namelijk de invoer van complete elektrische fietsen, waarvoor een hoger conventioneel douanerecht geldt dan voor onderdelen, en deze, anders dan onderdelen, aan antidumpingrechten moesten worden onderworpen.

Er geldt een regel dat voor de tariefindeling kan worden aangenomen dat een compleet goed, zoals een fiets, is ingevoerd, terwijl fysiek alleen de onderdelen die nodig zijn voor de assemblage van dat goed in het douanegebied zijn binnengebracht. Aan deze regel is een door het Hof geformuleerde voorwaarde verbonden dat de betrokken onderdelen tegelijkertijd ter inklaring moeten worden aangeboden. Deze voorwaarde staat centraal in de vraagstelling van de verwijzende rechter, aangezien in casu de onderdelen die tot elektrische fietsen kunnen worden geassembleerd, niet gezamenlijk bij de douane zijn aangebracht, maar in deelzendingen zijn ingevoerd.

Gerecht: Regel 2, onder a), van de algemene regels voor de interpretatie van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87 moet aldus worden uitgelegd dat onderdelen van een elektrische fiets die, na in het vrije verkeer te zijn gebracht, bestemd zijn om tot een elektrische fiets te worden geassembleerd, die door twee verschillende leveranciers worden gefactureerd en in verschillende containers worden vervoerd, die door dezelfde aangever bij hetzelfde douanekantoor, in naam en voor rekening van dezelfde geadresseerde, voor het vrije verkeer worden aangegeven door middel van afzonderlijke douaneaangiften voor het vrije verkeer die over een periode gaande tot meerdere maanden in de tijd zijn gespreid, en die bij het in het vrije verkeer brengen eigendom zijn van de geadresseerde, moeten worden aangemerkt als elektrische fietsen die worden aangeboden in gedemonteerde of niet-gemonteerde staat in de zin van die regel en dus onder een en dezelfde tariefpost vallen, mits uit objectieve elementen blijkt dat deze onderdelen een geheel vormen en alle essentiële bestanddelen van deze elektrische fietsen omvatten.

- Gerecht oordeelt over toepassing indelingsregel 2a voor onderdelen elektrische fiets (taxlive)

GERECHT – ARREST – T-383/25 (Segelbootwartung) – 21 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:T:2026:684 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Richtlijn 2006/112/EG – Zeilboot in EU gebracht voor onderhouds- en reparatiewerkzaamheden zonder deze bij douane aan te brengen – Heffing van douanerechten en van btw bij invoer

Verweerder, een natuurlijke persoon die in Zwitserland woont, heeft een in Zwitserland geregistreerde zeilboot op een boottrailer met een personenauto via douanekantoor A Duitsland binnengebracht, zonder hiervoor de douaneformaliteiten af te handelen. Tijdens een verkeerscontrole verklaarde hij dat hij op weg was naar de in Duitsland gevestigde onderneming X om onderhouds-en reparatiewerkzaamheden te laten uitvoeren aan de buitenboordmotor van zijn zeilboot. Verzoeker, het douanehoofdkantoor heeft daarom een aanslag voor invoerrechten en de btw bij invoer vastgesteld.

Verweerder heeft de invoerrechten betaald, en de onderhouds- en reparatiewerkzaamheden aan de zeilboot laten uitvoeren. Vervolgens is de zeilboot weer naar Zwitserland uitgevoerd, zonder dat deze in het douanegebied van de Unie voor andere doeleinden was gebruikt.

Verweerder heeft bezwaar gemaakt tegen de aanslag tot vaststelling van de invoerrechten. De vraag is o.a. of een vervoermiddel in het economische circuit van de Unie terecht komt, wanneer het in een lidstaat niet als vervoermiddel wordt gebruikt, maar er diensten (in casu: onderhouds-en reparatiewerkzaamheden) aan het vervoermiddel worden verricht?

Moet artikel 124, lid 1, onder k), DWU aldus worden uitgelegd dat een niet-Uniegoed in de zin van die bepaling wordt gebruikt, indien aan dat goed in het douanegebied van de Unie enkel onderhouds- of reparatiewerkzaamheden worden verricht en het niet-Uniegoed daarna weer wordt uitgevoerd?

Gerecht: Artikel 2, lid 1, onder d), en de artikelen 30, 70 en 71 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat het op onregelmatige wijze binnenbrengen van een vervoermiddel vanuit een derde land in het douanegebied van de Europese Unie geen invoer van goederen vormt waarop belasting over de toegevoegde waarde (btw) van toepassing is, wanneer op basis van objectieve en verifieerbare gegevens vaststaat dat het niet de bedoeling was om dat vervoermiddel te gebruiken in dat gebied en dat het weer is uitgevoerd zonder aldaar daadwerkelijk te zijn gebruikt.

Artikel 124, lid 1, onder k), van verordening (EU) nr. 952/2013 moet aldus worden uitgelegd dat een goed niet is gebruikt in de zin van deze bepaling wanneer er aan dat goed vóór de wederuitvoer ervan op het douanegebied van de Unie onderhouds- en reparatiewerkzaamheden zijn uitgevoerd die in het kader van de regeling actieve veredeling hadden kunnen worden toegestaan.

GERECHT – CONCLUSIE – T-28/25 (Hauptzollamt A) – 21 oktober 2026 – A-G Martin y Perez de Nanclares – Duitsland – ECLI:EU:T:2026:682 – conclusie

Verordening (EEG) nr. 2913/92 – Verordening (EU) nr. 952/2013 – Verordening (EEG) nr. 2658/87 – Vaststelling douanewaarde – Kosten van immateriële prestaties bestaande in het ontwerpen van printsjablonen – Prestaties die op het grondgebied van de EU zijn verricht – Inkoopcommissies – Reikwijdte uitsluiting uit douanewaarde – Begrip ‚ingevoerde goederen' – Gemeenschappelijk douanetarief – Gecombineerde nomenclatuur – Indeling als stel of assortiment

B heeft porseleinen bekers met kurken onderzetters, die waren verpakt in kartonnen geschenkdozen, ingevoerd in het douanegebied van de Unie. Deze artikelen waren voorzien van eenzelfde afbeelding, die B had laten ontwikkelen door ontwerpers in Duitsland, aan wie hij een licentievergoeding heeft betaald. B heeft deze afbeelding via printsjablonen kosteloos ter beschikking gesteld aan fabrikanten van overdrukplaatjes, onderzetters en kartonnen dozen in Hongkong (China) en Taiwan. Deze

leveranciers hebben de overdrukplaatjes, de geschenkdozen en de onderzetters bezorgd aan de fabrikanten van de bekers, die in China gevestigd waren. Deze laatste fabrikanten hebben de overdrukplaatjes op de bekers aangebracht.

De onderneming D heeft aparte facturen gestuurd voor de commissie voor haar werkzaamheden als agent in Hongkong bij de inkoop van de overdrukplaatjes en de onderzetters.

Bij de douaneaangiften met het oog op het in het vrije verkeer brengen van de goederen, heeft B noch de licentievergoedingen voor het ontwerp, noch de aan D betaalde commissies aangegeven.

Na een controle heeft het hoofddouanekantoor geoordeeld dat de kosten die B had gemaakt voor de ontwikkeling van het ontwerp dat was gebruikt voor de productie van de overdrukplaatjes, de onderzetters en de geschenkdozen, moesten worden meegerekend in de douanewaarde van de bekers. Ook de aan D betaalde commissies dienden in deze douanewaarde te worden meegerekend. Bij verschillende besluiten zijn douane- en antidumpingrechten geheven. De door B ingediende bezwaren werden afgewezen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 32, lid 1, onder b), i), van verordening (EEG) nr. 2913/92 en artikel 71, lid 1, onder b), i), van verordening (EU) nr. 952/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat de kosten van immateriële prestaties bestaande in het ontwerpen van printsjablonen voor de vervaardiging van materialen, samenstellende delen, onderdelen en dergelijke die in de ingevoerde goederen worden verwerkt, moeten worden opgenomen in de waarde van deze materialen, samenstellende delen, onderdelen en dergelijke wanneer de in het douanegebied van de Unie gevestigde koper de printsjablonen gratis in elektronische vorm ter beschikking stelt aan de fabrikanten van genoemde materialen, samenstellende delen, onderdelen en dergelijke.

Artikel 71, lid 1, onder b), i), van verordening nr. 952/2013 moet aldus worden uitgelegd dat de inkoopcommissies die zijn betaald in het kader van de inkoop van materialen, samenstellende delen, onderdelen en dergelijke die in de ingevoerde goederen zijn verwerkt en niet voor de inkoop van deze goederen als zodanig, in de waarde van deze materialen, samenstellende delen, onderdelen en dergelijke moeten worden opgenomen.

Artikel 32 van verordening nr. 2913/92 en artikel 71 van verordening nr. 952/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat de indeling van een ingevoerd goed als stel of assortiment op grond van algemene regel nr. 3, onder b), van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87 niet inhoudt dat dit goed voor de toepassing van artikel 32 van verordening nr. 2913/92 en artikel 71 van verordening nr. 952/2013 als één geheel wordt beschouwd.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-940/26 (Gratztold), verwijzing uit **Oostenrijk** over **verhuizing pianovleugel met ivoren toetsen naar de VS en terug naar de EU voor privédoeleinden, in- en uitvoervergunning** en **CITES** (bedreigde diersoorten)

OVERIG

Commissie verzoekt Nederland alle functionaliteiten systeem voor gecentraliseerde inklaring (CCI) uit te rollen (EC)

EHRM – algemeen en procesrecht

OVERIG

- Trends 2021-2026: what is the current state of the interplay between Strasbourg and Luxembourg? (Johan Callewaert)
- Opening the Door to Collective Enforcement: Council of Europe Proposals to Secure Payment of ECtHR Awards Against Russia (EJILtalk)
- Leading Judgments of the European Court of Human Rights on EU law (Johan Callewaert)

EHRM – factsheets

- ECHR-KS – Article 6 (criminal) Exhaustion of domestic legal remedies/ compliance with the four-month rule (premature expressions of guilt)
- ECHR-KS – Article 34/35 The locus standi of relatives (indirect victims) to bring a case to the Court when the direct victim has die
- ECHR-KS – Article 34/35 The locus standi of representatives to bring/pursue a case before the Court when the direct victim has died

Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-199/25 (Fluvius Halle-Vilvoorde e.a.) – 15 oktober 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:862 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2019/943 – Tariefmethodologie voor distributie van elektriciteit en aardgas – Begrip ‚ongerelateerde kosten ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen' – Tariefmethodologie met historische kostentrendmethode – Mogelijkheid om de gevolgen van een met het Unierecht onverenigbaar geachte nationale regeling tijdelijk te handhaven teneinde rechtsonzekerheid te voorkomen

Tien Vlaamse distributienetbeheerders (DSB's) hebben een conflict met de Vlaamse Nutsregulator over de rechtmatigheid van een beslissing van laatstgenoemde tot vaststelling van de tariefmethodologie voor de distributie van elektriciteit en aardgas gedurende de reguleringsperiode 2025-2028. Deze methodologie omvat formules voor de bepaling van de toegelaten inkomsten ter dekking van de redelijke en noodzakelijke endogene kosten van de verzoekende DSB's.

In welke mate mogen de distributienetbeheerders de kosten voor hun openbaredienstverplichtingen doorrekenen aan hun eindafnemers? Is een tariefmethodologie op basis van een historische kostentrendmethode verenigbaar met artikel 18, lid 1, eerste alinea, van verordening 2019/943 en is het mogelijk om, ingeval deze regeling onverenigbaar wordt geacht met het Unierecht, de gevolgen ervan tijdelijk te handhaven teneinde rechtsonzekerheid te voorkomen.

Hof: Artikel 18, lid 1, eerste alinea, tweede volzin, van verordening 2019/943, gelezen in samenhang met artikel 9, artikel 57, leden 4 en 5, en artikel 59, lid 1, onder a), van richtlijn 2019/944, verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan de kosten voor de uitvoering van de bij deze regeling aan de distributiesysteembeheerders opgelegde openbaredienstverplichtingen in de nettarieven worden opgenomen wanneer deze kosten niet op andere wijze worden gefinancierd, mits deze kosten niet zijn opgenomen in de methode voor de berekening en vaststelling van de tarieven die onder de

bevoegdheid van de nationale regulerende instantie vallen en duidelijk van die tarieven worden onderscheiden.

Artikel 18, lid 1, van verordening 2019/943, gelezen in samenhang met de leden 2, 7 en 8 van dat artikel, verzet zich niet tegen de vaststelling, door een regulerende instantie van een lidstaat, van een tariefmethodologie voor de distributie van elektriciteit die is gebaseerd op de historische kostentrend en waarbij de inkomsten van de distributiesysteembeheerders worden bepaald aan de hand van de kosten die zij gedurende de laatste vijf beschikbare boekjaren hebben gemaakt, mits deze methodologie voldoet aan de vereisten van dat artikel 18 en in het bijzonder voorziet in mechanismen die kunnen waarborgen dat de kosten die uit deze methodologie voortvloeien, in redelijke mate overeenkomen met de kosten van een efficiënte en structureel vergelijkbare distributiesysteembeheerder.

- HvJ EU: kosten voor openbaredienstverplichtingen mogen afzonderlijk worden doorberekend en historische kosten kunnen grondslag vormen voor nettarieven (IT&recht)

HvJ – ARREST – C-187/25 (EVN Bulgaria Renewables) – 22 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:900 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2022/1854 – Noodinterventie vanwege hoge energieprijzen – Plafond op marktinkomsten van elektriciteitsproducenten die bepaalde energiebronnen gebruiken – Nationaal plafond lager dan 180 EUR per megawattuur (MWh) geproduceerde elektriciteit – Toelaatbaarheid – Evenredigheid en discriminatieverbod

EVN is eigenaar van een windenergiecentrale in Kavarna (Bulgarije). Zij heeft voor deze centrale over de periode van 1 december 2022 tot en met 30 juni 2023 doelgebonden bijdragen betaald, die werden berekend door toepassing van het inkomstenplafond van 350 BGN (ongeveer 180 EUR). Bij belastingaanslag van 27 juni 2024 zijn voor deze periode andere bedragen aan doelgebonden bijdragen ten laste van EVN vastgesteld, waarbij de voorkeursprijs van 191 BGN per MWh geproduceerde elektriciteit als plafond is gehanteerd.

EVN heeft bezwaar ingesteld en daarna beroep bij de verwijzende rechter en heeft daarbij onder meer aangevoerd dat deze in strijd was met artikel 6, lid 1, en artikel 8, lid 2, onder a), van verordening 2022/1854. tigd. Daarop heeft EVN zich gewend tot de Administrativen sad Plovdiv (bestuursrechter in eerste aanleg Plovdiv, Bulgarije), de verwijzende rechter, om de vernietiging van die aanslag te verkrijgen.

De verwijzende rechter vraagt onder meer of artikel 6, lid 1, van [verordening 2022/1854] aldus moet worden uitgelegd dat het verplichte plafond dat daarbij wordt ingevoerd voor de marktinkomsten uit de productie van elektriciteit uit de in artikel 7, lid 1, [ervan] genoemde bronnen ten belope van 180 EUR per MWh geproduceerde elektriciteit een Uniebreed uniform plafond op marktinkomsten vormt dat in alle lidstaten geldt, en dat de lidstaten verdere maatregelen kunnen handhaven of invoeren die de marktinkomsten verder beperken, waarbij zij onder meer in de gevallen als bedoeld in artikel 8, lid 1, onder a), een lager plafond kunnen vaststellen met inachtneming van de vereisten van artikel 8, lid 2, [van deze verordening].

Hof: Artikel 6, lid 1, en artikel 8, lid 1, onder a), van verordening (EU) 2022/1854 staan niet in de weg aan de door een lidstaat met inachtneming van de vereisten van artikel 8, lid 2, van deze verordening gedane vaststelling voor de periode van 1 december 2022 tot en met 30 juni 2023 van een plafond op de marktinkomsten van producenten die elektriciteit opwekken uit de in artikel 7, lid 1, van deze verordening genoemde bronnen, dat lager is dan het in de eerstgenoemde bepaling vastgestelde plafond van 180 EUR per megawattuur (MWh) geproduceerde elektriciteit.

HvJ – ARREST – C-327/25 (VETS Svoge) – 22 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:896 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2022/1854 – Artikel 63 VWEU – Noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen – Plafond op marktinkomsten van elektriciteitsproducenten – Berekening nationale bijdrage – Bevordering gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Europese klimaatwet – Non-discriminatie – Evenredigheid

VETS Svoge is eigenaar van vijf waterkrachtcentrales. Zij is een maandelijkse bijdrage verschuldigd ten behoeve van de financiering van een overheidsinstantie die tot doel heeft om de financiële stabiliteit van de energiesector en de veiligheid van het elektriciteitsnet van de lidstaat te waarborgen. De administratieve autoriteit heeft VETS ervan in kennis gesteld dat zij haar bijdragen niet correct heeft berekend en betaald. *Hoewel VETS Svoge bepaalde* betalingen heeft verricht is de administratieve autoriteit van mening dat deze onderneming haar verplichtingen tot betaling van de bijdragen van 5 % en de daarmee samenhangende vertragingsrente niet volledig is nagekomen. VETS Svoge heeft beroep ingesteld tegen deze beslissing.

De verwijzende rechter wijst erop dat met name uit verordening 2022/1854 voortvloeit dat de inkomsten van elektriciteitsproducenten die het bij die verordening vastgestelde inkomstenplafond overschrijden niet worden beschouwd als inkomsten van de betrokken producenten, maar als inkomsten ten gunste van de lidstaten, die worden doorgesluisd naar de eindafnemers teneinde de negatieve gevolgen van de prijsstijgingen te beperken. Die rechter merkt verder op dat volgens deze verordening de lidstaten maatregelen kunnen invoeren of handhaven die de marktinkomsten verder beperken, mits aan de in die verordening genoemde voorwaarden wordt voldaan. Hieruit volgt dat een aanvullende maatregel slechts als evenredig kan worden beschouwd indien deze de producenten geen schade berokkent en de mededinging niet bedreigt.

Hof: Artikel 8 van verordening (EU) 2022/1854 staat niet in de weg aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan elektriciteitsproducenten een maandelijkse bijdrage verschuldigd zijn ten belope van 5 % van hun marktinkomsten uit de verkoop van elektriciteit, die dient ter financiering van een overheidsinstantie die tot doel heeft om de financiële stabiliteit van de energiesector en de veiligheid van het elektriciteitsnet van die lidstaat te waarborgen, en die naast de in die verordening opgenomen maatregel tot vaststelling van een inkomstenplafond voor elektriciteitsproducenten bestaat.

Artikel 8 van verordening 2022/1854, en met name de in artikel 8, lid 2, onder a), gestelde voorwaarde van non-discriminatie, verzet zich niet tegen een nationale regeling die bepaalt dat de maandelijkse bijdrage die elektriciteitsproducenten krachtens die regeling verschuldigd zijn en die dient ter financiering van een overheidsinstantie die tot doel heeft om de financiële stabiliteit van de energiesector en de veiligheid van het elektriciteitsnet van die lidstaat te waarborgen, wordt berekend en geïnd op basis van alle inkomsten uit de verkoop van elektriciteit die deze producenten op het grondgebied van die lidstaat hebben gerealiseerd.

HvJ – CONCLUSIE – C-358/24 (Varo Energy Belgium e.a.) – 22 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Rantos – België – ECLI:EU:C:2026:888 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2022/1854 – Noodinterventie vanwege hoge energieprijzen – Solidariteitsbijdrage – Geldigheid EU verordening – Nationale maatregel die kan worden beschouwd als een gelijkwaardige nationale maatregel – Kwalificatie van nationale maatregel als heffing van gelijke werking als een douanerecht of discriminerende binnenlandse belasting – Kwalificatie van nationale maatregel als nieuwe staatssteun

Het Belgisch Grondwettelijk Hof twijfelt aan de geldigheid van Verordening (EU) 2022/1854 waarbij een noodinterventie is vastgesteld in verband met de hoge energieprijzen die met name het gevolg zijn van

de oorlog in de Oekraïne. Artikel 14 van de verordening voorzag in de invoering van een tijdelijke solidariteitsbijdrage voor bepaalde energiebedrijven, tenzij de lidstaten „gelijkwaardige nationale maatregelen" hadden vastgesteld. De tijdelijke solidariteitsbijdrage strekte ertoe het zogenaamde « surplus aan winsten » binnen de oliesector af te romen, met als doel deze te herverdelen.

Het Grondwettelijk Hof wenst te vernemen of de verordening is vastgesteld op basis van een geldige rechtsgrondslag in het Verdrag en of artikel 14 daarvan geldig is in het licht van de in artikelen 20 en 21 van het Handvest EU gewaarborgde beginsel van non-discriminatie. Ook rijzen uitleggingsvragen die tot doel hebben vast te stellen of een dergelijke nationale maatregel een „gelijkwaardige nationale maatregel" is in de zin van artikel 14 van die verordening en of deze maatregel in overeenstemming is met de vereisten die voortvloeien uit de artikelen 30 en 110 VWEU en uit de staatssteunregels.

A-G geeft het Hof in overweging: Verordening (EU) 2022/1854, met inbegrip van hoofdstuk III daarvan, is geldig vastgesteld op grond en met inachtneming van de vereisten van artikel 122, lid 1, VWEU, en dus binnen de grenzen van de aan de Unie verleende bevoegdheden en overeenkomstig de procedure van die bepaling.

Artikel 14 van verordening 2022/1854 verzet zich niet tegen een nationale regeling waarbij een nationale maatregel wordt ingevoerd die gelijkwaardig is aan de tijdelijke solidariteitsbijdrage en die weliswaar van toepassing is op bepaalde Unie-ondernemingen en vaste inrichtingen, als bedoeld in artikel 2, punt 17, van deze verordening, die overeenkomstig artikel 14, lid 1, ervan aan die bijdrage zijn onderworpen, maar de werkingssfeer ervan ook uitbreidt tot andere categorieën marktdeelnemers die niet onder die bepalingen vallen, voor zover deze uitbreiding geen afbreuk doet aan het gelijkwaardige karakter van deze maatregel ten aanzien van de ondernemingen die binnen de werkingssfeer van deze bepaling vallen, en deze maatregel, wat de in dit artikel 14, lid 1, bedoelde Unie-ondernemingen en vaste inrichtingen betreft, voldoet aan de in de verordening gestelde vereisten om te worden aangemerkt als ‚gelijkwaardige nationale maatregel'.

De artikelen 30 en 110 VWEU verzetten zich niet tegen een nationale maatregel waarbij aan geregistreerde aardoliemaatschappijen die als primaire deelnemers zijn aangewezen voor diesel, gasolie en benzineproducten, een tijdelijke solidariteitsbijdrage wordt opgelegd die wordt berekend op basis van de hoeveelheden van deze producten die tot verbruik worden uitgeslagen, mits deze bijdrage wordt toegepast ongeacht de oorsprong van de betrokken producten en producten uit andere lidstaten niet direct of indirect worden onderworpen aan een hogere belasting dan die welke op gelijksoortige nationale producten wordt geheven, noch aan een binnenlandse belasting die indirect andere nationale producties beschermt.

Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling waarbij een tijdelijke solidariteitsbijdrage wordt ingevoerd, geen staatssteun vormt wanneer zij geen verschil in behandeling invoert tussen marktdeelnemers die zich, gelet op het doel van die regeling, in een feitelijk en juridisch vergelijkbare situatie bevinden."

- Opinion of the Advocate General at the Court Athanasios Rantos Advocate General Rantos: the temporary solidarity contribution on surplus profits of energy sector companies, introduced in response to the energy crisis caused by the war in Ukraine, is consistent with EU law (persbericht Curia)

Zie ook: C-153/25 (Acea Produzione e.a.), ECLI:EU:C:2026:891, verwijzing van de Italiaanse rechter en C-533/24 (Vermilion Energy Ireland e.a.), ECLI:EU:C:2026:890, verwijzing van de Ierse rechter

A-G geeft het Hof in overweging: Verordening (EU) 2022/1854 met inbegrip van hoofdstuk III daarvan, is geldig vastgesteld op grond en met inachtneming van de vereisten van artikel 122, lid 1, VWEU, en dus binnen de grenzen van de aan de Unie verleende bevoegdheden en overeenkomstig de procedure van die bepaling.

Hoofdstuk III van verordening 2022/1854, en met name de artikelen 14 en 15, is niet in strijd met de algemene beginselen van rechtszekerheid, de niet-retroactiviteit van Uniehandelingen en evenredigheid.

Hoofdstuk III van verordening 2022/1854, en met name de artikelen 14 en 15, is niet in strijd met de artikelen 16 en 17 Handvest EU.

De algemene beginselen van rechtszekerheid en niet-retroactiviteit verzetten zich niet tegen de toepassing van de in artikel 14, lid 1, van verordening 2022/1854 bedoelde tijdelijke solidariteitsbijdrage op de belastingjaren 2022 en 2023, wanneer in die toepassing is voorzien bij een nationale wettelijke regeling die is vastgesteld en bekendgemaakt na 31 december 2022 en in werking is getreden op 2 augustus 2023.

Artikelen 16 en 17 Handvest EU verzetten zich niet tegen de wettelijke regeling van een lidstaat ter uitvoering van de in artikel 14, lid 1, van verordening 2022/1854 bedoelde verplichte tijdelijke solidariteitsbijdrage, waarbij het tarief van die bijdrage wordt vastgesteld op 75 % en bij de berekening van de belastinggrondslag geen rekening wordt gehouden met verliezen die vóór 2018 zijn geleden.

HvJ – CONCLUSIE – C-398/25 (Energie-Control Austria) – 22 oktober 2026 – A-G Rantos – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2026:906 – conclusie

Verordening (EU) nr. 1227/2011 – Verordening (EU) 2016/1719 – Groothandelsmarkt voor energie – Handel in grensoverschrijdende transmissiecapaciteit tussen Oostenrijk en Zwitserland – Begrip ‚marktmanipulatie' – Begrip ‚onjuiste of misleidende signalen' – Geldigheid in het licht van artikel 49 Handvest EU – Op kunstmatig niveau houden van voor groothandel bestemde energieproducten – Aan nationale regulerende instantie verleende onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden – Aan gemeentelijk bestuursorgaan verleende bevoegdheid tot opleggen van sancties – Toelaatbaarheid –Richtsnoer betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn – Use-it-or-sell-it'-beginsel – Toepasselijkheid op maandelijkse veilingen

E-Control heeft het stadsbestuur van Wenen, de autoriteit die bevoegd is om een administratieve sanctie op te leggen, verzocht dat aan DM, voorzitter van de raad van bestuur van Alpiq AG, een in Zwitserland gevestigde vennootschap, op grond van de nationale regeling een administratieve geldboete zou worden opgelegd. Het verzoek was ingegeven door het vermoeden van marktmanipulatie, in de zin van verordening (EU) nr. 1227/2011 bij de handel in grensoverschrijdende transmissiecapaciteit voor elektriciteit tussen de Republiek Oostenrijk en de Zwitserse Bondsstaat.

Nadat het stadsbestuur had besloten deze bestuurlijke strafprocedure te staken, heeft E-Control tegen deze beslissing beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

A-G geeft het Hof in overweging: Verordening (EU) nr. 1227/2011 is van toepassing op de handel in grensoverschrijdende transmissiecapaciteit voor elektriciteit door een Zwitserse onderneming tussen de Oostenrijk en Zwitserland, in beide richtingen.

Bij het onderzoek van de tweede vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 2, punt 2, onder a), i), van verordening nr. 1227/2011 kunnen aantasten in het licht van het in artikel 49, lid 1, eerste volzin, Handvest EU neergelegde legaliteitsbeginsel inzake straffen.

Artikel 13, lid 1, en artikel 18 van verordening nr. 1227/2011 verzetten zich tegen een nationale regeling op grond waarvan de bevoegdheid om sancties op te leggen in geval van schending van artikel 5 van deze verordening niet toekomt aan de nationale regulerende instantie in de zin van artikel 2, punt 10, ervan, maar aan een gemeentelijk bestuursorgaan dat gebonden is aan instructies.

Artikel 2, punt 2, onder a), i) en ii), van verordening nr. 1227/2011 moet aldus moet worden uitgelegd dat de naleving door een marktdeelnemer van de bepalingen van verordening (EU) 2016/1719 met name wat betreft het rechtskader voor veilingen op het centrale toewijzingsplatform van het Joint Allocation Office (JAO), niet uitsluit dat die marktdeelnemer onjuiste of misleidende signalen kan geven met betrekking tot het aanbod van, de vraag naar of de prijs van voor de groothandel bestemde

energieproducten, en de prijs van een of meerdere voor de groothandel bestemde energieproducten op een kunstmatig niveau kan houden.

Artikel 2, punt 2, onder a), i) en ii), van verordening nr. 1227/2011 moet aldus moet worden uitgelegd dat wanneer een marktdeelnemer op jaarlijkse veilingen gekochte grensoverschrijdende transmissiecapaciteit voor elektriciteit op een maandelijkse veiling teruggeeft en vervolgens voor diezelfde capaciteit op deze maandelijkse veiling op het centrale toewijzingsplatform van het JAO aankoopaanbiedingen indient, er sprake is van marktmanipulatie indien deze biedingen onjuiste of misleidende signalen geven of kunnen geven met betrekking tot het aanbod van, de vraag naar of de prijs van elektriciteit, dan wel de prijs van dit voor de groothandel bestemde energieproduct zonder gegronde redenen op een kunstmatig niveau houden of pogen dat te doen. Het staat aan de nationale rechter om deze beoordeling te verrichten, daarbij rekening houdend met alle feitelijke omstandigheden van het onderzochte geval.

Artikel 2, tweede alinea, punt 6, van verordening nr. 2016/1719 moet aldus moet worden uitgelegd dat er geen sprake is van schending van het in deze bepaling bedoelde ‚use-it-or-sell-it'-beginsel wanneer een marktdeelnemer op jaarlijkse veilingen gekochte grensoverschrijdende transmissiecapaciteit op een maandelijkse veiling teruggeeft en vervolgens voor deze capaciteit op diezelfde maandelijkse veiling op het centrale toewijzingsplatform van het JAO aankoopaanbiedingen indient."

CONSULTATIE

Schone energie – nieuwe waterstofstrategie van de EU (EC)

OVERIG

- Commissie doet verzoeken aan Nederland in het kader van de omzetting van zes EU-richtlijnen
- BNC Fiche: Verordening Netwerktarieven en Energiebelasting, Kamerstuk 22112, nr. 4444

Erfrecht

HvJ – ARREST – C-873/24 (Marwanak) – 22 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:887 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 650/2012 – Europese erfrechtverklaring – Nalatenschap met onroerend goed in een andere lidstaat dan de lidstaat van afgifte – Registers van lidstaat waar onroerende goed is gelegen – Inschrijving in register afhankelijk gesteld van het opnemen in de verklaring van informatie over het geërfde onroerende goed – Verplichting om deze informatie te vermelden bij erfopvolging onder algemene titel

Erflater en zijn echtgenote hebben een gezamenlijk testament opgemaakt waarin zij zichzelf als enige erfgenaam van de eerstoverledene en hun dochter als enige erfgenaam van de laatstoverledene hebben aangewezen. De erflater, die zijn laatste gewone verblijfplaats in Duitsland had, is overleden op 5 oktober 2015. Zijn dochter is overleden op 5 januari 2019 en zijn echtgenote op 21 februari 2022. De nalatenschap van de erflater omvatte onder meer een onroerend goed in Tsjechië.

De aanvragers zijn de kinderen van de overleden dochter van de erflater. Ten behoeve van de afwikkeling van de nalatenschap met betrekking tot het in Tsjechië gelegen onroerende goed hebben zij Duitse rechter verzocht om afgifte van een Europese erfrechtverklaring (hierna: EEV).

De vraag is o.a. in welke situaties in de Europese erfrechtverklaring (EEV) informatie over de bestanddelen van de nalatenschap moet worden opgenomen. Twijfel rijst omdat de bepalingen van de verordening weliswaar voorzien in de mogelijkheid om dat te doen maar niet ondubbelzinnig aangeven in welke omstandigheden dat vereist is. Dit probleem is met name relevant wanneer de vereisten van het erfrecht en van het recht inzake registers in de verschillende lidstaten uiteenlopen.

Vier lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 68, onder l), van verordening (EU) nr. 650/2012 moet aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die een Europese erfrechtverklaring afgeeft, daarin de gegevens moet vermelden aan de hand waarvan een onroerend goed dat deel uitmaakt van de betrokken nalatenschap en dat is gelegen in een andere lidstaat dan waarin deze verklaring wordt afgegeven, kan worden geïdentificeerd indien die verklaring wordt aangevraagd met het oog op de inschrijving van het recht van eigendom op dat goed in het onroerendgoedregister van die andere lidstaat en de regelgeving van die lidstaat vereist dat deze gegevens in die verklaring worden vermeld om het goed louter op basis van dat document te kunnen inschrijven.

Artikel 68, onder l), van verordening nr. 650/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat het vermogen van de erflater op grond van het recht dat op de erfopvolging van toepassing is, onder algemene titel op de erfgenamen overgaat, dat wil zeggen als geheel, de autoriteit die een Europese erfrechtverklaring afgeeft, niet kan ontslaan van de verplichting om daarin de gegevens te vermelden aan de hand waarvan een onroerend goed dat deel uitmaakt van deze nalatenschap en dat is gelegen in een andere lidstaat dan waarin deze verklaring wordt afgegeven, kan worden geïdentificeerd indien de vermelding van deze gegevens in de verklaring nodig is voor het doel waarvoor zij wordt afgegeven, zoals de inschrijving van het recht van eigendom op dat goed in het onroerendgoedregister van die andere lidstaat louter op basis van die verklaring.

Artikel 68, onder l), van verordening nr. 650/2012 moet aldus worden uitgelegd dat de autoriteit van afgifte van een Europese erfrechtverklaring niet is vrijgesteld van de verplichting om daarin de gegevens op te nemen aan de hand waarvan een onroerend goed dat deel uitmaakt van de nalatenschap kan worden geïdentificeerd indien om vermelding van die gegevens wordt verzocht met het oog op inschrijving in het onroerendgoedregister van de lidstaat waar dat goed is gelegen, ingeval dat goed volgens het recht van die lidstaat kan worden ingeschreven op basis van een aanvullend document dat wordt overgelegd samen met een Europese erfrechtverklaring die deze gegevens niet bevat.

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – L.Z. en D.Z. t. Italië – 8 oktober 2026 – ECLI:CE:ECHR:2026:1008JUD002737924 – 27379/24 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Artikel 46 EVRM – Kind afgestaan voor adoptie – Geen herstel van contact tussen moeder en kind ondanks rechterlijke uitspraak – Schending

Een kind is na de geboorte op de stoep achtergelaten door de vader. De moeder heeft geprobeerd het kind terug te krijgen, maar de Italiaanse autoriteiten hebben het kind als verlaten en beschikbaar voor adoptie aangemerkt en vervolgens in een pleeggezin geplaatst volgens de versnelde procedure. Latere rechterlijke bevelen tot hereniging van moeder en kind zijn niet uitgevoerd. Tot op heden is het kind niet naar zijn biologische moeder teruggekeerd en is geen gevolg gegeven aan de beslissingen over de omgangsregeling.

Het EHRM stelt vast dat de nationale rechterlijke instanties hebben nagelaten om voortvarende, praktische en passende maatregelen te nemen om daadwerkelijk contact tussen de moeder en het kind tot stand te brengen. Vervolgens hebben zij gedurende ongeveer vijf jaar het gebrek aan contact met de moeder en de niet-uitvoering van de beslissing tot hereniging "gedoogd". Het tijdsverloop was in feite

de doorslaggevende factor geworden voor het besluit om het kind in het pleeggezin te laten in plaats van het aan de moeder terug te geven.

Het EHRM beveelt de Italiaanse autoriteiten om op grond van artikel 46 EVRM (bindende kracht van uitspraken) de situatie van klaagster onverwijld opnieuw te beoordelen in het licht van de uitspraak in deze zaak en passende maatregelen te nemen in het belang van het kind. Voorts merkt het Hof op dat deze zaak een structureel probleem aan het licht brengt wat betreft de tijdige tenuitvoerlegging van beslissingen van de familierechtbank, en wijst het op de maatregelen die in dit verband moesten worden genomen. Het Hof oordeelt tevens dat Italië 40.000 euro (EUR) aan klaagster en 20.000 EUR aan het kind moet betalen ter vergoeding van immateriële schade, alsmede 30.000 EUR voor kosten en uitgaven.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1011/26 (Miromovi), verwijzing uit **Bulgarije** over **Brussels II, erkenning huwelijk, huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht** en **echtscheiding**

NOOT – EHRM 2 juli 2026, A.P. en R.P. t. Polen

Cross-Border Recognition of Parenthood by Same-Sex Couples under the ECHR – The Judgment in A.P. and R.P. v. Poland (Strasbourg observers)

EHRM factsheets en case-law guide

- Children's rights
- Gestational surrogacy
- International child abductions
- Parental rights
- Protection of minors
- Reproductive rights
- Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence
- Guide on Article 12 ECHR - right to marry
- ECHR-KS – Rights of the child Contact rights
- ECHR-KS – Article 8 Filiation
- ECHR-KS – Article 8 Right of the child to be heard in domestic proceedings on family matters
- ECHR-KS – Article 8 Surrogacy
- Thematic factsheet: Reproductive rights
- Thematic factsheet: Children’s rights

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – C-70/25 (Tukowiecka) – 15 oktober 2026 – Polen – ECLI:EU:C:2026:852 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/2366 – Betalingsdiensten – Niet-toegestane betalingstransacties – Phishing – Recht op onmiddellijke terugbetaling – Uitzondering in geval van grove nalatigheid betaler – Reikwijdte van uitzondering op het recht op onmiddellijke terugbetaling

Verzoekster is het slachtoffer geworden van phishing toen zij op een veilingplatform een voorwerp te koop aanbood. Een derde, die zich voordeed als een koper, stuurde haar een frauduleuze link waarin de interface van het platform was nagebootst. Verzoekster heeft haar inloggegevens ingevuld waardoor de fraudeur een niet-toegestane betalingstransactie kon verrichten vanaf haar bankrekening. De dader heeft een bedrag van ongeveer 700 euro overgemaakt naar zijn eigen bankrekening. Toen zij de volgende dag de fraude ontdekte, heeft zij onmiddellijk de bank en de politie daarvan in kennis gesteld. De dader is niet geïdentificeerd. De bank heeft geweigerd om het bedrag van de transactie terug te betalen op grond dat verzoekster, door grove nalatigheid, niet had voldaan aan haar verplichting om bij het gebruik van het betaalinstrument de nodige zorgvuldigheid te betrachten en om dat instrument niet beschikbaar te stellen aan onbevoegden.

Onder welke voorwaarden mag een aanbieder van betalingsdiensten weigeren om niet toegestane transacties onmiddellijk terug te betalen?

Drie lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 73, lid 1, en artikel 74, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/2366 moeten aldus worden uitgelegd dat een betalingsdienstaanbieder niet mag weigeren om het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie onmiddellijk terug te betalen aan een betaler op grond dat deze betaler deze transactie, in strijd met zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 69 van die richtlijn, mogelijk heeft gemaakt door grove nalatigheid.

- Payment services: gross negligence on the part of the customer does not exempt the payment service provider from the obligation to immediately refund the amount of an unauthorised payment transaction The payment service provider may, however, subsequently seek reimbursement from the customer for losses resulting from the customer's gross negligence (persbericht Curia)

NOOT – bij HvJ prejudiciële verwijzing C-210/26 (Trapeza tis Ellados II)

When Does Credit Stop Being Finance? Debt Collection before the CJEU (EU law analysis)

OVERIG

- Commissie verzoekt Nederland en vijf andere lidstaten de zesde richtlijn kapitaalvereisten volledig om te zetten (EC)
- BNC Fiche: Mededeling concurrentievermogen bankensector, Kamerstuk 22112, nr. 4446

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – ARREST – C-482/24 P (Global 8 Airlines/Commissie) – 8 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:833 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod voor alle niet in Rusland geregistreerde luchtvaartuigen van een Russische natuurlijke persoon of rechtspersoon, om te landen op, op te stijgen van of te vliegen over het grondgebied van de Unie – Verwerping van vliegplan – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Voor beroep vatbare handeling

Global 8 Airlines is een Kirgizische luchtvaartmaatschappij die eigendom is van en bestuurd wordt door natuurlijke personen met de Letse nationaliteit.

Global 8 Airlines heeft twee vliegtuigen van een Russische vennootschap gekocht waarvan de aandeelhouders de Russische nationaliteit hebben. Bij de Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart (Eurocontrol) heeft Global 8 het vliegplan van een van de vliegtuigen ingediend voor de route Duitsland naar Hongarije. Nadat het vliegplan is verworpen omdat het vliegtuig EX-88012 voorkomt op een lijst van luchtvaartuigen waarop het verbod van verordening nr. 833/2014 van toepassing is, heeft Global 8 Airlines de Commissie verzocht om schrapping van dat vliegtuig van die lijst. De Commissie heeft aangegeven dat er geen reden is om het vliegverbod op te heffen. Het Gerecht heeft het beroep tot nietigverklaring niet-ontvankelijk verklaard. Global 8 Airlines verzoekt om vernietiging van de bestreden beschikking.

Global 8 Airlines geeft aan dat met haar beroep bij het Gerecht niet, zoals het Gerecht heeft begrepen, wordt beoogd om op te komen tegen een eenvoudige verwerping van een vliegplan, maar om op te komen tegen het plaatsen van de vliegtuigen op de litigieuze lijst door de Commissie.

Hof: De beschikking van het Gerecht in zaak T-277/23 wordt vernietigd. De door de Europe Commissie opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid wordt afgewezen voor de eerste tot en met de derde grond daarvan. De zaak wordt voor het overige terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

- Restrictive measures: the inclusion, by the Commission, of aircraft on a flight ban list is an act that may be challenged before the EU Courts (persbericht Curia)
- EU-Hof: Commissiebesluit tot plaatsing van een vliegtuig op een lijst van luchtvaartuigen waarvoor een vliegverbod geldt vormt een ‘voor beroep vatbare handeling’ (ECER)

HvJ – ARREST – C-842/24 (DNO Yemen) – 15 oktober 2026 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:868 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1352/2014 – Beperkende maatregelen – Situatie in Jemen – Verbod om tegoeden niet rechtstreeks ter beschikking te stellen aan personen, entiteiten of lichamen die onder de maatregelen vallen – Terbeschikkingstelling van tegoeden aan overheidsentiteiten die niet onder de maatregelen vallen maar die onder invloed staan van personen op wie de maatregelen van toepassing zijn – Bewijslastverdeling

Verzoekende partij is vennootschap DNO. DNO heeft met het ministerie van olie en mineralen van Jemen en YOGC, een vennootschap die volledig in handen is van de staat Jemen, een overeenkomst inzake olie- en gasexploitatie gesloten. DNO is veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding, aan het ministerie en YOGC vanwege het voornemen om zich terug te trekken uit deze overeenkomst. DNO is van mening dat dit vonnis in strijd is met de internationale openbare orde, aangezien door de tenuitvoerlegging ervan niet-rechtstreekse tegoeden ter beschikking zouden kunnen worden gesteld van op de lijst in bijlage I bij verordening nr. 1352/2014 geplaatste natuurlijke personen en

rechtspersonen, entiteiten of lichamen (hierna: „aangewezen personen") in de zin van artikel 2, lid 2, van deze verordening.

De verwijzende rechter stelt het Hof drie prejudiciële vragen, die gaan over de draagwijdte van het verbod in artikel 2, lid 2, het vereiste bewijsniveau dat op dat verbod van toepassing is en de verdeling van de bewijslast gelet de feitelijke situatie (de onzekere politieke situatie in Jemen).

Nederland, Frankrijk en Italië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, lid 2, van verordening (EU) nr. 1352/2014 moet aldus worden uitgelegd dat het ter beschikking stellen van tegoeden aan een overheidsentiteit die niet is opgenomen in bijlage I bij deze verordening, in het kader van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis, een onrechtstreekse terbeschikkingstelling van tegoeden aan in die bijlage genoemde personen, entiteiten of lichamen kan vormen, wanneer laatstgenoemden, zonder zeggenschap over die entiteit uit te oefenen of de bevoegdheid uit te oefenen om haar opdrachten te geven, zich, net als de wettige regering van de Republiek Jemen, beroepen op een dergelijke zeggenschap, op voorwaarde dat zij in staat zijn die tegoeden daadwerkelijk te verkrijgen.

2) Artikel 2, lid 2, van verordening nr. 1352/2014, moet aldus worden uitgelegd dat het verbod om tegoeden onrechtstreeks ter beschikking te stellen aan op de lijst in bijlage I bij deze verordening geplaatste natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen, van toepassing is wanneer op basis van objectieve materiële gegevens kan worden vastgesteld dat de tegoeden die bestemd zijn voor een entiteit die niet in die bijlage is opgenomen, volledig of ten dele ten goede zouden kunnen komen aan deze personen, entiteiten of lichamen, mits de waarschijnlijkheid dat dit risico zich verwezenlijkt, voldoende groot is om dit verbod te rechtvaardigen, rekening houdend met alle omstandigheden van het geval, met inbegrip van relevante factoren die de acties van deze personen, entiteiten of lichamen kunnen tegengaan.

3) Artikel 2, lid 2, van verordening nr. 1352/2014, moet aldus worden uitgelegd dat de in bijlage I bij deze verordening opgenomen personen, entiteiten of lichamen niet worden geacht zeggenschap te hebben over een overheidsentiteit waaraan, in het kader van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis, tegoeden ter beschikking zijn gesteld, wanneer deze personen, entiteiten of lichamen, zonder zeggenschap over die overheidsentiteit uit te oefenen of de bevoegdheid uit te oefenen om haar opdrachten te geven, zich, net als de wettige regering van de Republiek Jemen, beroepen op een dergelijke zeggenschap over deze entiteit. Het staat aan de bevoegde nationale rechter om op basis van een reeks voldoende concrete, nauwkeurige en onderling samenhangende aanwijzingen het risico te beoordelen dat deze tegoeden ten goede komen aan die personen, entiteiten of lichamen. In dit verband kan het feit dat de wettige regering van de Republiek Jemen niet met hen meewerkt, niet volstaan om een dergelijk risico uit te sluiten, en moeten die regering en de betrokken overheidsentiteit aantonen dat zij concrete maatregelen hebben genomen die daadwerkelijk kunnen verhinderen dat dit risico zich verwezenlijkt.

- Hof van Justitie in DNO Yemen: wanneer betaling van een arbitraal vonnis neerkomt op het indirect ter beschikking stellen van tegoeden aan gesanctioneerden (bijzonder strafrecht)

HvJ en Gerecht – overig

C-695/23 P	Besluit 2014/145/GBVB – Beperkende maatregelen – Begrip ‚verbondenheid' in het geval van twee personen die door een familieband verbonden zijn
T-479/25	Bevriezing van tegoeden – Begrip "steun aan acties van de Russische regering die de soevereiniteit en veiligheid van Oekraïne ondermijnen door te trachten de constitutionele orde van dat land omver te werpen" – Beoordelingsfout

NOOT – HvJ 1 augustus 2025, C-865/24 P (Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles e.a./Raad)

M. Reed, 'Sanctions, Lawyers, and the Limits of Article 47 CFREU: The Grounds of Appeal in Case C-865/24 P Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles and Others v Council' (*European Law Blog*, 13 October 2026) (European law blog)

EHRM factsheets en guides

- Conscientious objection
- Freedom of religion
- Religious symbols and clothing
- Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion

Gezondheid, geneesmiddelen, levensmiddelen en etikettering

HvJ – ARREST – C-295/25 (Lima) – 22 oktober 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:882 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2018/848 – Biologisch gecertificeerd poeder verkregen uit gereinigde, gedroogde en fijngemaakte sedimenten van het wier Lithothamnium calcareum, dat van nature rijk is aan calciumcarbonaat – Geen toelating

Mag een biologisch gecertificeerd poeder verkregen uit gereinigde, gedroogde en fijngemaakte sedimenten van het wier *Lithothamnium calcareum*, dat van nature rijk is aan calciumcarbonaat, worden gebruikt in een plantaardige biologische rijst- of haverdrank, terwijl het gebruik van calcium in levensmiddelen geen rechtstreeks juridisch vereiste is en het volgens de bepalingen van verordening (EU) 2018/848 en uitvoeringsverordening (EU) 2021/1165 verboden is om in de biologische productie calciumcarbonaat te gebruiken met het oog op de verrijking met calcium.

Hof: De punten 2.2.1 en 2.2.2 van deel IV van bijlage II bij verordening (EU) 2018/848, gelezen in samenhang met artikel 7, onder a) tot en met c), van verordening 2018/848, moeten aldus worden uitgelegd dat biologisch gecertificeerd poeder verkregen uit gereinigde, fijngemaakte en gedroogde sedimenten van het wier Lithothamnium calcareum niet behoort tot de categorie „mineralen" als bedoeld in punt 2.2.2, onder f), i), van deel IV van bijlage II bij deze verordening, maar een „biologisch ingrediënt van agrarische oorsprong" in de zin van artikel 7, onder a), van deze verordening is, waarvan het gebruik bij de verwerking van gewone biologische levensmiddelen, teneinde deze te verrijken met calcium, niet verboden is.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-969/26 (Penny), verwijzing uit **Oostenrijk** over **etikettering van levensmiddelen** en de criteria die moeten worden gehanteerd om te bepalen of een levensmiddel als **vloeibaar product** in de zin van **verordening (EU) 1169/2011** moet worden aangemerkt.
- C-995/26 (CSL Behring), verwijzing uit **Roemenië** over de vraag of **gezamenlijke lobbyactiviteiten van farmaceutische ondernemingen** en de **gecoördineerde terugtrekking van geneesmiddelen van de markt** in strijd zijn met het **mededingingsrecht**,

en onder welke voorwaarden sprake is van commercieel gevoelige informatie, parallel gedrag of een collectieve boycot.

- C-873/26, C-874/26 en C-875/26 (Sviluppo e.a.), verwijzing uit **Italië** over de vraag of een nationale regeling die **cannabidiolproducten (CBD) uit cannabisextracten** aan een **strengere geneesmiddelenregeling** onderwerpt, ondanks het ontbreken van vastgesteld psychotroop effect en concreet verslavingsrisico, gerechtvaardigd kan worden op grond van het **voorzorgsbeginsel** en verenigbaar is met het **vrije verkeer van goederen** en het evenredigheidsbeginsel.

EHRM factsheets

- ECHR-KS – Article 2 Medical negligence
- Cannabis-based medication

Godsdienstvrijheid

HvJ – CONCLUSIE – C-12/25 (Bisdom Gent) – 1 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Medina – België – ECLI:EU:C:2026:803 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Artikelen 7, 8 en 10 Handvest EU – Artikel 17 VWEU – Doopregister – Begrip ‚bestand' – Recht op wissen van gegevens – Rechtmatigheid van de verwerking – Recht van bezwaar – Verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang of voor historisch onderzoek

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

EHRM factsheets

- ECHR-KS – Article 9 Autonomy of religious organisations
- ECHR-KS – Article 9 Wearing of religious symbols in public areas
- Conscientious objection
- Freedom of religion
- Religious symbols and clothing
- Thematic factsheet: Freedom of religion

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

OVERIG

International Federation for Human Rights (FIDH) and International Movement ATD Fourth World v. Belgium: drawing a red line against begging bans and the stigmatisation of people living in poverty (Strasbourg observers)

The European Committee of Social Rights published its decision in the case FIDH and ATD Fourth World v. Belgium (Complaint No. 233/2023). The two complainant organisations sought the Committee

in relation to hundreds of municipal regulations that prohibit or restrict begging in Belgium, with a particular impact on Roma (…)

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy
- Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of "jurisdiction" and imputability
- Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments

WIKI

- Handvest grondrechten EU
- Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM)

HvJ – algemeen en procesrecht

HvJ – ARREST – C-108/26 RX (D) – (Heroverweging arrest T-134/25) 8 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:838 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Artikel 62, tweede alinea, Statuut HvJEU – Artikel 194, lid 5, Reglement voor procesvoering – Luchtvaartclaim – Begrip ‚buitengewone omstandigheden' – Besluit van luchtverkeersbeheer – Toewijzing van vertraagde vertrekslots wegens slechte weersomstandigheden – Heroverweging van arrest T-134/25

Samenvatting onder: Luchtvaart

OVERIG

- Trends 2021-2026: what is the current state of the interplay between Strasbourg and Luxembourg? (Johan Callewaert)
- Leading Judgments of the European Court of Human Rights on EU law (Johan Callewaert)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – C-840/24 (VG Wort) – 22 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:892 – conclusie – arrest

Richtlijn 2001/29/EG – Richtlijn 2006/115/EG – Richtlijn 2014/26/EU – Auteursrecht en naburige rechten – Uitzondering voor het kopiëren voor privégebruik – Billijke compensatie – Gebruik van door een collectieve beheerorganisatie beheerde rechteninkomsten – Nationaal voorschrift ter bevordering van cultureel belangrijke werken

VG Wort is een organisatie voor het collectieve beheer van auteursrechten op literaire werken in Duitsland. Het FFW is een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid waarvan VG Wort de enige vennoot is. Het FFW heeft de bevordering van wetenschap en onderzoek tot doel. De subsidie aan het FFW werd bekostigd uit inhoudingen op de inkomsten die zijn geïnd krachtens de compensatie voor het kopiëren voor privégebruik en de vergoeding voor het openbaar uitlenen van wetenschappelijke, technische en gespecialiseerde werken. In de relevante periode bedroeg de subsidie 0,51 % van de door VG Wort geïnde inkomsten.

Twee leden van VG Wort, auteurs van literaire werken, komen op tegen het feit dat VG Wort bedragen uit de inkomsten aan het FFW heeft toegewezen, waardoor het aandeel van deze leden is verminderd.

De rechter in hoger beroep was van oordeel dat de verdelingsregelingen van VG Wort, die in de beheersovereenkomsten zijn opgenomen, algemene voorwaarden vormen waarvan de bedingen betreffende de betalingen aan het FFW nietig zijn naar nationaal recht omdat zij in strijd zijn met de fundamentele beginselen van de wetgeving betreffende de werking van collectieve beheerorganisaties, aangezien personen belang zouden hebben bij de betalingen terwijl zij daar geen recht op hadden.

De verwijzende rechter is van oordeel dat de betalingen aan het FFW rechtmatig kunnen zijn in het licht van de verplichting voor collectieve beheerorganisaties om wetenschap en cultuur te bevorderen, zoals bepaald in de toepasselijke nationale wetgeving.

Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 11, lid 4, gelezen in samenhang met artikel 12, lid 4, en artikel 13, leden 4 en 6, van richtlijn 2014/26/EU moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling, enerzijds, eraan in de weg staat dat op grond van een nationale regeling krachtens welke collectieve beheerorganisaties werken van cultureel belang dienen te bevorderen, de statuten van een dergelijke organisatie bepalen dat een deel van de „rechteninkomsten" in de zin van artikel 3, onder h), van deze richtlijn wordt gewijd aan de financiering van sociale, culturele of educatieve diensten die ten goede komen aan personen die geen auteursrechthebbenden zijn, wanneer die financiering gebeurt door middel van inhoudingen op die inkomsten en, anderzijds, zich niet verzet tegen die statuten wanneer die financiering gebeurt door middel van „niet-verdeelbare bedragen" in de zin van artikel 13, lid 4, van die richtlijn.

Artikel 12, lid 4, van richtlijn 2014/26 moet aldus worden uitgelegd dat sociale, culturele en educatieve diensten die door een collectieve beheerorganisatie worden verleend en worden gefinancierd uit inhoudingen op de „rechteninkomsten" in de zin van artikel 3, onder h), van deze richtlijn, ten goede kunnen komen aan „rechthebbenden" in de zin van artikel 3, onder c), van deze richtlijn, ongeacht of deze rechthebbenden een actueel recht op vergoeding hebben en ongeacht of zij een beheersovereenkomst met die organisatie hebben gesloten, mits het beheer van de rechten namens die rechthebbenden direct of indirect tot de activiteiten van de organisatie in kwestie behoort.

- HvJ EU: CBO mag niet-verdeelbare bedragen gebruiken voor sociale, culturele of educatieve diensten aan niet-rechthebbenden (boek9)
- HvJEU: CBO's mogen auteursrechtelijke vergoedingen niet gebruiken ten behoeve van niet-rechthebbenden (IE forum)

GERECHT – ARREST – T-451/25 (Mega Pop/EUIPO) – 14 oktober 2026 – ECLI:EU:T:2026:669 – geen conclusie – arrest

Verordening 2017/1001 Woordmerk FIND MY CAR – Vordering tot vervallenverklaring door Apple – Internationale inschrijving met aanduiding van de Europese Unie –Vervallenverklaring – Ontvankelijkheid van het beroep bij de kamer van beroep – Te late indiening van de schriftelijke uiteenzetting van de gronden van het beroep – Verlenging van de termijn – Verzoek tot herstel in de vorige toestand

Verzoekster heeft bij het EUIPO een aanvraag tot internationale inschrijving met aanduiding van de Europese Unie ingediend voor het woordmerk FIND MY CAR. Interveniënte, Apple Inc., heeft bij het EUIPO een vordering tot vervallenverklaring ingediend.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

- Gerecht EU: overdracht merk aan Oekraïense onderneming doet verstreken beroepstermijn niet herleven (IE forum)

HvJ en Gerecht – overig

T-814/25	Gerecht EU: verwarringsgevaar tussen MAGORA en GRUPO AGORA voor financiële, vastgoed- en accommodatiediensten (IE forum)
T-770/25	Gerecht EU: afwijzing kwekersrechtaanvraag voor appelras Roat wegens onvoldoende onderscheidbaarheid blijft in stand (IE forum)
	EU General Court confirms that plant variety rights applicants must provide technical data to support requests to examine a new distinguishing characteristic (IPkat)
T-371/25	Gerecht EU: geen verwarringsgevaar tussen DENTEK en dentix ondanks identieke of soortgelijke tandverzorgingsproducten (IE forum)
T-631/25	Gerecht EU: geen nietigheid van merk lightoptics wegens onvoldoende bewijs van ouder auteursrecht en kwade trouw (IE forum)
T-86/26	Gerecht EU: verwarringsgevaar tussen ABAC en ABACCO'S STEAKHOUSE voor restaurant- en hoteldiensten (IE forum)
T-9/26	Gerecht EU: EUIPO beoordeelde beschrijvend karakter en onderscheidend vermogen van 'MID season' op basis van onjuiste betekenis (IE forum)
T-513/25	Gerecht EU: Publicaties en loyaliteitsprogramma's kunnen complementaire waren en diensten zijn (IE forum)
T-541/25	Gerecht EU: Herinschrijving Waterdrop-merk te kwader trouw wegens omzeiling gebruiksbewijsplicht (IE forum)
T-786/25	Gerecht EU: Geen verwarringsgevaar tussen EXTRA STARS en Power Stars ondanks identieke waren en diensten (IE forum)

NOOT – HvJ 26 maart 2026, C-412/24 (Fauré Le Page)

F. Gülaçtı, 'Can a Brand Mislead About Its Past: Fauré Le Page and the Limits of Deceptive Trade Marks' (European Law Blog, 7 October 2026)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-829/26 (Mobilguru), verwijzing uit **Hongarije** over het gebruik van **perspublicaties** door een aanbieder van generatieve AI-diensten voor het **trainen van AI-modellen** en voor het genereren van antwoorden en de vraag of daarmee inbreuk wordt gemaakt op de **auteursrechten** en **naburige rechten van persuitgevers**, en onder welke voorwaarden de uitzonderingen voor **tekst- en datamining** daarop van toepassing zijn.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Colour me orange: German Supreme Court sets high bar for acquired distinctiveness of abstract colour marks (IPKat)
- Be careful what you wish for: Hamburg court holds Wish liable for trade mark infringement (IPkat)
- [Guest post] French court sides with Vuitton in unauthorized upcycling case (IPkat)

OVERIG

- Binnenkort verkrijgbaar: Rechtsvorming door het HvJ in het Europese merkenrecht – Marjolein Bronneman (IE forum)
- [Guest Post] From photos to 3D replicas: can AI-generated copies infringe EU design rights? (IPkat)
- Toeval en onbewuste ontlening in het auteursrecht (AI forum)
- Thomson Reuters wint ook in hoger beroep: geen fair use bij AI-training met headnotes (AI forum)

Insolventie

HvJ – CONCLUSIE – C-578/25 (Ariez) – 22 oktober 2026 – A-G Richard de La Tour – Spanje – ECLI:EU:C:2026:908 – conclusie

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Insolventie – Nationale bepaling die schuldenaren uitsluit van kwijtschelding van schuld – Evenredigheidstoetsing door nationale rechter – Niet-limitatieve lijst van uitzonderingen – Geen rechtstreekse werking – Richtlijn conforme interpretatie

Een echtpaar (verzoekers) is insolvent geworden en heeft een aanvraag tot kwijtschelding van schuld ingediend in de tegen hen ingeleide insolventieprocedure. De belastingdienst heeft deze aanvraag voor de man geweigerd, vanwege vorderingen op hem die voortvloeien uit een overeenkomst waarbij hij subsidiair aansprakelijk werd gesteld voor de belastingschulden van een vennootschap waarvan hij bestuurder was. Verzoekers gaan in beroep. Zij zijn van mening dat de weigering van kwijtschelding van schuld onevenredig is in de zin van de rechtspraak van het Hof.

A-G geeft het Hof in overweging: Het beginsel van voorrang van het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat het een nationale rechterlijke instantie niet verplicht om een bepaling van nationaal recht die onverenigbaar is met artikel 20 en artikel 23, lid 2, van richtlijn (EU) 2019/1023 (richtlijn betreffende herstructurering en insolventie), buiten toepassing te laten, aangezien deze bepalingen geen rechtstreekse werking hebben. De autoriteiten van de lidstaten, met inbegrip van de rechterlijke instanties, zijn evenwel verplicht om hun nationale recht zo veel mogelijk conform uit te leggen, zodat zij een resultaat kunnen garanderen dat verenigbaar is met het door die richtlijn nagestreefde doel.

Institutioneel

OVERIG

- Wider Always Meant Unequal (Verfassungsblog)

  In his recent post, Spieker criticises the “safeguard clauses” that would enable the suspension of voting rights in the Council and the freezing of EU funds if a new Member State seriously breaches foundational EU values or the principle of sincere cooperation. This contribution argues that the Commission’s plans would not direct us into a fundamentally new legal reality. Enlargement has always produced long-lasting inequalities between older and newer members.

- Preparing for a Wider (But More Unequal) Union (verfassungsblog)
- J. De Geyter, 'The Commission’s proposed institutional safeguard clause in future enlargement and its compatibility with Articles 7 and 4(2) TEU' (*European Law Blog*, 27 October 2026)
- A. Knecht, 'Who Bears the Costs of Systemic Rule of Law Breaches? The General Court’s Judgments on EU Value Conditionality' (*European Law Blog*, 19 October 2026)

Justitiële internationale samenwerking in civiele zaken en IPR

HvJ – CONCLUSIE – C-697/25 (Appenzell) – 1 oktober 2026 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2026:807 – conclusie

Lugano II-Verdrag – Rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – Gedwongen tenuitvoerlegging ter invordering van een niet-voldane schuld – Administratieve instantie voor schuldinvordering – Begrip ‚beslissing’ – Begrip ‚gerecht’ ”

Het invorderingskantoor van Appenzell (Zwitserland) heeft ten gunste van de invorderende advocaten een betalingsbevel uitgevaardigd waarbij de schuldenares werd gelast om binnen twintig dagen de nog niet betaalde honoraria (vermeerderd met de invorderingskosten) te betalen. De schuldenares heeft geen bezwaar gemaakt binnen de vastgestelde termijn. De schuldeisers hebben het betalingsbevel met het oog op de erkenning en tenuitvoerlegging ervan ingediend bij de Oostenrijkse rechterlijke instanties.

De rechter in eerste aanleg heeft het betalingsbevel uitvoerbaar verklaard en de schuldeisers toegestaan om op basis van dat bevel de vordering en rechten ten uitvoer te leggen. De rechter in hoger beroep heeft het hoger beroep tegen de beslissing in eerste aanleg verworpen omdat het betalingsbevel een „beslissing gegeven door een gerecht” in de zin van artikel 32 van het Lugano II-Verdrag was. Tegen de uitspraak in hoger beroep is beroep in Revision ingesteld bij de verwijzende rechter.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 32 en 62 van het Lugano II Verdrag moeten aldus worden uitgelegd dat een in het kader van een tenuitvoerleggingsprocedure ‚zonder executoriale titel’ door een invorderingskantoor uitgevaardigd betalingsbevel niet kan worden aangemerkt als een ‚beslissing gegeven door een gerecht’ wanneer dat kantoor geen rechterlijke functies heeft, geen waarborgen voor onafhankelijkheid biedt, optreedt in een niet-contradictoire procedure en in die procedure geen eigen beslissingsbevoegdheid uitoefent.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1001/26 (Ryanair Designated Activity Company), verwijzing uit **Slowakije** over **luchtvaartclaim** en de vraag of artikel 14, lid 1, dan wel lid 2, van de **Rome I-verordening** van toepassing is op de vaststelling wie na een **cessie** bevoegd is om de gecedeerde vordering in eigen naam tegen de schuldenaar geldend te maken.
- C-980/26 (Visa Europe et VISA), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of het **Verdrag van Brussel** na de **Brexit** nog van toepassing is op een **forumkeuzebeding** ten gunste van de Engelse gerechten en of het Unierecht zich verzet tegen de exclusieve bevoegdheid van die gerechten voor een schadevordering wegens vermeende **schending van de Europese mededingingsregels**
- C-1010/26 (Furgon Serv), verwijzing uit **Roemenië** over **Brussel I bis** en de vraag of een executierechter **vertragingsrente** mag vaststellen op basis van de uitspraak, het artikel 53-certificaat en het recht van de lidstaat van herkomst, wanneer het rentebedrag niet expliciet in de oorspronkelijke beslissing is opgenomen.
- C-1011/26 (Miromovi), verwijzing uit **Bulgarije** over **Brussels II, erkenning huwelijk, huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht** en **echtscheiding**

Justitiële internationale samenwerking in strafzaken en EAB

HvJ – ARREST – C-580/24 (Tsachkov) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:865 – conclusie – arrest

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Artikelen 5 EVRM – Artikel 6 Handvest VWEU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Europees aanhoudingsbevel – Voortgezette hechtenis van de gezochte persoon

Het parket van het Openbaar Ministerie in Oostenrijk heeft een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd voor een Bulgaars staatsburger, die wordt gezocht voor diefstal. Na aanhouding is hij voor de overleveringsprocedure voor de Bulgaarse rechter gebracht. De verwijzende rechter heeft vastgesteld dat er geen vluchtgevaar bestond, en heeft daarom bij wijze van voorlopige veiligheidsmaatregel een borgtocht vastgesteld, waarna de verdachte in vrijheid is gesteld.

Volgens het Bulgaarse nationale recht gaat de beslissing tot overlevering automatisch gepaard met de aanhouding en inhechtenisneming van de gezochte persoon. De verwijzende rechter vraagt zich af of deze verplichte detentie gedurende de periode tussen de beslissing tot tenuitvoerlegging en de daadwerkelijke overlevering verenigbaar is met artikel 12 en artikel 23, lid 5, van kaderbesluit 2002/584.

Hongarije, Tsjechië en Bulgarije hebben schriftelijke opmerkingen ingediend,

Hof: Artikel 12 en artikel 23, lid 5, van kaderbesluit 2002/584/JBZ moeten aldus worden uitgelegd dat:

– zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan de uitvoerende rechterlijke autoriteit die de beslissing neemt om een Europees aanhoudingsbevel dat tegen de gezochte persoon is uitgevaardigd, ten uitvoer te leggen en die persoon over te leveren, verplicht is te gelasten dat de betrokkene in hechtenis wordt genomen en in een penitentiaire inrichting wordt geplaatst totdat hij aan de uitvaardigende lidstaat wordt overgeleverd, zonder dat zij rekening kan houden met de relevante omstandigheden van de betrokken situatie;

– zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die bepaalt dat de hechtenis van die persoon, totdat hij aan de uitvaardigende lidstaat wordt overgeleverd, plaatsvindt in een penitentiaire inrichting.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 9 oktober 2026 – ECLI:NL:RBAMS:2026:9509

EAB uit Duitsland – Toetsing door rechter?

De rechtbank Amsterdam doet een tussenuitspraak over een Europees aanhoudingsbevel uit Duitsland dat strekt tot vervolging van een opgeëiste persoon met de Nederlandse nationaliteit. Het bevel is uitgevaardigd door een gedelegeerd Europese aanklager van het Europees Openbaar Ministerie in München. De raadslieden voeren aan dat in Duitsland na de feitelijke overlevering geen rechter het bevel kan toetsen en bepleiten niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie. De officier van justitie acht de rechtsbescherming toereikend en stelt dat de overlevering kan worden toegestaan. De rechtbank kan uit de Duitse informatie niet vaststellen dat zo'n rechterlijke toetsing mogelijk is, omdat de aangehaalde uitspraak uit München een door een rechter uitgevaardigd bevel betreft. Zij heropent en schorst het onderzoek, stelt twee aanvullende vragen aan de Duitse autoriteiten en verlengt de beslistermijn met 60 dagen.

De internationale rechtshulpkamer van de rechtbank Amsterdam behandelt in eerste en enige aanleg een Europees aanhoudingsbevel (EAB) dat op 20 oktober 2025 is uitgevaardigd door de gedelegeerd Europese aanklager van het Europees Openbaar Ministerie, Centrum München. Het EAB strekt tot aanhouding en overlevering van een natuurlijk persoon, geboren in 1999, met de Nederlandse nationaliteit. Volgens de inhoudsindicatie gaat het om een vervolgings-EAB. (bron: Bijzonder strafrecht)

- Aanvullende vragen aan Duitsland over rechterlijke toetsing van een door een gedelegeerd Europese aanklager uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel na de feitelijke overlevering (bijzonder strafrecht)

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Rechtbank Amsterdam – 27 oktober 2026 – na prejudiciële verwijzing – na HvJ C-446/26 PPU (Blerens) – ECLI:NL:RBAMS:2026:10555

Executie-EAB uit Griekenland – Geen voor tenuitvoerlegging vatbaar vonnis omdat er in het geheel geen strafrestant meer is – Overlevering geweigerd

Op 8 september 2026 heeft de rechtbank bij einduitspraak de officier van justitie niet ontvankelijk verklaard ten aanzien van het gedeelte van het EAB dat ziet op vervolging van de opgeëiste persoon. De rechtbank heeft daarnaast de overlevering geweigerd voor een gedeelte van het EAB dat ziet op de executie van straffen.

Voor een ander gedeelte van het EAB dat ziet op executie van straffen had de rechtbank tussenuitspraak gewezen.

De rechtbank stelt nu vast dat zij alleen nog een beslissing dient te nemen op het overleveringsverzoek voor zover het EAB ziet op de tenuitvoerlegging van *the final decision no. 1880/21.09.2018 of the Second One-Member Misdemeanors Court of Kateríni*. Uit onderdeel C.2) van het EAB volgt dat voor deze beslissing, met zaaknummer 1880/2018, de overlevering wordt verzocht ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf voor de duur van één jaar, door de opgeëiste persoon nog geheel te ondergaan op het grondgebied van Griekenland.

De rechtbank stelt vast dat de opgeëiste persoon sinds zijn aanhouding op 27 oktober 2025 tot aan de uitspraak van deze rechtbank op 27 oktober 2026, de resterende straf van één jaar in overleveringsdetentie heeft uitgezeten. Nu er in het geheel geen strafrestant meer is, is de rechtbank van oordeel dat de beslissing met zaaknummer 1880/2018 niet langer voor tenuitvoerlegging vatbaar is, zoals bedoeld in artikel 2, tweede lid, onder c, OLW, zodat de overlevering – wegens ongenoegzaamheid van het EAB – wordt geweigerd. De rechtbank komt niet meer toe aan de

bespreking van het (primaire) verweer van de raadsman in het kader van artikel 11 OLW, nu het EAB reeds op grond van artikel 2 OLW wordt geweigerd.

RECHTSPRAAK NL – Voornemen prejudiciële vragen aan HvJEU – 29 oktober 2026 – ECLI:NL:RBAMS:2026:10694

Artikelen 4 en 7 Handvest EU – EAB – Detentieomstandigheden Malta

Aan de orde is een mogelijk reëel gevaar van schending van grondrechten van de opgeëiste persoon in verband met de detentieomstandigheden in de gevangenis op Malta (zie artikel 4 Handvest, dat een verbod op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling bevat, als ook op artikel 7 Handvest, waarin het recht op eerbiediging van privéleven is vastgelegd). De rechtbank heropent het onderzoek om de officier van justitie in de gelegenheid te stellen bij de Maltese autoriteiten na te gaan of een effective remedy bestaat tegen een mogelijke schending van artikel 7 Handvest vanwege het ontbreken van afscherming van het toilet in een meerpersoonscel en om partijen in de gelegenheid te stellen zich uit te laten over het voornemen prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie.

De vraag is o.a. of een reëel risico van schending van artikel 7 van het Handvest, vanwege het ontbreken van afscherming van het toilet in een meerpersoonscel, aan overlevering in de weg kan staan en, zo ja, of daarbij de voornoemde tweestapstoets moet worden gehanteerd.

.

OVERIG

- BNC Fiche: Eurojustverordening, Kamerstuk 22112, nr. 4448
- BNC Fiche: Voorstel tot wijziging Europol Verordening, Kamerstuk 22112, nr. 4447

EHRM factsheets

- Extradition and life imprisonment

Kansspelen

HvJ – ARREST – C-120/25 (Payback) – 15 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:853 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 2017/136 – Onlinekansspel met televisie als prijs – Energie-etikettering – Organisator prijsspel met televisie als prijs is handelaar

Samenvatting onder: Producteisen

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-33/25 (Stichting Bloembollenkeuringsdienst) – 22 oktober 2026 – Nederland – CBb – ECLI:EU:C:2026:884 – conclusie – arrest

Richtlijn 98/56/EG – Met bloembollenvirus TBV besmette tulpenpartijen – Opplanten – Begrip "in de handel brengen"

Verschillende tulpenpartijen waren besmet met een bloembollenvirus, TBV. De bevoegde autoriteit heeft daarom verboden om deze partijen opnieuw op te planten, ongeacht of de daaruit voortgekomen bollen in de handel zouden worden gebracht.

De verwijzende rechter stelt vragen over het toepassingsgebied van richtlijn 98/56/EG. Gelden de in die richtlijn neergelegde fytosanitaire en kwaliteitsvereisten enkel voor het stadium van het in de handel brengen of ook voor het stadium van het opplanten, en in het eerste geval, of het de lidstaten dan vrijstaat om die vereisten uit te breiden naar het stadium van het opplanten.

Volgens de kweker kan het in de handel brengen alleen handelingen omvatten die plaatsvinden na het oogsten van de tulpenbollen en niet al na het moment van opplanten. De Bloemkeuringsdienst (BKD) is van mening dat de kweker door bloembollen op te planten deze bloembollen ter beschikking heeft gehouden en dus op dat moment in de handel heeft gebracht. De BKD controleert bij kwekers die bedrijfsmatig bloembollen verhandelen. Tegen die achtergrond meent de BKD dat het begrip "in de handel brengen" zo moet worden uitgelegd dat hiervan al sprake is vanaf het moment dat de bloembol wordt opgeplant. Een andere uitleg zou volgens BKD bovendien het uitvoeren van haar controlerende taken ernstig bemoeilijken. De kweker voert aan dat hij alleen maar de diversiteit van bloembollensoorten wil beschermen.

Griekenland en Nederland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, punt 3, van richtlijn 98/56/EG, gelezen in samenhang met artikel 1, lid 1, van deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat het daarin gedefinieerde begrip „in de handel brengen" en met name het onderdeel „ter beschikking of in voorraad houden" daarvan niet mede ziet op het opplanten van teeltmateriaal van siergewassen vóór de oogst ervan. Hoewel de lidstaten het begrip „in de handel brengen" niet mogen uitbreiden naar het opplanten van teeltmateriaal, staat het hun wel vrij om nationale voorschriften vast te stellen met fytosanitaire en kwaliteitsvereisten voor teeltmateriaal dat niet bestemd is om in de handel te worden gebracht, die in voorkomend geval identiek zijn aan of vergelijkbaar zijn met die van die richtlijn, zoals gewijzigd. De eventuele sancties die dan worden bepaald om de naleving te waarborgen van die voorschriften voor teeltmateriaal dat niet bestemd is om in de handel te worden gebracht, vallen uitsluitend onder het nationale recht.

Artikel 3, lid 2, onder c), van richtlijn 98/56, moet aldus worden uitgelegd dat een leverancier zich op deze bepaling kan beroepen om teeltmateriaal van siergewassen in de handel te brengen dat niet aan de vereisten van deze richtlijn, zoals gewijzigd, voldoet wanneer dat materiaal bestemd is om de genetische diversiteit in stand te houden, ook indien er geen gedetailleerde regels voor de toepassing van die bepaling zijn vastgesteld op het niveau van de Europese Unie (in de zin van artikel 3, lid 3, van deze richtlijn, zoals gewijzigd) of op nationaal niveau.

HvJ – ARREST – C-431/25 (Dérkei) – 22 oktober 2026 – Hongarije – ECLI:EU:C:2026:895 – geen conclusie – arrest

Gedelegeerde verordening (EU) nr. 640/2014 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Rechtstreekse steunverlening – Geïntegreerd beheers- en controlesysteem – Houden van zoogkoeien – Voorwaarden voor steunverlening – Begrip ‚niet-naleving' – Te late melding van voortplantingsdaden – Vermindering gekoppelde steun bij niet-geconstateerde dieren – Administratieve sancties

UZ houdt zich bezig met het fokken van zoogkoeien en voert op zijn bedrijf voortplanting uit door middel van polygyne dekking. Hij heeft een aanvraag voor overgangssteun voor het houden van 69 zoogkoeien ingediend en een aanvraag voor gekoppelde steun voor het houden van diezelfde koeien. Uit een administratieve controle was gebleken dat de aanvragen voor 28 dieren niet aan die voorwaarden voldeden. De voortplantingsdaden met betrekking tot laatstgenoemde dieren, zijn namelijk te laat gemeld. Aangezien het verschil tussen het aantal aangegeven dieren en het aantal voor steun in aanmerking komende dieren groter was dan 50 % had UZ bovendien geen recht op de steunverlening en kon hij op grond van artikel 30, lid 4, onder e), en artikel 31, lid 2, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 worden bestraft met een boete met uitgestelde invordering.

De rechter in eerste aanleg heeft de besluiten van de minister vernietigd omdat het ministerie van Financiën rekening had moeten houden met artikel 13, lid 1, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014. De minister van Landbouw heeft tegen dat vonnis cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter. Hij betwist dat artikel 13, lid 1, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 op de onderhavige zaak van toepassing is.

De verwijzende rechter is van oordeel dat artikel 30, lid 4, onder d), van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 in casu niet van toepassing is, aangezien de melding geen fouten bevat, zoals de minister van Landbouw erkent. Bovendien is artikel 30, lid 4, onder e), van deze gedelegeerde verordening evenmin van toepassing, aangezien de datum van 31 december van het referentiejaar niet kan overeenkomen met een volgens artikel 53, lid 4, van gedelegeerde verordening nr. 639/2014 vastgestelde referentiedatum wanneer de dekking van runderen op of na die datum eindigt. Het is dus niet mogelijk om de toekenning van het totale bedrag van de aangevraagde steun te weigeren en een sanctie in de vorm van een gespreide terugvordering op te leggen, aangezien de betrokken dieren niet als niet-geconstateerd kunnen worden beschouwd.

Hof: Artikel 2, lid 1, tweede alinea, punt 2, van gedelegeerde verordening (EU) nr. 640/2014 moet aldus worden uitgelegd dat er sprake is van niet-naleving wanneer de voortplantingsdaden inzake de dieren die zich tijdens het referentiejaar hebben voorgedaan, pas na de in de nationale steunregeling vastgestelde uiterste datum zijn gemeld, ook al is deze datum noch in de Unierechtelijke voorschriften noch in de nationale voorschriften inzake het fokken en de voortplanting van runderen vastgesteld, voor zover die datum is vastgesteld in een nationale regeling die de belanghebbenden in staat stelt om op voorzienbare wijze hun verplichtingen te kennen, zodat zij dienovereenkomstig hun voorzieningen kunnen treffen.

Artikel 30, lid 4, onder e), van gedelegeerde verordening nr. 640/2014, verzet zich niet tegen een nationale regeling die 31 december van het referentiejaar vastlegt als referentiedatum die overeenkomstig artikel 53, lid 4, van gedelegeerde verordening (EU) nr. 639/2014 bij gedelegeerde verordening (EU) 2018/707 van de Commissie van 28 februari 2018, is vastgesteld, in geval van voortplantingsdaden die op diezelfde datum eindigen.

Artikel 30, lid 3, en artikel 31 van gedelegeerde verordening nr. 640/2014, moeten aldus worden uitgelegd dat wanneer wordt vastgesteld dat er sprake is van niet-naleving omdat voor een referentiejaar de verplichting niet is nagekomen om vóór een bij de nationale regelgeving vastgestelde uiterste datum melding te doen van de voortplantingsdaden en de dieren waarop deze voortplantingsdaden betrekking hebben bijgevolg als niet-geconstateerd moeten worden beschouwd, het feit dat een afkalving als gevolg van een van die voortplantingsdaden, gelet op de duur van de dracht, niet in datzelfde

referentiejaar kon plaatsvinden, geen enkele invloed heeft op het rechtsgevolg dat voortvloeit uit die bepalingen.

Artikel 13, lid 1, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014, moet aldus worden uitgelegd dat het niet de administratieve sanctie bepaalt die van toepassing is wanneer er sprake is van niet-naleving doordat de voortplantingsdaden inzake de betrokken dieren die in het referentiejaar hebben plaatsgevonden, pas zijn gemeld na 31 december van dat jaar, welke datum door de nationale regelgeving als uiterste datum voor de melding van dergelijke daden is vastgesteld.

LHBTI-rechten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1011/26 (Miromovi), verwijzing uit **Bulgarije** over **Brussels II, erkenning huwelijk, huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht** en **echtscheiding**

NOOT – EHRM 2 juli 2026, A.P. en R.P. t. Polen

Cross-Border Recognition of Parenthood by Same-Sex Couples under the ECHR – The Judgment in A.P. and R.P. v. Poland (Strasbourg observers)

OVERIG

Child protection is no excuse in visibility of LGBTQI+ people (Leiden law blog)

EHRM factsheets en guides

- Homosexuality: criminal aspects
- Sexual orientation issues
- Thematic factsheet: LGBTI persons' rights

Luchtvaart

HvJ – ARREST – C-108/26 RX (D) – Heroverweging arrest T-134/25 – 8 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:838 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Artikel 62, tweede alinea, Statuut HvJEU – Artikel 194, lid 5, Reglement voor procesvoering – Luchtvaartclaim – Begrip ‚buitengewone omstandigheden' – Besluit van luchtverkeersbeheer – Toewijzing van vertraagde vertrekslots wegens slechte weersomstandigheden – Heroverweging van arrest T-134/25

Op voorstel van de eerste advocaat-generaal heeft de Kamer van heroverweging van het HvJ, op grond van artikel 62, tweede alinea, van het Statuut van het HvJEU en artikel 194, lid 5, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof, besloten over te gaan tot heroverweging van het arrest T-134/25.

De heroverweging heeft betrekking op de vraag of, rekening houdend met de arresten C-12/11 (McDonagh) en C-28/20 (Airhelp) het arrest van het Gerecht de eenheid of de samenhang van het Unierecht aantast.

Hof: Het arrest van het Gerecht in T-134/25 tast de eenheid en de samenhang van het Unierecht aan doordat het Gerecht, in antwoord op de eerste en de tweede vraag van de Poolse rechter, heeft geoordeeld dat:

– een besluit van het luchtverkeersbeheer vanwege zijn aard of oorsprong niet inherent is aan de normale uitoefening van het bedrijf van de betrokken luchtvaartmaatschappij, aangezien het geen deel uitmaakt van haar activiteit, maar onder de activiteiten en de bevoegdheid van de luchtverkeersbeheerdiensten valt;

– deze maatschappij geen daadwerkelijke invloed kan uitoefenen op een dergelijk besluit, ongeacht de reden die eraan ten grondslag ligt, voor zover zij niet heeft bijgedragen tot de vaststelling van dat besluit, en

– artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 bijgevolg aldus moet worden uitgelegd dat een dergelijk besluit ongeacht de duur van de vertraging die het met zich meebrengt en de reden die eraan ten grondslag ligt, een „buitengewone omstandigheid" in de zin van deze bepaling kan vormen indien vaststaat dat de betrokken luchtvaartmaatschappij geen daadwerkelijke invloed op dit besluit kon uitoefenen, met name wanneer kan worden uitgesloten dat deze maatschappij heeft bijgedragen tot de vaststelling van dit besluit.

Voormeld arrest wordt vernietigd wat betreft de antwoorden op de eerste en de tweede vraag van de Poolse rechter.

De antwoorden van het Gerecht EU op deze prejudiciële vragen van de Poolse rechter worden vervangen door de volgende antwoorden:

– artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een besluit van het luchtverkeersbeheer niet op zich en ongeacht de redenen ervoor een „buitengewone omstandigheid" kan vormen in de zin van deze bepaling, maar dat integendeel rekening moet worden gehouden met de reden waarom een dergelijk besluit is genomen, door van geval tot geval te onderzoeken of de gebeurtenis die ten grondslag ligt aan de vaststelling ervan vanwege haar aard of oorsprong niet inherent is aan de normale uitoefening van het bedrijf van de betrokken luchtvaartmaatschappij, en of het gaat om een gebeurtenis waarop deze geen daadwerkelijke invloed kan uitoefenen.

– artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een gebeurtenis een „buitengewone omstandigheid" in de zin van deze bepaling kan vormen, ook al heeft zij op zich niet geleid tot een vertraging van ten minste drie uur, zodat, ingeval de langdurige aankomstvertraging niet alleen is veroorzaakt door die gebeurtenis, maar ook door een andere omstandigheid die geen „buitengewone omstandigheid" vormt in de zin van deze bepaling, de vertraging die valt toe te rekenen aan die gebeurtenis moet worden afgetrokken van de totale duur van de aankomstvertraging van de betrokken vlucht om zodoende te kunnen beoordelen of voor de aankomstvertraging van die vlucht compensatie moet worden betaald overeenkomstig artikel 7 van die verordening.

Het antwoord van het Gerecht op de derde en de vierde prejudiciële vraag in het arrest vermeld in punt 1 van dit dictum wordt overgenomen als volgt:

Artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert een gebeurtenis die gevolgen heeft gehad voor een eerdere vlucht die zijzelf met hetzelfde vliegtuig heeft uitgevoerd, als „buitengewone omstandigheid" in de zin van die bepaling kan inroepen, op voorwaarde dat er een rechtstreeks causaal verband bestaat tussen deze omstandigheid en de vertraging of annulering van de vlucht die zij nadien heeft uitgevoerd, hetgeen moet worden beoordeeld met inaanmerkingneming van met name de wijze waarop het betreffende luchtvaartuig door die luchtvaartmaatschappij wordt geëxploiteerd.

- Delayed flight: an air traffic management decision does not, in itself, constitute an extraordinary circumstance enabling the carrier to avoid its obligation to pay compensate the passenger (Persbericht Curia)
- EU-Hof heroverweegt voor het eerst een arrest van het EU-Gerecht in een prejudiciële procedure (ECER)

HvJ – ARREST – C-857/24 (daa e.a.) – 15 oktober 2026 – Ierland – ECLI:EU:C:2026:855 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EEG) nr. 95/93 – Artikelen 16 en 17 Handvest EU – Beperking bij toewijzing van historische slots – Eigendomsrecht – Bevoegdheid van de luchthavenbeheerder om te besluiten tot sluiting van de luchthaven ter naleving van de beperking van het jaarlijkse aantal passagiers – Ontvankelijkheid – Bevoegdheden van de luchthavenbeheerder

In 2007 en 2008 heeft het Iers agentschap voor ruimtelijke ordening (An Bord Pleanála) als voorwaarde voor de goedkeuring van de uitbreiding van de terminals 1 en 2 van de luchthaven van Dublin (Ierland) een maximumlimiet van 32 miljoen passagiers per jaar opgelegd.

Bij het vaststellen van de „coördinatieparameters” heeft de Irish Aviation Authority maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat het maximumaantal van 32 miljoen niet zou worden overschreden.

De betrokken luchtvaartmaatschappijen stellen dat het maximumaantal van 32 miljoen passagiers per jaar niet kan worden aangemerkt als een „technische, operationele of milieubeperking” bij het vaststellen van de coördinatieparameters overeenkomstig artikel 6, lid 1, van verordening (EEG) nr. 95/93. Ook stellen zij dat de toewijzing van de zogenaamde „historische slots” niet in het gedrang mag komen aangezien het gaat om een verworven recht van de luchtvaartmaatschappijen.

De verwijzende rechterlijke instantie heeft twijfels over deze twee punten en wil bovendien weten of de luchthavenbeheerder bevoegd zou zijn om te besluiten tot een tijdelijke sluiting van de luchthaven met als doel de jaarlijkse passagierslimiet te respecteren.

Nederland en Ierland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 6, lid 1, van verordening (EEG) nr. 95/93 moet aldus worden uitgelegd dat voorwaarden die zijn opgenomen in vergunningen voor de aanleg van infrastructuur op een gecoördineerde luchthaven en die de naleving van een jaarlijkse passagierslimiet op die luchthaven voorschrijven, relevante technische, operationele of milieubeperkingen in de zin van die bepaling kunnen vormen waarmee rekening moet worden gehouden bij de vaststelling van de coördinatieparameters.

Artikel 6, lid 1, van verordening nr. 95/93, zoals gewijzigd bij verordening nr. 793/2004, moet aldus worden uitgelegd dat de overeenkomstig deze bepaling gedane vaststelling van de parameters voor de toewijzing van slots op een gecoördineerde luchthaven voor een bepaalde dienstregelingsperiode tot gevolg kan hebben dat bepaalde reeksen slots of een deel daarvan niet worden toegewezen aan luchtvaartmaatschappijen die daar in beginsel recht op zouden hebben op grond van artikel 8, lid 2, van die verordening.

- Air transport: an annual passenger limit set down in a development consent relating to an airport may be taken into account when allocating slots to airlines; Such a constraint may exceptionally result in an airline being prevented from retaining slots it previously use (persbericht Curia)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1001/26 (Ryanair Designated Activity Company), verwijzing uit **Slowakije** over **luchtvaartclaim** en de vraag of artikel 14, lid 1, dan wel lid 2, van de **Rome I-verordening** van toepassing is op de vaststelling wie na een **cessie** bevoegd is om de gecedeerde vordering in eigen naam tegen de schuldenaar geldend te maken.

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/2202 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2026 houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 261/2004, *PB L, 2026/2202, 2.10.2026*

De verordening is van toepassing met ingang van 23 oktober 2027.

De wijzigingen omvatten o.a.:

- Uitwerking van begrippen “buitengewone omstandigheden”, “vlucht” “aansluitende vlucht”, “reis” en “instapweigering”.
- Bepalingen over een vrijwillig “Unielabel inzake de rechten van luchtvaartpassagiers”.
- Verduidelijking van het recht op verzorging (versnaperingen voor twee uur wachttijd, een maaltijd voor drie uur wachttijd en vervolgens om de vijf uur wachttijd)
- Luchtvaartmaatschappijen mogen geen kosten rekenen voor het corrigeren van spelfouten in hun naam.
- Luchthavenbeheerders moeten noodplannen opstellen om meervoudige vluchtverstoringen te voorkomen.
- Een vertraging bij aankomst moet worden berekend vanaf de geplande aankomsttijd op de eindbestemming zoals vermeld op het ticket van de passagier. Indien een vlucht minder dan 14 kalenderdagen voor de op het boekingstijdstip op het ticket van de passagier vermelde vertrekdatum vertraagd of naar een later tijdstip gewijzigd wordt, moet de vertraging bij aankomst worden berekend vanaf de geplande aankomsttijd zoals vermeld op het ticket van de passagier.
- Het recht om uit een vertraagd vliegtuig te stappen kan alleen worden beperkt om redenen die verband houden met veiligheid, immigratie, luchtverkeersleiding of beveiliging.
- Luchtvaartmaatschappijen passagiers moeten passagiers automatisch en elektronisch informeren over hun rechten op compensatie en duidelijke instructies verschaffen over hoe een verzoek in te dienen.
- In het geval van een verstoring en wanneer de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert haar verplichtingen om bijstand te bieden niet nakomt, moeten passagiers het recht hebben hun eigen regelingen te treffen. In dergelijke gevallen moet de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert een vergoeding uitkeren voor door de passagier gemaakte kosten die noodzakelijk, redelijk en evenredig met de duur van de wachttijd zijn.
- Verordening (EG) nr. 261/2004 is ook van toepassing op passagiers die hun luchtvervoer hebben geboekt als onderdeel van een pakketreis.
- Bepalingen over passagiers met een handicap.
- Als een passagier een aansluitende vlucht mist tijdens een reis door een verstoring bij de voorafgaande vlucht, is het de verantwoordelijkheid van de luchtvaartmaatschappij die de voorafgaande vlucht heeft uitgevoerd om de passagier te herrouteren
- Het luchtvaarttarief moet standaard worden weergegeven inclusief handbagage
- de mogelijkheid van gebruik van een geprinte versie van een digitaal afgegeven instapkaart
- Onder eigen verantwoordelijkheid meenemen van muziekinstrumenten
- Speciale bepalingen voor Groenland

WIKI

- Wiki luchtvaartclaims

Mededinging

HvJ – ARREST – C-845/24 P (Silgan Holdings e.a./Commissie) – ECLI:EU:C:2026:801 – 1 oktober 2026 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1/2003 – Mededinging – Markt voor metalen verpakkingen – Inleiding onderzoeksprocedure door Europese Commissie op verzoek van nationale mededingingsautoriteit – Termijn voor doorverwijzing – Samenwerking binnen netwerk van mededingingsautoriteiten – Beginsel van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht

Bij verordening nr. 1/2003 is een stelsel van parallelle bevoegdheden ingevoerd op grond waarvan de Commissie en de mededingingsautoriteiten van de lidstaten de artikelen 101 en 102 VWEU kunnen toepassen. Samen vormen zij een netwerk, het „European Competition Network” (ECN) genaamd, dat berust op nauwe samenwerking op het gebied van de toepassing en de handhaving van het mededingingsrecht van de Unie. De Commissie blijft garant staan voor de eenvormige toepassing van het mededingingsrecht van de Unie.

In de Mededeling betreffende samenwerking, wordt de werking van het bij verordening nr. 1/2003 ingevoerde kader gedetailleerd omschreven.

De hogere voorziening gaat over de wijze waarop de zaken tussen de Commissie en de nationale mededingingsautoriteiten worden verdeeld. De A-G merkt op dat het Hof ter beslechting van de onderhavige hogere voorziening meer in het bijzonder zal moeten verduidelijken in hoeverre de Commissie op verzoek van de nationale mededingingsautoriteit een procedure overeenkomstig de mededeling betreffende samenwerking kan inleiden.

Het betoog in het kader van het vierde middel bestaat uit vier onderdelen en stelt aan de orde: 1. het beginsel dat het bestuur aan zijn eigen besluiten is gebonden, 2. de bindende werking van de mededeling betreffende samenwerking, 3. de punten 19 en 54 van de mededeling betreffende samenwerking en 4. de motiveringsplicht van de Commissie.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – ARREST – C-855/24 P (Crown Holdings en Crown Cork & Seal Deutschland Holdings/Commissie) – 1 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:802 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1/2003 – Mededinging – Markt voor metalen verpakkingen – Inleiding van de onderzoeksprocedure door Commissie op verzoek van nationale mededingingsautoriteit – Mededeling van Commissie betreffende samenwerking binnen netwerk van mededingingsautoriteiten – Beginsel van bescherming van gewettigd vertrouwen

Crown vordert de nietigverklaring van het arrest van het Gerecht waarbij hun beroep is verworpen. Samengevat heeft de Commissie op verzoek van de Duitse nationale mededingingsautoriteit een procedure ingeleid tegen onder meer Crown. De nationale mededingingsautoriteit heeft de Commissie verzocht om de procedure in te leiden omdat de betrokken ondernemingen door leemten in de destijds geldende Duitse wetgeving niet doeltreffend konden worden bestraft, aangezien het na de bedrijfsherstructurering door de ondernemingen van Crown niet mogelijk was om alle ondernemingen te identificeren die de inbreuk hadden gepleegd.

De Commissie heeft één enkele voortdurende inbreuk op artikel 101 VWEU in de sector metalen verpakkingen in Duitsland vastgesteld en heeft Crown een geldboete van 7 670 000 EUR opgelegd, verminderd met 50 % overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende immuniteit tegen geldboeten en vermindering van geldboeten in kartelzaken en met 10 % overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende schikkingsprocedures.

Crown voert vier middelen aan. Het eerste middel – waarop deze conclusie zich toespitst – betreft de onjuiste uitlegging door het Gerecht van de mededeling betreffende samenwerking.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE – C-347/25 (Zapp) – 1 oktober 2026 – A-G Szpunar – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:805 – conclusie

Artikel 101 VWEU – Door nationale mededingingsautoriteit opgelegde geldboete – Schadevordering van de bestrafte onderneming tegen een lid van haar bestuursorgaan – Doeltreffende, evenredige en afschrikkende geldboeten

Verzoeksters zijn actief in de sector roestvrij staal. Zapp Precision Metals (eerste verzoekster) is de werkmaatschappij van de groep. Haar aandelen worden gehouden door Zapp (tweede verzoekster), die als holdingmaatschappij fungeert.

Verweerder was van 1998 tot 2015 lid van de raad van bestuur van tweede verzoekster en van 2003 tot 2015 de voorzitter daarvan. Gedurende de gehele periode waarin hij lid was van het bestuur van tweede verzoekster, was hij tevens bestuurder van eerste verzoekster. In 2015 zijn de bestaande overeenkomsten tussen verzoeksters en verweerder beëindigd.

De tweede verzoekster heeft bij interveniënte ten gunste van verweerder een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering (D&O-verzekering) afgesloten met een dekking van 25 miljoen EUR. Volgens de bepalingen van de verzekeringsovereenkomst geldt de dekking niet voor schadevorderingen wegens een opzettelijke niet-nakoming van verplichtingen door de verzekerde, noch voor contractuele boeten, bestuursrechtelijke geldboeten en geldstraffen die aan de verzekerde zelf – dus aan verweerder – zijn opgelegd.

Tussen 2002 en 2015 heeft verweerder als vertegenwoordiger van eerste verzoekster deelgenomen aan een prijskartel. De Duitse mededingingsautoriteit (Bundeskartellamt) wegens een opzettelijke inbreuk op § 81, lid 1, punt 1, GWB en artikel 101, lid 1, VWEU aan eerste verzoekster een geldboete van 4,1 miljoen EUR en aan verweerder een geldboete van 126 000 EUR opgelegd. De geldboeten waren zuiver punitief van aard. Het Bundeskartellamt heeft er op discretionaire gronden van afgezien het uit de inbreuk voortvloeiende financiële voordeel op eerste verzoekster te verhalen. Eveneens op discretionaire gronden heeft het de procedure tegen tweede verzoekster beëindigd. In het hoofdgeding vorderen verzoeksters van verweerder vergoeding van de schade die zij door zijn betrokkenheid bij de mededingingsrechtelijke inbreuk stellen te hebben geleden.

De vraag is o.a. of artikel 101 VWEU eraan in de weg staat dat een onderneming waaraan wegens een inbreuk op die bepaling een geldboete is opgelegd, van haar voormalige bestuurder (*Geschäftsführer*), die namens haar aan die inbreuk heeft deelgenomen, een schadevergoeding ten belope van het volledige bedrag van de geldboete vordert.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 101 VWEU staat eraan in de weg dat een onderneming waaraan wegens een inbreuk op die bepaling een geldboete is opgelegd, van een lid van haar bestuursorgaan vergoeding vordert van de vermogensschade die uitsluitend voortvloeit uit de betaling van die geldboete.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-980/26 (Visa Europe et VISA), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of het **Verdrag van Brussel** na de **Brexit** nog van toepassing is op een **forumkeuzebeding** ten gunste van de Engelse gerechten en of het Unierecht zich verzet tegen de exclusieve bevoegdheid van die gerechten voor een schadevordering wegens vermeende **schending van de Europese mededingingsregels**
- C-995/26 (CSL Behring), verwijzing uit **Roemenië** over de vraag of **gezamenlijke lobbyactiviteiten van farmaceutische ondernemingen** en de **gecoördineerde terugtrekking van geneesmiddelen van de markt** in strijd zijn met het **mededingingsrecht**, en onder welke voorwaarden sprake is van commercieel gevoelige informatie, parallel gedrag of een collectieve boycot.

OVERIG

- O. Kokoulina, 'Collective compliance at the expense of competitive uncertainty?' (*European Law Blog*, 21 October 2026)
- Besluit (EU) 2026/2304 van de Raad van 9 oktober 2026 betreffende de sluiting, namens de Europese Unie, van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende samenwerking inzake de toepassing van hun respectieve mededingingswetgevingen, *PB L, 2026/2304, 19.10.2026*
- Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende samenwerking inzake de toepassing van hun respectieve mededingingswetgevingen, *PB L, 2026/2305, 19.10.2026*

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – C-548/25 (Dryade) – 22 oktober 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:889 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 92/43/EEG – Speciale beschermingszones – Passende beoordeling van de mogelijke gevolgen van een plan of project voor een beschermd gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied – Uitsluiting van bepaalde categorieën activiteiten, plannen of projecten van de verplichting tot een passende beoordeling

X heeft bij de stad Peer een project aangemeld voor de exploitatie van een grondwaterwinning. Dit project valt onder de derde klasse van bijlage I bij het Vlarem en ligt ongeveer 425 meter van het gebied Abeek met aangrenzende moerasgebieden, dat is aangewezen als speciale beschermingszone (hierna: SBZ) overeenkomstig de habitatrichtlijn. X heeft bij haar aanmelding een „passende beoordeling/verscherpte natuurtoets" gevoegd, waaruit blijkt dat er geen negatieve effecten voor de betrokken SBZ te verwachten zijn. Bij besluit heeft de stad Peer akte genomen van deze aanmelding en vastgesteld dat de risico's voor de externe veiligheid, de hinder, de effecten op het leefmilieu, op de wateren, op de natuur en op de mens buiten dit project, tot een aanvaardbaar niveau kunnen worden beperkt op voorwaarde van naleving van de in dit besluit opgelegde vergunningsvoorwaarden, die onder andere een zuinig gebruik van het opgepompte grondwater en een beperking van de grondwaterwinning tot tien jaar betreffen.

Dryade heeft bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tot nietigverklaring van dat besluit. Deze vereniging betoogt dat het project valt onder artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn en dus een passende beoordeling moet krijgen. Volgens Dryade kan de evaluatie bij de in punt 9 van dit arrest genoemde

aanmelding niet worden beschouwd als een „passende" beoordeling, aangezien deze onvolledig en ontoereikend is.

Er is geen rekening gehouden met de cumulatieve effecten van de andere vier grondwaterwinningen binnen de betrokken SBZ, die om de betrokken winlocatie heen ligt. Bovendien is Dryade van mening dat de nationale regelgeving een incorrecte omzetting van artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn vormt.

X voert aan dat de verplichting om een passende beoordeling uit te voeren alleen geldt voor vergunningsplichtige projecten, niet voor meldingsplichtige projecten zoals dat in het hoofdgeding.

Hof: Artikel 6, lid 3, van richtlijn 92/43/EEG staat in de weg aan een nationale regeling die, op basis van vooraf vastgestelde criteria en drempelwaarden, bepaalde categorieën plannen of projecten vrijstelt van de verplichting om een passende beoordeling uit te voeren, wanneer op grond van die criteria en drempelwaarden niet met zekerheid en op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat die plannen of projecten, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen en projecten, significante gevolgen kunnen hebben voor een speciale beschermingszone.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-940/26 (Gratztold), verwijzing uit **Oostenrijk** over **verhuizing pianovleugel met ivoren toetsen naar de VS en terug naar de EU voor privédoeleinden, in- en uitvoervergunning** en **CITES** (bedreigde diersoorten)
- C-729/25 (PreZero Service Południe), verwijzing uit **Polen** (aanvulling op de oorspronkelijke verwijzingsbeslissing) over de vraag of het Unierecht zich verzet tegen nationale regelgeving die **geen systeem van vroegtijdige waarschuwing** invoert, maar **afvalinzamelaars** wel verplicht om contractspartners te melden die hun verplichtingen tot **gescheiden inzameling** niet nakomen.
- C-992/26 (Biržų miškų ūkis), verwijzing uit **Litouwen** over **subsidieaanvragen voor energie-efficiëntiemaatregelen** en **staatsteun**

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

France's Ban on Fossil Fuel Advertising and Its European Implications (Verfassungsblog)

OVERIG

- Intrekking van rechtmatig verleende vergunningen van veehouders – een aanslag op rechtsstatelijke principes of een legitieme noodzaak om de stikstofcrisis te bestrijden? (Nederland rechtsstaat)
- Law Pod UK new episode: Environmental enforcement here and in the EU (UK human rights blog)
- Revival of Environmental Justice: A Climate Complaint Under the EU-NZ Free Trade Agreement (EJILtalk)
- S. Bakker, 'Carbon Certificates under a European Legal Framework: Ready for Lift-off?' (*European Law Blog*, 15 October 2026)
- Beyond Boulder (Verfassungsblog)
  The making of climate law is a distinctly global exercise. Perhaps more than in many other areas of law, climate litigation develops through a conversation across jurisdictions, as litigants borrow

arguments, evidence, and strategies from proceedings elsewhere, while judges engage with decisions from vastly different legal traditions

EHRM factsheets en guides

- Environment
- Climate change
- Thematic factsheet: Environment
- Guide to the case-law of the European Court of human right : environment

Onderwijs en studenten

HvJ – ARREST – C-131/25 (Dris) – 1 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:808 – België – persbericht – conclusie – arrest

Artikelen 18 en 21 VWEU – Richtlijn 2004/38/EG – Unieburgerschap – Discriminatieverbod – Toegang tot hoger onderwijs – Luxemburgse student die middelbaar onderwijs in België heeft genoten en opleiding in België wil volgen – Contingentering van inschrijvingen van niet-ingezeten studenten – Gelijkstelling aan ingezetenen

Samenvatting onder: discriminatie

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – Anar Mammadov t. Azerbeidzjan – 6 oktober 2026 – 12043/19 – 50484/20 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD001204319 – persbericht – arrest

Artikel 8, 10 en 18 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Publicatie van journalistieke artikelen – Strafrechtelijke veroordeling

Samenvatting onder: Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Zandbergen t. Nederland – 29 september 2026 (publ. 19.10.26) – 35735/24 – subject matter of the case

Artikel 8 EVRM – Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Gemeentelijk plan tegen overlast – "Treiteraanpak" – Burenruzie – Registratie van overlast gevende personen – Verzoek om verwijdering gegevens

In 2013 heeft de gemeente Amsterdam een plan tegen overlast ingevoerd (hierna: Treiteraanpak'). Zodra iemand onder de Treiteraanpak viel, stelde de gemeente een profiel van die persoon op – inzichtelijk voor gemeentelijke diensten, de politie, woningcorporaties en zorginstanties – en konden er bestuursrechtelijke maatregelen worden genomen, zoals een gebiedsverbod, gedwongen verhuizing, het inschakelen van buren om de overlastgever in de gaten te houden, het bijhouden van logboeken over het gedrag en het plaatsen van bewakingscamera's.

Klaagster woont in een woonboot en had jarenlang een conflict met haar overbuurman. Zij stelde dat hij in zijn winkel woonde – in strijd met de gemeentelijke bestemmingsplannen – en dat hij tot laat bezoek ontving, wat leidde tot overlast. Om bewijsmateriaal te verzamelen, fotografeerde zij hem herhaaldelijk en deed zij veelvuldig melding bij de autoriteiten. De autoriteiten vonden echter geen bewijs dat de buurman zich aan enig vergrijp schuldig maakte. De buurman heeft meerdere keren aangifte gedaan wegens stalking door klaagster. Dat heeft niet geleid tot een strafrechtelijke vervolging. Nadat andere buurtbewoners waren gehoord en die het gedrag van klaagster jegens hem als disproportioneel omschreven, heeft de gemeente klaagster laten weten dat zij onder de Treiteraanpak was gebracht.

Tussen 2016 en 2019 heeft klaagster herhaaldelijk om inzage in haar dossier verzocht en heeft zij de rechtmatigheid van haar opname in het programma en de verwerking van haar persoonsgegevens betwist. In 2019 heeft zij verzocht om verwijdering van haar gegevens. De gemeente heeft het verzoek afgewezen. Wel heeft de gemeente klaagster een gedeeltelijk geanonimiseerd (zwartgelakt) afschrift van haar dossier verstrekt.

De rechtbank oordeelde dat de verwerking van haar persoonsgegevens binnen de 'Treiteraanpak' verenigbaar was met de doeleinden waarvoor de deelnemende instanties de gegevens hadden verzameld, en dat er geen aanwijzingen waren dat de waarborgen voor een dergelijke verwerking waren geschonden.

De ABRvS heeft geoordeeld dat de gemeente terecht volledige inzage in het niet-geanonimiseerde dossier had geweigerd, teneinde de rechten van ambtenaren en andere derden te beschermen en dat er voldoende gronden waren om klaagster te onderwerpen aan de "treiteraanpak". Het bewaren van de gegevens voor een periode van nog eens vijf jaar was gerechtvaardigd. De Afdeling concludeerde dat er geen sprake was van een onevenredige inbreuk op het privéleven van klaagster.

Klaagster klaagt onder verwijzing naar artikel 8 EVRM over het feit dat de gemeente haar op onrechtmatige wijze heeft geobserveerd, contact hebben opgenomen met haar en haar familie, haar persoonsgegevens heeft verkregen en verwerkt, heeft geprobeerd haar tot verhuizing te bewegen en heeft getracht haar te onderwerpen aan een vorm van bemoeizorg ('assertive outreach').

Vragen aan partijen:

Was er sprake van een inbreuk op het privéleven van klaagster, zoals beschermd door artikel 8 EVRM (zie Satakunnan Markkinapörssi Oy en Satamedia Oy t. Finland [GK], nr. 931/13, § 136, 27 juni 2017; M.D. e.a. t. Spanje, nr. 36584/17, § 55, 28 juni 2022 en A.R. t. het Verenigd Koninkrijk, nr. 6033/19, § 55, 1 juli 2025)?

Ervan uitgaande dat er sprake was van een inbreuk: was deze inbreuk bij wet voorzien – en dus voldoende toegankelijk en voorzienbaar, oftewel met voldoende nauwkeurigheid geformuleerd om klaagster in staat te stellen haar gedrag daarop af te stemmen (zie Rotaru t. Roemenië [GK], nr. 28341/95, §§ 56-57, EHRM 2000-V; EHRM 2008; Vukota-Bojić t. Zwitserland, nr. 61838/10, § 67, 18 oktober 2016 en A.R. t. het Verenigd Koninkrijk, nr. 6033/19, § 60, 1 juli 2025)?

Bood het nationale recht klaagster toereikende en doeltreffende waarborgen tegen het risico op misbruik en willekeur (zie S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk [GK], nr. 30562/04 en 30566/04, §§ 95-99; K.H. e.a. t. Slowakije, nr. 32881/04, § 46, EHRM 2009 (uittreksels); Vukota-Bojić t. Zwitserland, nr. 61838/10, §§ 72-75, 18 oktober 2016 en A.R. t. het Verenigd Koninkrijk, nr. 6033/19, §§ 60-61, 1 juli 2025)?

Was de inbreuk op de rechten van klaagster noodzakelijk en evenredig ter bescherming van de rechten van anderen (zie S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk [GK], nr. 30562/04 en 30566/04, §§ 103-104, EHRM 2008; Drelon t. Frankrijk, nr. 3153/16 en 27758/18, § 82, 8 september 2022 en N.F. e.a. t. Rusland, nr. 3537/15 en 8 andere zaken, §§ 45-47, 12 september 2023)?

De regering wordt verzocht om, overeenkomstig artikel 38 EVRM en regel 49, lid 3, onder a), van het Reglement van het Hof, het Hof te informeren over welke maatregelen en interventies er ten aanzien van klaagster zijn genomen in het kader van het Amsterdamse gemeentelijke beleid tegen intimidatie (“Treiteraanpak”)

HvJ – CONCLUSIE – C-12/25 (Bisdom Gent) – 1 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Medina – België – ECLI:EU:C:2026:803 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Artikelen 7, 8 en 10 Handvest EU – Artikel 17 VWEU – Doopregister – Begrip ‚bestand’ – Recht op wissen van gegevens – Rechtmatigheid van de verwerking – Recht van bezwaar – Verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang of voor historisch onderzoek

Een Belgisch staatsburger die als kind was gedoopt in de katholieke kerk heeft het bisdom Gent verzocht om alle verwijzingen naar hem uit alle fysieke of digitale registers of archieven te schrappen. Hij heeft zich daarbij beroepen op de algemene verordening gegevensbescherming (AVG)1. Het bisdom heeft vervolgens zijn uittreding uit de kerk geregistreerd, waarbij zijn persoonsgegevens zijn doorgehaald maar wel leesbaar zijn gebleven. Omdat de betrokkene niet tevreden was met deze aanpak, heeft hij een klacht ingediend bij de Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit, die het bisdom heeft gelast zijn persoonsgegevens te wissen. Het bisdom is tegen dit besluit opgekomen bij een Belgische rechter, die het Hof van Justitie heeft verzocht om de AVG in deze context uit te leggen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 17, lid 1, onder c), artikel 17, lid 3, artikel 21, lid 1, en artikel 89 van verordening (EU) 2016/679), gelezen in het licht van de artikelen 3, 7, 8 en 10 Handvest van de EU en artikel 17, lid 1, VWEU, moeten aldus worden uitgelegd dat:

– *een betrokkene die als minderjarige is gedoopt en die zich als meerderjarige wil distantiëren van de betrokken religieuze gemeenschap, in beginsel het recht heeft om zijn persoonsgegevens uit het doopregister te laten verwijderen indien de verwerkingsverantwoordelijke geen dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking aantoont die zwaarder wegen dan de belangen, rechten en vrijheden van de betrokkene. Het staat aan de nationale rechter om te beoordelen of de verwerkingsverantwoordelijke zijn taak heeft vervuld in het licht van de concrete omstandigheden van de bij hem aanhangige individuele situatie, met name rekening houdend met de redenen die de betrokkene ertoe hebben gebracht te verzoeken om wissing van zijn persoonsgegevens, alsook met de mogelijke gevolgen die de weigering van de verwerkingsverantwoordelijke om die gegevens te wissen kan hebben voor de integriteit van de betrokkene;*

– *de verdere verwerking van de persoonsgegevens in kwestie rechtmatig is wanneer de verwerkingsverantwoordelijke aantoont dat die persoonsgegevens worden verwerkt met het oog op archivering in het algemeen belang, of voor historische onderzoeksdoeleinden die kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van menselijke kennis, mits er passende waarborgen zijn die worden nageleefd en mits het beginsel van minimale gegevensverwerking in acht wordt genomen;*

– *de loutere annotatie in het doopregister dat de betrokkene uit een religieuze gemeenschap is getreden en het doorstrepen van de relevante persoonsgegevens zonder die gegevens onleesbaar te maken, geen „gegevenswissing" in de zin van verordening 2016/679 vormen;*

– *aan de voorgaande overwegingen niet wordt afgedaan door het feit dat het doopregister niet digitaal is, maar een unieke materiële drager in de vorm van een boek met dubbelzijdige bladen waarin ook de details van andere betrokkenen worden vermeld, en dat een unieke weergave vormt van historische feiten die nergens anders worden geregistreerd."*

- Advocaat-generaal Medina: het recht op gegevenswissing in de AVG kan in beginsel gelden voor persoonsgegevens in doopregisters In dergelijke situaties moet per geval een afweging worden gemaakt tussen de institutionele autonomie en godsdienstvrijheid van kerken om hun registers van sacramenten bij te houden en de privacyrechten van de betrokkene (persbericht Curia)
- A-G HvJ EU: aantekening van kerkverlating in doopregister volstaat niet als gegevenswissing onder de AVG (IT&recht)

HvJ – CONCLUSIE – C-222/25 (Rahapesu Andmebüroo) – 8 oktober 2026 – A-G Medina – Estland – ECLI:EU:C:2026:837 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn (EU) 2016/680 – Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van gebruik financiële stelsel voor witwassen van geld of terrorismefinanciering – Financiële-inlichtingeneenheden (FIE's) – Inzagerecht van de betrokkene – Indirecte inzage via een toezichthoudende autoriteit

De Estse financiële inlichtingeneenheid (RAB) heeft twee verzoeken van X afgewezen om toegang te krijgen tot de informatie met betrekking tot de uitwisseling van gegevens over X met financiële instellingen of buitenlandse autoriteiten. X heeft dit besluit aangevochten bij de nationale rechter. Het Estse Hooggerechtshof heeft hem in het gelijk gesteld en geoordeeld dat de AVG van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens door financiële inlichtingeneenheden. X heeft nieuwe verzoeken gedaan en steeds hebben de rechters de RAB gelast om de gevraagde informatie vrij te geven. De RAB is in cassatie gegaan bij de verwijzende rechter. De vragen hebben in essentie betrekking op de vraag welke EU-regels inzake gegevensbescherming van toepassing zijn, of de toegang tot de informatie kan worden uitgesteld tot het moment van vernietiging ervan, of een financiële inlichtingeneenheid dergelijke toegang mag weigeren en onder welke omstandigheden een dergelijke beperking rechtmatig is.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 2, onder d), van verordening (EU) 2016/679 en artikel 2, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/680 moeten aldus worden uitgelegd dat de verwerking van persoonsgegevens door een financiële-inlichtingeneenheid (FIE), zoals de RAB, in het kader van de uitoefening van haar taak bestaande in het voorkomen, opsporen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering en in het licht van haar rollen en bevoegdheden ter zake, moet worden geacht te zijn verricht door een bevoegde autoriteit in de zin van artikel 3, punt 7, van richtlijn 2016/680, ook al is de betrokken FIE geen onderzoeksautoriteit in de zin van het nationale wetboek van strafvordering. De verwerking van dergelijke gegevens valt dus binnen de werkingssfeer van richtlijn 2016/680.

Artikel 15 van richtlijn 2016/680 verzet zich tegen een nationale regeling die de uitoefening van het recht van de betrokkene op inzage in de persoonsgegevens die een FIE van hem heeft, volledig beperkt totdat die gegevens zijn vernietigd zodat het voor de betrokkene onmogelijk is om ooit informatie over deze gegevens te verkrijgen, voor zover de betreffende nationale maatregel geen duidelijke en precieze regels lijkt te bevatten die de draagwijdte en de toepassing van deze maatregel regelen en minimale vereisten opleggen opdat de personen van wie de persoonsgegevens worden verwerkt over voldoende garanties beschikken dat die gegevens doeltreffend worden beschermd tegen het risico van misbruik en tegen elke onrechtmatige raadpleging en elk onrechtmatig gebruik van die gegevens door de betrokken FIE.

Artikel 15, lid 3, van richtlijn 2016/680 moet aldus worden uitgelegd dat het een FIE toestaat te weigeren de redenen voor de weigering of beperking mee te delen teneinde te voorkomen dat wordt bevestigd of weerlegd dat persoonsgegevens van de betrokkene zijn verwerkt. In een dergelijke situatie moet aan de betrokkene echter altijd informatie worden verstrekt over de mogelijkheid om zijn inzagerecht via de toezichthoudende autoriteit uit te oefenen krachtens artikel 17, lid 1, van richtlijn 2016/680.

Artikel 15, lid 1, van richtlijn 2016/680 verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die bij een algemene bepaling aan het hoofd van een FIE de bevoegdheid verleent om de rechten van betrokkenen te beperken wanneer een gecombineerde lezing met andere wettelijke bepalingen, waaronder tevens bepalingen van lager recht, vereist is om het doel, de voorwaarden en de werkingssfeer van die beperking te begrijpen. Artikel 15, lid 1, van richtlijn 2016/680 verzet zich echter tegen een dergelijke nationale wettelijke regeling voor zover deze geen duidelijke en precieze regels lijkt te bevatten die de draagwijdte en de toepassingsvoorwaarden van de beperking van het inzagerecht regelen opdat de personen van wie de persoonsgegevens worden verwerkt over voldoende garanties beschikken dat de verwerkte gegevens doeltreffend worden beschermd tegen het risico van misbruik en tegen elke onrechtmatige raadpleging en elk onrechtmatig gebruik van die gegevens."

- Advocate General Medina: The Law Enforcement Directive 1 applies to the processing of personal data by the Financial Intelligence Units (FIUs) in the exercise of their mission to prevent, detect and combat money laundering and terrorist financing Access of data subjects to the data processed by FIUs may be restricted, provided that the necessary safeguards are in place to prevent abuse (Persbericht Curia)
- A-G HvJ EU: verwerking persoonsgegevens door financiële-inlichtingeneenheden valt onder richtlijn gegevensbescherming bij rechtshandhaving (IT&recht)

HvJ – CONCLUSIE – C-568/25 (Universal Versand) – 15 oktober 2026 – A-G Medina – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2026:871 – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Verkoop op afstand aan consumenten – Betaling op afbetaling of op rekening (‚onveilige betaling') – Beoordeling van kans op wanbetaling – Profilering – Geautomatiseerd besluitvormingsproces – Menselijke tussenkomst

Universal Versand is een webshop. Op grond van een uitsluitend geautomatiseerde beoordeling dat er een hoger risico is op wanbetaling, wordt klanten de mogelijkheid ontzegd om bepaalde zogenaamd onveilige betaalmethoden te kiezen, te weten „op afbetaling" en „op rekening". De Oostenrijkse consumentenvereniging is een procedure gestart tegen Universal Versand vanwege deze handelspraktijk.

De vragen gaan over het in artikel 22, lid 1, AVG opgenomen recht om niet te worden onderworpen aan uitsluitend op geautomatiseerde verwerking gebaseerde individuele besluitvorming en wat de omvang van die bescherming is in het licht van een van de uitzonderingen op dat recht in lid 2 van dat artikel, namelijk die welke is gebaseerd op de noodzakelijkheid van het besluit voor de totstandkoming of de uitvoering van de overeenkomst.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 22, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat er in het kader van postorderverkoop voor een klant rechtsgevolgen zijn verbonden aan een besluit waarbij hem de mogelijkheid wordt ontzegd om bepaalde betaalmethoden te kiezen en dat uitsluitend is gebaseerd op een geautomatiseerde beoordeling van zijn kans op wanbetaling, of dat een dergelijk besluit hem minstens anderszins in aanmerkelijke mate treft, wanneer dat besluit eraan in de weg kan staan dat de betrokken koopovereenkomst tot stand komt.

Artikel 22, lid 2, onder a), van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat er bij het sluiten van een overeenkomst met een klant door een postorderbedrijf sprake dient te zijn van een objectief verband tussen het doel van die overeenkomst en de geautomatiseerde beoordeling van de kans op wanbetaling van de klant teneinde te kunnen besluiten dat een dergelijke geautomatiseerde beoordeling

noodzakelijk is voor de uitvoering van die overeenkomst, en dat het daarnaast vereist is dat de daartoe verzamelde gegevens objectief geschikt zijn om die beoordeling uit te voeren en dat er wordt verduidelijkt om welke gegevens het gaat alsook waarom zij zijn verzameld. Dienaangaande rust de bewijslast op het postorderbedrijf.

Artikel 22, lid 2, onder a), van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de toepassing van de in die bepaling opgenomen uitzondering op het verbod van uitsluitend op geautomatiseerde verwerking gebaseerde besluitvorming vereist dat een geautomatiseerd besluit noodzakelijk is voor de totstandkoming of de uitvoering van een overeenkomst tussen de betrokkene en een verwerkingsverantwoordelijke, in die zin dat er met name geen minder ingrijpend alternatief voorhanden is, en daarnaast dat factoren zoals tijdwinst voor klanten en besparingen voor bedrijven die van dat soort geautomatiseerde verwerking gebruikmaken, relevant kunnen zijn om de noodzakelijkheid ervan te beoordelen, indien die factoren in de specifieke omstandigheden van het concrete geval een objectief bewijs vormen voor die noodzakelijkheid, met name in die zin dat er geen minder ingrijpend alternatief voorhanden is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 6 oktober 2026 – ECLI:NL:HR:2026:1615

Richtlijn (EU) 2016/680 – Kopie van inhoud van smartphone na inbeslagname – Voorafgaande machtiging van rechter nodig?

Aan de Hoge Raad zijn prejudiciële vragen gesteld inhoudende of in het licht van het Unierecht politie en justitie, zonder voorafgaande rechterlijke machtiging in een strafrechtelijk onderzoek een kopie mogen maken van de inhoud van (een digitale-gegevensdrager of een geautomatiseerd werk, waaronder) een smartphone. De Hoge Raad stelt naar aanleiding daarvan een prejudiciële vraag aan het HvJ. De Hoge Raad geeft in verband met lopende strafzaken een voorlopig oordeel. Dat oordeel houdt in de kern in dat een werkwijze van politie en justitie waarbij zonder voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris, bij wijze van bevriezingsmaatregel, een kopie wordt gemaakt van de inhoud van een inbeslaggenomen smartphone (of een poging daartoe wordt gedaan), niet onverenigbaar is met het Unierecht. In lopende strafzaken kan – in afwachting van de beantwoording van de vraag door het Hof van Justitie – worden uitgegaan van dat voorlopige oordeel.

Prejudiciële vraag aan het HvJ luidt: Staat het Unierecht – in het bijzonder Richtlijn (EU) 2016/680 eraan in de weg dat na de inbeslagneming van (een digitale-gegevensdrager of geautomatiseerd werk, waaronder) een smartphone een (voor mensen niet leesbare en niet analyseerbare) kopie van de inhoud van de smartphone wordt gemaakt (of een poging daartoe wordt ondernomen) zonder dat aan het maken van die kopie of de poging daartoe een rechterlijke toetsing voorafgaat?

- Prejudiciële vraag HR over voorafgaande rechterlijke machtiging voor kopie inhoud smartphone (Intro)
- Hoge Raad stelt prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie over het zonder voorafgaande rechterlijke machtiging maken van een kopie van een inbeslaggenomen smartphone en geeft een voorlopig oordeel (bijzonder strafrecht)
- Een kopie van een smartphone zonder rechter-commissaris: de Hoge Raad legt de vraag voor aan Luxemburg (bijzonder strafrecht)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1009/26 (TikTok Technology et TikTok Information Technologies UK), verwijzing uit **Ierland** over de vraag of en onder welke voorwaarden de **omzet van moedermaatschappij** mag worden meegewogen bij de **berekening van AVG-boetes**, welke **rechten van verdediging** daarbij gelden en of boetes voor meerdere AVG-inbreuken mogen worden gecumuleerd

NOOT – HvJ 3 september 2026, C-798/24 (Jautiva)

The interplay between corporate transparency and personal data protection: A new stage in the CJEU's case law (EU law analysis)

NOOT – HvJ 18 juni 2026, C-484/24 (NTH Haustechnik)

C. Michielsen & M. Gilliams, Hof van Justitie beoordeelt de verwerking van onrechtmatig verkregen persoonsgegevens in onderzoek naar toelaatbaarheid van bewijs, in: *Computerrecht 2026/164*

NOOT – HvJ EU 14 juli 2026, C-474/24 (NADA Austria)

C. Michielsen, Hof van Justitie over de verwerking van persoonsgegevens in kader van antidopingmaatregelen, in: *Computerrecht 2026/166*

OVERIG

- Juridische druk op de camerabril van Meta (de laatste ontwikkelingen) (AI forum)
- AP zet volgende stap in toezicht op AI (AP)
- EDPB publishes statement on the data protection challenges of smart glasses (EDPB)
- The connected gaze. Video recording, surveillance and administering evidence in the age of smart glasses (EDPB)
- Big Tech Will Be the Only Winner Under the Digital Omnibus, While We Pay the Price
- The EU is contemplating changes to privacy rules to benefit big tech that put our personal information at risk (liberties.eu)
- P. Hajduk and P. De Hert, 'Overlapping GDPR and DMA Competences to Assess Anonymisation: Sincere Cooperation in the Commission's Google Search Specification Decision' (*European Law Blog*, 21 October 2026)
- P.T. Kramcsák and L.D. Corte, 'A Tempting Shortcut: How the Digital Omnibus Would Re-engineer the Legitimate Interest Test for AI' (*European Law Blog*, 19 October 2026)

Wiki

- Wiki AVG

EHRM factsheets en guides

- Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection
- Personal data protection
- Right to the protection of one's image
- ECHR-KS – Terrorism Surveillance measures
- ECHR-KS – Article 8 The right to private life protecting or limiting the role of public watchdogs
- Thematic factsheet: Protection des données personnelles

Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM – ARREST – Veldsink-Schoonbeek en Veldsink t. Nederland – 6 oktober 2026 – 26337/22 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD002633722 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Forfaitaire vergoeding voor proceskosten – Geen schending

Klagers hebben een succesvol beroep ingesteld tegen een bevel tot verwijdering van modulaire bouweenheden van hun perceel. Zij hebben een vergoeding ontvangen voor juridische kosten. De vergoeding was berekend op basis van een forfaitair tarief voor juridische kosten in bestuursrechtelijke procedures. Volgens klagers wordt hiermee hun recht op toegang tot de rechter geschonden, aangezien de werkelijke juridische kosten veel hoger waren.

Het EHRM oordeelt dat het forfaitaire tarief geen onevenredige inbreuk vormt op het recht van de klagers op toegang tot de rechter. Het forfaitaire stelsel is bekend bij procespartijen en rechtsbeoefenaren. Bovendien is rechtsbijstand in bestuursrechtelijke procedures niet verplicht. Het EHRM erkent dat de kans op succes groter is met de bijstand van een gespecialiseerde advocaat, maar de door dergelijke advocaten in rekening gebrachte honoraria kunnen sterk uiteenlopen.

Het EHRM acht het niet redelijk om van nationale rechters te verlangen dat zij in elke individuele bestuursrechtelijke zaak beoordelen of de door advocaten in rekening gebrachte honoraria redelijk en noodzakelijk waren. Geen schending van artikel 6 EVRM.

- Besluit proceskosten bestuursrecht niet in strijd met EVRM (taxlive)

EHRM – ARREST – Makovac en Latin t. Slovenië – 6 oktober 2026 – 15525/23 – 15532/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD001552523 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Rechterlijke toetsing van boetebeschikking mag onder omstandigheden zonder mondelinge behandeling

Klagers zijn twee Kroatische beroepsvissers aan wie door de Sloveense autoriteiten boetes zijn opgelegd wegens overtredingen in verband met hun visserijactiviteiten. Zij hebben verzocht om een rechterlijke toetsing van deze boetebeschikkingen. De nationale rechter heeft de boetes in stand gelaten zonder dat een mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden. Klagers stellen dat het recht op een eerlijk proces is geschonden, omdat zij onvoldoende gelegenheid hebben gekregen om het tegen hen gebruikte bewijs (herkenningen) te betwisten.

Het EHRM stelt voorop dat artikel 6 EVRM niet in alle gevallen een mondelinge behandeling vereist, ook niet wanneer sprake is van een criminal charge. Of daarvan mag worden afgezien hangt af van de aard van de zaak en de vraag of een mondelinge behandeling noodzakelijk is voor een behoorlijke beoordeling van het bewijs.

Ten aanzien van Makovac: geen schending. Haar betrokkenheid kan onder meer worden vastgesteld aan de hand van foto's waarop personen herkenbaar zijn afgebeeld. Zij had toegang tot het dossier en heeft niet uitdrukkelijk betwist dat zij op de foto's is afgebeeld. Bij die stand van zaken mocht de rechter afzien van een mondelinge behandeling van de zaak.

Ten aanzien van Latin: wel schending. Op de foto's in zijn dossier zijn geen herkenbare personen te zien en zijn identificatie berust met name op een herkenning van een inspecteur. Een mondelinge behandeling is in dit geval noodzakelijk om de betrouwbaarheid van deze waarnemingen te kunnen toetsen. Daarnaast zijn de als bewijs gebruikte berichten op social media onvoldoende gespecificeerd waardoor klager zich niet effectief heeft kunnen verdedigen daartegen. Schending artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – Berlusconi t. Italië – 22 oktober 2026 – 8683/14 – ECLI:CE:ECHR:2026:1022JUD000868314 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Klacht over onpartijdigheid in zaak tegen Berlusconi

Berlusconi is veroordeeld voor belastingontwijking. De voorzitter van de kamer van het Hof van cassatie, rechter Esposito, heeft voordat de uitspraak openbaar is gemaakt, een interview gegeven.

Berlusconi klaagt over partijdigheid van de rechter. Het EHRM erkent dat het besluit van een rechter om een interview aan de pers te geven over een uitspraak waaraan hij als lid en voorzitter van de zittingskamer had meegewerkt, vragen zou kunnen oproepen – zeker gelet op de plicht tot terughoudendheid die rechters in acht moeten nemen om artikel 6 EVRM te waarborgen. Het interview in de krant getuigde echter niet van enige vooringenomenheid van de rechter ten aanzien van de zaak, noch gaf het aanleiding tot objectief gerechtvaardigde twijfels over de onpartijdigheid van het Hof van Cassatie.

Het Hof oordeelt dat Berlusconi niet heeft aangetoond dat de samenstelling van het Hof van Cassatie die zijn zaak behandelde – en in het bijzonder de voorzitter van de kamer waaraan de zaak was toegewezen – niet onpartijdig was. Geen schending van artikel 6 EVRM.

- Affaire Berlusconi : le juge peut-il commenter son propre arrêt ? (libertés chéries)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – B.K. t. Zwitserland – 22 oktober 2026 – 24268/21 – 55351/21 – ECLI:CE:ECHR:2026:1022JUD002426821 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Klacht over detentieomstandigheden – Equality of arms

Klager, een Zwitser (geboren in 1995), klaagt over de omstandigheden van zijn detentie in de Pöschwies-gevangenis van augustus 2018 tot maart 2021, met name over zijn afzondering in een isoleercel. Hij klaagt in het bijzonder over onvoldoende medische zorg en over een beslissing waarbij hem in de weekenden en op feestdagen een uur buitenactiviteit is geweigerd.

Het EHRM merkt op dat het Federaal Hooggerechtshof over informatie beschikte, die het op eigen initiatief had opgevraagd, zonder dat klager hiervan op de hoogte was en ook niet de gelegenheid heeft gehad hierop te reageren. De rechter heeft in zijn uitspraak een expliciete verwijzing opgenomen naar een vermeende vernieling van de nieuwe cel en baseerde het – althans als bijkomende overweging – zijn conclusie dat het beroep van klager misbruik van procesrecht inhield, mede op de hiervoorgenoemde informatie waarover klager niet beschikte.

Het EHRM overweegt dat het oordeel van het Federaal Hooggerechtshof – dat het beroep van klager een misbruik van de procedure zou vormen – niet los gezien kan worden van de informatie waarover het Hooggerechtshof beschikte en dus relevant was voor de uitkomst van de zaak. De informatie was klaarblijkelijk niet volstrekt irrelevant en niet kan worden volgehouden dat een gelegenheid om daarop te reageren geen invloed zou hebben gehad op de uitkomst van de zaak (vergelijk Asnar t. Frankrijk, nr. 12316/04, § 26, 18 oktober 2007, en Janáček t. Tsjechië, nr. 9634/17, § 48, 2 februari 2023, alsmede de daarin aangehaalde zaken). Tot slot merkt het Hof op dat het Federaal Hooggerechtshof geen enkele motivering heeft gegeven voor het feit dat klager niet in de gelegenheid is gesteld om te reageren op de door de gevangenisautoriteit verstrekte informatie (vergelijk Janáček, hierboven aangehaald, § 5). Schending van artikel 6, lid 1 EVRM. Wat de billijke genoegdoening betreft, oordeelt het Hof dat de vaststelling van een schending op zichzelf voldoende billijke genoegdoening vormt voor de door klager geleden immateriële schade.

EHRM – ADVISORY OPINION (Protocol no. 16) – Luxemburg – 20 oktober 2026 – P16-2026-002 – persbericht – advisory opinion

Artikel 6 EVRM – Verplichting voor advocaat om in eigen tuchtprocedure persoonlijk te verschijnen – Beslissing bij verstek tot schrappen van het tableau

Een voormalig advocate is bij verstek van het tableau geschrapt vanwege handelingen die zij had verricht toen zij nog lid was van de balie. In hoger beroep heeft de tuchtrechtelijke instantie – onder verwijzing naar de bepalingen van de wet op het beroep van advocaat – het verzoek afgewezen om haar te laten vertegenwoordigen door een raadsman bij haar afwezigheid.

De vragen die door het Constitutionele Hof zijn gesteld aan het EHRM gaan over de nationale bepaling op grond waarvan een advocaat verplicht is om in een eigen tuchtprocedure persoonlijk te verschijnen en over het ontbreken van een rechtsmiddel tegen de bij verstek genomen beslissing om haar te schrappen van het tableau.

EHRM: Artikel 6, lid 1, EVRM staat er in beginsel niet aan in de weg dat nationale wetgeving vereist dat een advocaat tegen wie een tuchtprocedure loopt, persoonlijk verschijnt voor het bevoegde tuchtorgaan.

Wanneer de betrokken advocaat echter niet persoonlijk verschijnt, maar een raadsman heeft gemachtigd om hem of haar tijdens de zitting te vertegenwoordigen, mag het tuchtorgaan niet op voorhand weigeren om naar de toelichting van deze raadsman over de redenen voor de afwezigheid te luisteren. Het tuchtorgaan moet immers kunnen vaststellen of deze afwezigheid neerkomt op een ondubbelzinnige afstand van het recht op verdediging, dan wel op het voornemen om zich aan de tuchtrechtelijke rechtsgang te onttrekken.

Bij gebreke van een dergelijke afstand of een vastgesteld voornemen om zich aan de tuchtrechtelijke rechtsgang te onttrekken, is het aan het bevoegde tuchtorgaan om ervoor te zorgen dat de betrokkene een reële gelegenheid krijgt om zich te verdedigen – bijvoorbeeld door de zitting uit te stellen of door toe te staan dat de betrokkene zich, ondanks zijn of haar afwezigheid, laat vertegenwoordigen door een raadsman. Indien een tuchtrechtelijk stelsel voorziet in twee instanties, moet aan dit vereiste in ieder geval in de beroepsfase worden voldaan.

Gezien het belang van het horen van de raadsman van de betrokkene – zowel voor de bescherming van de rechten van de verdediging als voor een goede tuchtrechtelijke rechtspleging – zal een weigering om de door de advocaat ingeschakelde raadsman te horen, doorgaans neerkomen op een onevenredige beperking van het recht op een eerlijke behandeling, zoals gewaarborgd door artikel 6, lid 1, EVRM. Dit geldt in het bijzonder wanneer de tuchtprocedure kan leiden tot sancties die ernstige gevolgen hebben voor de praktijk, de loopbaan, de professionele reputatie en/of het levensonderhoud van de betrokkene.

Wanneer het nationale recht belet dat de vertegenwoordiger van de betrokkene wordt gehoord door de tuchtrechtelijke beroepsinstantie, terwijl er tegelijkertijd geen rechtsmiddel beschikbaar is waarmee de zaak opnieuw op tegenspraak kan worden onderzocht – zowel wat de feiten als wat het recht betreft –, hetzij door middel van een verzoek tot vernietiging van een bij verstek gewezen beslissing, hetzij via een ander mechanisme dat gelijkwaardige waarborgen biedt; en wanneer bovendien niet is vastgesteld dat de betrokkene ondubbelzinnig afstand heeft gedaan van zijn recht op verdediging of heeft geprobeerd zich aan de tuchtrechtelijke rechtsgang te onttrekken, dan kan de combinatie van deze beperkingen het evenwicht verstoren dat moet worden gevonden tussen de legitieme doelstellingen van de wetgever enerzijds en de vereisten van het recht op een eerlijk proces krachtens artikel 6, lid 1, van het Verdrag anderzijds.

EHRM – ARREST – „Pinto-zaken“ (Andreani e.a. t. Italië, Ferracane t. Italië, Schiavo S.R.L. e.a. t. Italië en Mendicino e.a. t. Italië) – 29 oktober 2026 – persbericht

Artikel 6 EVRM – Overschrijding redelijke termijn – Pinto-wet – Compensatie

De Italiaanse ‘Pintowet’ (*Legge Pinto*) voorziet in vergoeding van materiële en immateriële schade als gevolg van de excessieve lange duur van rechtszaken. Recentelijk heeft het EHRM uitspraak gedaan in een aantal Italiaanse zaken die hiermee te maken hebben.

Bij de eerste groep zaken ging het om een wettelijke grens aan de hoogte van de vergoeding, namelijk dat die niet hoger mag zijn dan de oorspronkelijke vordering. Hierover overweegt het EHRM dat de nationale rechters in bepaalde zaken alleen naar het wettelijke maximum van compensatie keken en onvoldoende hebben gemotiveerd of de toegekende vergoeding voldoende en passend was, met als gevolg dat de toegekende vergoedingen substantieel lager waren dan normaliter het geval was in EHRM-zaken met een vergelijkbaar tijdsverloop. Dit heeft in sommige zaken geleid tot een schending van artikel 6 en 13 EVRM; dit betrof zaken met een tijdsverloop van 14 tot meer dan 20 jaar.

In de tweede groep zaken sloot de wet een vergoeding uit bij misbruik van procesrecht. Ondanks dat de nationale rechters vaststelden dat sprake was van een buitensporig procesverloop, hebben zij op grond van deze bepaling geen immateriële schadevergoeding toegekend, terwijl in de onderliggende zaken uiteindelijk geen sanctie was opgelegd voor misbruik van procesrecht. Hiermee is geen passende en voldoende compensatie geboden. Artikel 6 EVRM is geschonden; het tijdsverloop was in die zaken 8 tot ruim 16 jaar.

In de derde groep ging het om belastingzaken. In de praktijk werd vaak geen vergoeding toegekend, omdat de nationale rechter vond dat artikel 6 EVRM niet van toepassing was. Het EHRM vindt echter van wel, omdat de belastingwet een afschrikwekkend en bestraffend karakter kan hebben. Door geen vergoeding toe te kennen, is in de praktijk dus geen effectieve en passende compensatie geboden. Artikel 6 EVRM is geschonden; het tijdsverloop was in die zaken 8 tot bijna 25 jaar.

EHRM factsheets en guides

- iECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Hearings via video link
- Thematic factsheet: Formalisme excessif des tribunaux

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ADVISORY OPINION Protocol no. 16 – Nederland – Hoge Raad – 15 oktober 2026 – persbericht – P16-2026-004

Artikel 6 EVRM – Verzoek om herziening van een vrijspraak voor moord – DNA analyse

Het verzoek heeft betrekking op wetgeving die in 2013 in Nederland in werking is getreden en die het mogelijk maakt om – in het nadeel van een voormalig verdachte – herziening te verzoeken van een vrijspraak die onherroepelijk is geworden. In 2025 diende het College van procureurs-generaal een verzoek in tot herziening van de vrijspraak van een verdachte die eerder was vrijgesproken van moord. Dit verzoek is gebaseerd op resultaten van DNA-analyse, verkregen via technieken die ten tijde van het oorspronkelijke proces nog niet beschikbaar waren. Met dit verzoek wordt beoogd de relevante bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering – die na de vrijspraak in 2012 zijn gewijzigd en in werking zijn getreden – met terugwerkende kracht toe te passen. De Hoge Raad heeft in zijn verzoek aan het EHRM gevraagd om uitsluitsel te geven over de vraag of artikel 6 EVRM (recht op eerlijk proces) en/of

artikel 7 EVRM (geen straf zonder wet) toestaan dat een wettelijke regeling voor de herziening van strafprocedures die met een onherroepelijke vrijspraak zijn geëindigd, met terugwerkende kracht kan worden toegepast in het nadeel van voormalige verdachten.

EHRM – ARREST – SIRVA NV t. België – 15 oktober 2026 – 24900/24 – ECLI:CE:ECHR:2026:1008JUD002490024 – persbericht – arrest

- EHRM stelt schending van artikel 6 EVRM vast in Belgische fiscale procedure die ruim veertien jaar loopt (bijzonder strafrecht)

HvJ – ARREST – C-321/25 (Gidzhinov) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:859 – conclusie – arrest

Kaderbesluit 2008/841/JBZ – Artikel 325, lid 1, VWEU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Georganiseerde criminaliteit – Bescherming financiële belangen EU – Afschrikkende en doeltreffende maatregelen – Verplichting om te voorzien in strafrechtelijke sancties – Ernstige btw-fraude – Maximale straffen – Evenredigheidsbeginsel – Verjaringstermijn

In Bulgarije loopt sinds 2015 een strafzaak tegen vijf personen wegens btw-fraude en deelname aan een criminele organisatie. Twee verdachten worden gezien als leiders (met strafbedreiging van 5 tot 15 jaar), drie als deelnemers (met een strafbedreiging van 3 tot 10 jaar). Daarnaast zijn meerdere btw-gerelateerde fraudehandelingen ten laste gelegd (o.a. valse aangiften, valse facturen en onrechtmatige aftrek voor grote bedragen). Tussen 2015 en 2021 hebben er 48 zittingen plaatsgevonden. In 2021 moest de procedure opnieuw worden aangevangen wegens de benoeming van een nieuwe rechter ter vervanging van de eerste. Tussen 2022 en 2025 vonden er 18 zittingen plaats waarvan de meeste werden verdaagd. Vanwege pensionering van de tweede rechter moest de procedure een derde keer aan een nieuwe rechter worden toegewezen. Dit betreft de verwijzende rechter.

Het is onmogelijk om vóór het verstrijken van de verjaringstermijnen een definitieve uitspraak in drie instanties te krijgen. Voor de meeste feiten zal verjaring dus tot straffeloosheid leiden. Alleen voor de leiders van de criminele organisatie is de verjaringstermijn lang genoeg (tot 2035).

De verwijzende rechter stelt twee onderling onafhankelijke vragen: De eerste gaat over de Bulgaarse verjaringstermijn en de geschiktheid daarvan om een doeltreffende bestrijding van btw-fraude te garanderen. Ook wordt getwijfeld aan de evenredigheid van een nationale regeling waarbij leiders in bepaalde omstandigheden zwaarder worden gestraft dan personen die het feit daadwerkelijk plegen.

Hof: Artikel 325 VWEU en artikel 2, lid 1, van de Overeenkomst, opgesteld op grond van artikel K.3 van het VEU, aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen, verzetten zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan de strafvervolging van ernstige fraude waardoor de financiële belangen van de Europese Unie worden geschaad, noodzakelijkerwijs verjaart wanneer binnen een termijn van vijftien jaar nadat die strafbare feiten zijn gepleegd geen definitieve veroordeling is uitgesproken, ongeacht of er zich enige grond voor stuiting of schorsing van de verjaring heeft voorgedaan dan wel toevallige gebeurtenissen zijn opgetreden, voor zover een dergelijke termijn in de betrokken lidstaat niet leidt tot een systemisch risico dat dergelijke fraude onbestraft blijft.

Artikel 3, lid 1, onder b), van kaderbesluit 2008/841/JBZ (bestrijding georganiseerde criminaliteit) verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan het strafbare feit waarbij een overeenkomst wordt gesloten met het oog op het plegen van een strafbaar feit, als bedoeld in artikel 2, onder b), van dit kaderbesluit, wordt bestraft met een vrijheidsstraf waarvan de maximumduur langer is dan die van

de vrijheidsstraf die geldt voor het strafbare feit waarop de overeenkomst betrekking heeft en meer dan vijf jaar bedraagt.

HvJ – ARREST – C-660/24 (Commissie/Hongarije) – 22 oktober 2026 – ECLI:EU:C:2026:885 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 258 VWEU – Richtlijn 2013/48/EU – Recht op toegang tot advocaat in strafprocedure – Inbreukprocedure Commissie tegen Hongarije – Nationale wetgeving op grond waarvan verdachten of beklaagden kunnen worden verhoord zonder een advocaat indien deze niet binnen een bepaald tijdsbestek verschijnt

In deze inbreukprocedures stelt de Commissie dat Hongarije en Tsjechië hun verplichtingen uit hoofde van de richtlijn betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures niet zijn nagekomen, omdat hun wetgeving in het algemeen toestaat dat verdachten of beklaagden door de autoriteiten kunnen worden ondervraagd zonder dat hun advocaat aanwezig is, indien de advocaat niet binnen een bepaalde termijn verschijnt. In Hongarije betreft dit twee uur, in Tsjechië 48 uur. Het arrest bevat uitgebreide overwegingen over de rechtspraak van het EHRM.

Hof: Hongarije is zijn verplichtingen uit hoofde van richtlijn 2013/48/EU (recht op toegang tot advocaat)niet nagekomen door niet de noodzakelijke maatregelen vast te stellen om te voldoen aan artikel 3, lid 6, onder b), gelezen in samenhang met artikel 3, lid 3, van deze richtlijn, en artikel 9 ervan.

- Failure of a Member State to fulfil obligations: by allowing, as a general rule, suspects or persons under reasonable suspicion of having committed a criminal offence to be questioned without a lawyer if that lawyer does not attend within a certain period, Hungary and the Czech Republic have infringed EU law (persbericht Curia)

=> Zie ook: C-681/24 (Commissie/Tsjechië), ECLI:EU:C:2026:886

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 6 oktober 2026 – ECLI:NL:HR:2026:1615

Richtlijn (EU) 2016/680 – Kopie van inhoud van smartphone na inbeslagname – Voorafgaande machtiging van rechter nodig?

Samenvatting onder: privacy en bescherming persoonsgegevens

NOOT – HvJ 23 april 2026, C-24/26 (Casotta)

E.R. Monteiro, 'A Victim in One Member State, a Bystander in Another? Case C-24/26 Casotta' (*European Law Blog*, 6 October 2026)

NOOT – EHRM 25 augustus 2026, Kavala t, Turkije (no. 2)

- A Conviction Void in Strasbourg but Still in Force at Home: Kavala v. Türkiye (No. 2) and Article 46 ECHR (Strasbourg observers)
- Can Article 7 ECHR be absorbed? Criminal legality in Kavala v. Türkiye (no. 2) (Strasbourg observers)

NOOT – EHRM 1 september 2026, Brunell en McCardle t. Nederland

Artikel: Keskin all over again? Over Straatsburgse onmiddellijkheid en het (middellijke) Nederlandse strafproces in hoger beroep *door Mikhel Timmerman en Roos Klomberg* in NJB (bijzonder strafrecht)

NOOT – EHRM 5 mei 2026, Yasak t. Turkije

The Article 3 divide in Yasak v. Türkiye: judicial line-drawing and the boundaries of (in)humanity in prisons (Strasbourg observers)

OVERIG

Artikel: De uitoefening van slachtofferrechten in de vervolging en berechting van internationale misdrijven (bijzonder strafrecht)

EHRM factsheets en guides

- Police arrest and assistance of a lawyer
- Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial (criminal limb)
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Absent witnesses and other restrictions on the right to examine witnesses
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 Access to a lawyer
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Administration of (unlawfully obtained) evidence
- ECHR-KS Key Theme - Mass Protests The right to a fair trial
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Presumption of innocence
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 Waiver of the guarantees of a fair trial

Producteisen

HvJ – ARREST – C-120/25 (Payback) – 15 oktober 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:853 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 2017/136 – Onlinekansspel met televisie als prijs – Energie-etikettering – Organisator prijsspel met televisie als prijs is handelaar

PAYBACK, exploiteert een multipartner-bonuspuntenprogramma. Zodra deelnemers een bepaald aantal punten hebben verzameld, kunnen zij ervoor kiezen om die punten in te wisselen voor een beloning of ze kunnen ervoor kiezen om aankopen te doen bij deelnemende partnerbedrijven.

In een onlinenieuwsbrief heeft PAYBACK reclame gemaakt voor een kansspel met een afbeelding van een televisie die gewonnen kon worden en voorzien van een lijst met mogelijke prijzen. PAYBACK heeft daarbij geen informatie vermeld over de energie-efficiëntieklasse.

Verweerster, een belangenvereniging, heeft een vordering ingesteld tot staking van het maken van iedere vorm van reclame voor de televisie zonder de relevante informatie te verstrekken over de energie-efficiëntieklasse ervan. PAYBACK heeft aangevoerd dat zij geen „handelaar" in de zin van artikel 2, punt 13, van verordening 2017/1369 is.

De verwijzende rechter wil weten of PAYBACK kan worden beschouwd als handelaar.

Hof: Artikel 2, punt 13, van verordening (EU) 2017/1369 (energie-etikettering) moet aldus worden uitgelegd dat een persoon die in het kader van zijn commerciële activiteit een onlinekansspel organiseert en een televisie als prijs uitlooft, moet worden aangemerkt als een „handelaar" in de zin van die bepaling, zodat hij dient te voldoen aan de eisen die voortvloeien uit artikel 6, eerste alinea, onder a), van deze verordening, gelezen in samenhang met artikel 4, onder d), van gedelegeerde verordening (EU) 2019/2013 (energie-etikettering van elektronische beeldschermen).

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-1044/26 (Safety Agency), verwijzing uit **Tsjechië** over CE-markering en de vraag of ballistische panelen onder de uitzondering voor **zelfverdedigingsmiddelen** van **verordening 2016/425** vallen en of een sanctie mag worden opgelegd wanneer de geschonden verplichting pas later door het Hof is uitgelegd.

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

HvJ – ARREST – C-159/25 (Rowicz) – 15 oktober 2026 – Polen – ECLI:EU:C:2026:856 – conclusie – arrest

Artikel 19 VEU – Artikel 47 van het Handvest – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijkheid en onpartijdigheid rechters – Toewijzing zaken aan rechters (zaakstoedeling) – Artificiële-intelligentiesystemen

Samenvatting onder: rechtsstaat en rechterlijke macht

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – C-159/25 (Rowicz) – 15 oktober 2026 – Polen – ECLI:EU:C:2026:856 – conclusie – arrest

Artikel 19 VEU – Artikel 47 Handvest EU – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijkheid en onpartijdigheid rechters – Toewijzing zaken aan rechters (zaakstoedeling) – Artificiële-intelligentiesystemen

In deze zaak zijn bij de betreffende rechterlijke instantie twee hogere beroepen ingesteld tegen uitspraken in geschillen over betalingsverzoeken. Rechter JD werd willekeurig aangewezen om deze zaken te behandelen, maar werd later op haar verzoek door het college van de betreffende rechterlijke instantie ontheven van de verplichting om 100 zaken af te doen, waaronder de betrokken beroepen. Dat besluit bevatte geen motivering. Deze zaken zijn vervolgens willekeurig opnieuw toegewezen aan nieuwe rechters via het SLPS (systeem voor de willekeurige toewijzing van zaken) waarbij de betrokken beroepen aan de verwijzende rechter zijn toegewezen.

De verwijzende rechter twijfelt over de conformiteit van de onttrekking en de hertoewijzing en vraagt zich af of zij kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.

Zij wijst erop dat de samenstelling van de rechtsprekende formatie onveranderlijk is en dat geen wettelijk omschreven gevallen zich hebben voorgedaan die een wijziging rechtvaardigen. Daarnaast stelt zij het SLPS ter discussie vanwege storingen, fouten, gebrek aan transparantie en de kwetsbaarheid ervan voor manipulatie, en dat het geen evenwichtige verdeling van de werklast waarborgt.

Ten slotte merkt zij op dat geen doeltreffende voorziening in rechte kan worden ingesteld tegen een besluit tot toewijzing van een zaak of tot vaststelling van de samenstelling van de rechtsprekende formatie.

Hof: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest moet aldus worden uitgelegd dat een rechtsprekende formatie van een nationale rechterlijke instantie waaraan zaken willekeurig door middel van een IT-systeem zijn toegewezen nadat de rechter die aanvankelijk met die zaken was belast, op eigen verzoek is ontheven van de verplichting om die zaken af te doen, kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld, ook al beschikt die rechter niet over rechtsmiddelen waarmee hij die hertoewijzing specifiek kan betwisten.

NOOT – EHRM 21 mei 2026, Sobczyńska e.a. t. Polen

Rule of law as a protection against arbitrariness – Sobczyńska and others v Poland (Strasbourg observers)

OVERIG

- The EU rule of law report: a tool that records rather than prevents? (Liberties)
- Intrekking van rechtmatig verleende vergunningen van veehouders – een aanslag op rechtsstatelijke principes of een legitieme noodzaak om de stikstofcrisis te bestrijden? (Nederland rechtsstaat)
- Hungary's democratic renewal: why EU Rule of Law monitoring must evolve (liberties)

- A. Knecht, 'Who Bears the Costs of Systemic Rule of Law Breaches? The General Court's Judgments on EU Value Conditionality' (*European Law Blog*, 19 October 2026)

WIKI

- Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM factsheets en guides

- Independence of the justice system
- The misuse of state power
- ECHR-KS – Article 6 (civil) Protection of the judiciary
- Thematic factsheet: Independence and impartiality of the judicial system

Sport

OVERIG

Why child-rights education belongs in sport (Leiden law blog)

EHRM – factsheets en guides

- Sport and the European Convention on Human Rights

Staatssteun

HvJ – ARREST – C-117/25 (Canal Sea Services e.a.) – 22 oktober 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:881 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2017/352 – Verplichte loodsdiensten voor zee- en binnenvaartschepen – Nationale regelgeving die verlening van verplichte loodsdiensten op zee uitsluitend voorbehoudt aan overheidsinstanties – Uitsluiting van particuliere marktdeelnemers die eerder toestemming hadden gekregen om deze diensten te verlenen – Begrip „staatssteun"

In een Roemeens nationaal besluit is bepaald dat loodsdiensten op zeeschepen en zeevarende binnenschepen uitsluitend mogen worden verricht door loodsdiensten van de overheid.

De verwijzende rechter vraagt zich af of de betrokken loodsdiensten als „economische activiteit" moeten worden aangemerkt en of de overdracht van deze dienst aan overheidsinstanties in overeenstemming is met de mededingingsregels en met de staatssteunregels van artikel 107, lid 1 VWEU en verordening (EU) 2017/352.

België en drie andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 107, lid 1, VWEU en verordening (EU) 2017/352 moeten aldus worden uitgelegd dat een door een lidstaat vastgestelde maatregel waarbij ten gunste van bepaalde publieke havenentiteiten een

monopolie in het leven wordt geroepen om de verplichte loodsdienst voor schepen aan die entiteiten toe te vertrouwen tegen een door de overheid goedgekeurde vergoeding, geen staatssteun vormt voor zover die activiteit onlosmakelijk verbonden is met de aan die entiteiten toegewezen taken van algemeen belang op het gebied van controle en veiligheid van het maritieme verkeer, alsmede de bescherming van het milieu in een haven.

HvJ – CONCLUSIE – C-477/25 (Servicekörperschaft) – 15 oktober 2026 – A-G Rantos – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:869 – conclusie

Artikel 107, lid 1, VWEU – Artikel 108, lid 3, VWEU – Richtlijn 2006/112/EG – Begrip ‚staatssteun' – Vrijstelling van vennootschapsbelasting en bedrijfsbelasting – Verlaagd btw-tarief – Fiscale voordelen voor lichamen die ihkv planmatige samenwerking diensten verlenen tbv lichamen zonder winstoogmerk – Wijziging van de criteria op basis waarvan de begunstigden van een steunregeling worden geïdentificeerd

Dit verzoek betreft de uitlegging van Unieregels inzake staatssteun en stelt ten eerste de vraag aan de orde of de uitbreiding van fiscale voordelen – die aanvankelijk enkel toekwamen aan lichamen zonder winstoogmerk die statutaire doelen van algemeen nut, liefdadigheids- of kerkelijke doelen nastreven – tot lichamen die dezelfde statutaire doelen nastreven door planmatig met dergelijke lichamen samen te werken, staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU vormt, en ten tweede, de vraag of de uitbreiding van deze fiscale voordelen, die zijn ingevoerd bij een nationale regeling van vóór het EEG-Verdrag, als gevolg van een wijziging van de relevante nationale regeling in de loop van 2020 een „nieuwe steunmaatregel" vormt waarvoor de verplichting tot voorafgaande aanmelding bij de Europese Commissie in de zin van artikel 108, lid 3, VWEU geldt.

De kern van deze zaak betreft de vraag of de uitbreiding van een regeling inzake fiscale voordelen een selectief voordeel in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU verschaft.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus moet worden uitgelegd dat een nationale regeling:

– wanneer zij aan servicelichamen vrijstellingen van vennootschapsbelasting en bedrijfsbelasting toekent, geen selectief voordeel verleent en dus geen staatssteun vormt;

– wanneer zij ten gunste van deze lichamen voorziet in een verlaagd btw-tarief, een selectief voordeel verleent en dus staatssteun kan vormen indien aan de andere voorwaarden van die bepaling is voldaan.

Artikel 108, lid 3, VWEU, gelezen in samenhang met artikel 1, onder b) en c), van verordening (EU) 2015/1589 moet aldus worden uitgelegd dat voor zover de betrokken fiscale voordelen staatssteun vormen, een nationale regeling op grond waarvan deze voordelen tot andere categorieën begunstigden worden uitgebreid, ‚nieuwe steun' vormt, die vooraf bij de Europese Commissie moet worden aangemeld."

HvJ – CONCLUSIE – C-358/24 (Varo Energy Belgium e.a.) – 22 oktober 2026 – Grote Kamer – A-G Rantos – België – ECLI:EU:C:2026:888 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2022/1854 – Noodinterventie vanwege hoge energieprijzen – Solidariteitsbijdrage – Geldigheid EU verordening – Nationale maatregel die kan worden beschouwd als een gelijkwaardige nationale maatregel – Kwalificatie van de nationale maatregel als een heffing van gelijke werking als een douanerecht of een discriminerende binnenlandse belasting – Kwalificatie van de nationale maatregel als nieuwe staatssteun

Samenvatting onder: energiemarkt

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-992/26 (Biržų miškų ūkis), verwijzing uit **Litouwen** over **subsidieaanvragen voor energie-efficiëntiemaatregelen** en **staatsteun**

Strafrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-979/26 (Slaradova), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of het Unierecht zich verzet tegen nationale strafbepalingen die **geen rekening houden met de geringe ernst** van het **onrechtmatige gebruik van een betaalinstrument** en of de nationale rechter in zulke gevallen de strafrechtelijke aansprakelijkheid kan uitsluiten of de straf kan afstemmen op de concrete ernst van de gedraging.

OVERIG

- Europol publiceert gap analysis over digitaal-forensische capaciteit van opsporingsdiensten in de EU (bijzonder strafrecht)
- Column: Confiscatie bij verkrijging te goeder trouw (bijzonder strafrecht)
  Op 22 mei 2024 trad Richtlijn (EU) 2024/1260 over ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen in werking. De richtlijn introduceert in het Nederlandse strafprocesrecht de confiscatie van uit misdrijf afkomstige voorwerpen zonder voorafgaande veroordeling, de zogenoemde non-conviction based confiscation (artikel 16 van de richtlijn).

EHRM factsheets en guides

- Domestic violence
- Police arrest and assistance of a lawyer
- Protection of minors
- Secret detention sites
- Trafficking in human beings
- Violence against women

- Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty

Toegang tot documenten

HvJ – CONCLUSIE – C-222/25 (Rahapesu Andmebüroo) – 8 oktober 2026 – A-G Medina – Estland – ECLI:EU:C:2026:837 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn (EU) 2016/680 – Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van gebruik financiële stelsel voor witwassen van geld of terrorismefinanciering – Financiële-inlichtingeneenheden (FIE's) – Inzagerecht van de betrokkene – Indirecte inzage via een toezichthoudende autoriteit

Samenvatting onder: privacy

Vennootschapsrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-862/25 (AFI ESCA e.a.) – 15 oktober 2026 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:873 – conclusie

Richtlijn 2004/109/EG – Richtlijn 2004/25/EG – Vennootschappen – Vrijheid van vestiging – Transparantieverplichtingen – Kennisgeving van belangrijke deelnemingen die zijn verworven in het kapitaal van vennootschappen door personen die in onderling overleg handelen – Begrip 'strengere vereisten' – Openbare overnamebiedingen – Verplichting tot richtlijnconforme uitlegging van het nationaal recht

De Franse toezichthouder heeft sancties opgelegd aan een natuurlijk persoon en verschillende rechtspersonen voor het niet melden van bepaalde handelingen die in onderling overleg met betrekking tot effecten zijn verricht. Deze handelingen waren van invloed op het verloop van een openbaar overnamebod.

De vraag is o.a. wanneer er sprake is van een situatie waarin de regels inzake openbare overnamebiedingen en de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen van effecten die tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten elkaar kruisen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 1 bis, vierde alinea, onder iii), van richtlijn 2004/109/EG moet aldus moet worden uitgelegd dat de daarin vastgelegde uitzondering betrekking kan hebben op kennisgevingsverplichtingen die door nationale voorschriften worden opgelegd aan natuurlijke of rechtspersonen die door handelingen in onderling overleg bepaalde drempels voor de verwerving van aandelen overschrijden wanneer dergelijke kennisgevingsverplichtingen van toepassing zijn in het kader van een openbaar overnamebod. In dit verband hoeven de betreffende nationale voorschriften niet te worden uitgelegd in overeenstemming met artikel 10 van richtlijn van 2004/109.

Artikel 10, onder a), van richtlijn 2004/109 moet aldus worden uitgelegd dat het handelen in onderling overleg van een groep natuurlijke of rechtspersonen om de gedwongen verkoop van effecten van minderheidsaandeelhouders in het kader van een openbaar overnamebod te blokkeren kan worden aangemerkt als een overeenkomst die is gesloten met het oog op het vaststellen van een duurzaam gemeenschappelijk beleid inzake het beheer van de uitgevende instelling.

OVERIG

- EU Inc.: simplification must go hand in hand with legal certainty (notaries of Europe)
- M. Battisti, 'Saving the EU-ESO: Enhanced Cooperation as EU Inc.'s Way Out?' (*European Law Blog*, 16 October 2026)

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – ATRESMEDIA CORPORACION DE MEDIOS DE COMUNICACION t. Spanje – 8 oktober 2026 – 29807/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:1008JUD002980723 – persbericht – arrest

Artikel 10 EVRM – Artikel 3, Eerste Protocol bij het EVRM – Weigering uitzending verkiezingsdebat – Onevenredigheid in keuze van kandidaten – Geen schending

Samenvatting onder: Vrijheid van meningsuiting

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections
- Political parties and associations
- Thematic factsheet: Droit à des élections libres

Vervoer, reizen en rijbewijs

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-161/25 en C-162/25 (Captrain Italia e.a.) – 15 oktober 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:860 – conclusie – arrest

Richtlijn 2012/34/EU – Gemeenschappelijke Europese spoorwegruimte – Verstoringen die toe te schrijven zijn aan de spoorwegondernemingen – Grensboeten – Aanvullende nationale boeteregeling – Cumulatie van verschillende boeteregelingen

Italiaanse spoorwegondernemingen komen op tegen een besluit van ART (Italiaanse toezichthouder) tot goedkeuring van een door de nationale spoorweginfrastructuurbeheerder, RFI, vastgestelde boeteregeling waarbij spoorwegondernemingen worden bestraft wanneer zij de stoptijden in stations met aansluitingen op buitenlandse netten overschrijden (hierna: „grensboeten").

De vraag is o.a. of artikel 35 van richtlijn 2012/34 de lidstaten toestaat om naast de in dit artikel vastgestelde prestatieregeling specifieke boeteregelingen in te voeren voor verstoringen op het spoorwegnet, en, indien die vraag bevestigend wordt beantwoord, of en in hoeverre deze verschillende regelingen kunnen worden gecumuleerd en moeten worden gecoördineerd.

Hof: Artikel 35 van richtlijn 2012/34/EU moet aldus worden uitgelegd dat een specifieke regeling voor boeten aan de grens waarmee niet formeel wordt beoogd dit artikel ten uitvoer te leggen en die van toepassing is bij overschrijding van de parkeertijd op stations voor aansluiting op buitenlandse spoorwegnetten, toch onder dat artikel valt, aangezien deze regeling tot doel heeft om een optimaal gebruik van het spoorwegnet te bevorderen en om spoorwegondernemingen ertoe aan te moedigen om verstoringen tot een minimum te beperken en de prestaties van het spoorwegnet te verbeteren. In een

dergelijk geval verzet artikel 35 van richtlijn 2012/34, zoals gewijzigd, zich niet tegen nationale regelgeving waarbij de toepassing van een dergelijke regeling wordt toegestaan naast de algemene boeteregeling in het kader van een prestatieregeling in de zin van artikel 35, die bij die nationale regelgeving is ingevoerd, mits de betrokken regeling in overeenstemming is met de vereisten van dat artikel en de grondbeginselen in punt 2 van bijlage VI bij richtlijn 2012/34, zoals gewijzigd.

Artikel 35 van richtlijn 2012/34 moet aldus worden uitgelegd dat het de lidstaten toestaat om in het kader van de prestatieregeling te voorzien in zowel een algemene boeteregeling die van toepassing is bij vertraging op het gehele nationale spoorwegnet als een specifieke regeling voor boeten aan de grens die van toepassing is bij overschrijding van de parkeertijd op stations voor aansluiting op buitenlandse spoorwegnetten, zodat aan een spoorwegonderneming voor hetzelfde feit meerdere boeten kunnen worden opgelegd. Wanneer deze regeling meerdere boeteregelingen omvat, moet de toezichthoudende instantie nagaan of de maatregelen die deel uitmaken van deze regeling, ten eerste, op consistente en transparante wijze de doelstelling van verbetering van de prestaties van het spoorwegnet nastreven en, ten tweede, in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel en geen afbreuk doen aan de economische levensvatbaarheid en winstgevendheid van de betrokken spoorwegonderneming moet aldus worden uitgelegd dat het de toezichthoudende instantie niet verplicht om na te gaan, ten eerste, of de in dit artikel bedoelde prestatieregeling noodzakelijkerwijs gepaard gaat met, naast het opleggen van sancties, de toekenning van premies aan spoorwegondernemingen die beter hebben gepresteerd dan verwacht en compensaties voor ondernemingen die schade hebben geleden, en, ten tweede, of de boeten wegens vertraging ook gelden voor de infrastructuurbeheerder wanneer deze verantwoordelijk is voor de vertraging. Artikel 35 verplicht deze instantie daarentegen om na te gaan of die regeling – als geheel beschouwd – een samenhangend, transparant en evenredig geheel aan maatregelen vormt waarmee de in dit artikel genoemde doelstellingen kunnen worden bereikt.

Artikel 97 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op nationale regelgeving waarbij, in het kader van de in artikel 35 van richtlijn 2012/34, bedoelde prestatieregeling, een specifieke regeling voor boeten aan de grens wordt toegestaan die van toepassing is op spoorwegondernemingen in geval van overschrijding van de parkeertijd op stations voor aansluiting op buitenlandse spoorwegnetten, zonder rekening te houden met de inkomsten die deze ondernemingen ontvangen of kunnen ontvangen ter dekking van de doorvoerkosten.

CONSULTATIE

- Slimme handhaving en vereenvoudiging op het gebied van wegvervoer, Feedback mogelijk van 27 oktober 2026 - 24 november 2026 (EC)
- Openbaar vervoer per spoor en over de weg – Vereenvoudiging van rapportagevereisten Feedback mogelijk van 27 oktober 2026 - 24 november 2026 (EC)
- Wegvervoer - slimme handhaving en eenvoudigere regels — omnibus (verordening) Feedback mogelijk van 27 oktober 2026 - 24 november 2026 (EC)
- Wegvervoer - slimme handhaving en eenvoudigere regels — omnibus (richtlijn), Feedback mogelijk van 27 oktober 2026 - 24 november 2026 (EC)

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-957/26 (Orde van advocaten bij de rechtbank Antwerpen e.a.), verwijzing uit **België** over **rechtsbijstandsverzekering**, **vrije advocaatkeuze** en de vraag of **onderhandelingen voor een minnelijke regeling** behoren tot de voorbereidende fase van een gerechtelijke of

administratieve procedure en, zo ja, vanaf welk moment de verzekerde recht heeft op vrije advocaatkeuze.

- C-655/26 (AG Insurance), verwijzing uit **Frankrijk** over met fipronil besmette eieren, productaansprakelijkheid en de vraag of **alternatieve nationale aansprakelijkheidsgronden** kunnen worden aangevoerd en of een **wettelijke dekkingsuitsluiting** naar Belgisch recht een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar volledig mag verhinderen.

Vrij verkeer

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-873/26, C-874/26 en C-875/26 (Sviluppo e.a.), verwijzing uit **Italië** over de vraag of een nationale regeling die **cannabidiolproducten (CBD) uit cannabisextracten** aan een **strengere geneesmiddelenregeling** onderwerpt, ondanks het ontbreken van vastgesteld psychotroop effect en concreet verslavingsrisico, gerechtvaardigd kan worden op grond van het **voorzorgsbeginsel** en verenigbaar is met het **vrije verkeer van goederen** en het evenredigheidsbeginsel.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – ATRESMEDIA CORPORACION DE MEDIOS DE COMUNICACION t. Spanje – 8 oktober 2026 – 29807/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:1008JUD002980723 – persbericht – arrest

Artikel 10 EVRM – Artikel 3, Eerste Protocol bij het EVRM – Weigering uitzending verkiezingsdebat – Onevenredigheid in keuze van kandidaten – Geen schending

Klager, een particuliere mediagroep, wilde voorafgaand aan de nationale parlementsverkiezingen van 2019 een politiek debat uitzenden met vijf kandidaten voor het premierschap van partijen die naar verwachting meer dan 10% van de stemmen zouden halen, onder wie de kandidaat van Vox. Op 16 april 2019 heeft de Centrale Kiescommissie (CEC) geweigerd het format te accepteren. Onder verwijzing naar artikel 10 EVRM klaagt klager dat dit besluit de uitzending van het debat in het geplande format heeft verboden en zo inbreuk heeft gemaakt op de vrijheid om informatie te verstrekken en het recht van het publiek om informatie te ontvangen.

De CEC oordeelde dat klager het evenredigheidsbeginsel bij de selectie van deelnemers niet had nageleefd: partijen moesten worden behandeld naar hun resultaten bij eerdere vergelijkbare verkiezingen. Vox had destijds geen zetels in het nationale parlement en had bij de vorige algemene verkiezingen slechts een klein deel van de stemmen behaald. De Hoge Raad (Tribunal Supremo) heeft dit besluit bevestigd. Het Constitutioneel Hof heeft het beroep van klager niet-ontvankelijk verklaard. Het EHRM is het daarmee eens: geen schending van artikel 10, gelezen in het licht van artikel 3, Eerste Protocol bij het EVRM.

EHRM – ARREST – Anar Mammadov t. Azerbeidzjan – 6 oktober 2026 – 12043/19 – 50484/20 – ECLI:CE:ECHR:2026:1006JUD001204319 – persbericht – arrest

Artikel 8, 10 en 18 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Publicatie van journalistieke artikelen – Strafrechtelijke veroordeling

Klager is een journalist die op een website artikelen heeft gepubliceerd over een aanslag op het hoofd van de Ganja City Executive Authority. Zijn telefoons en laptop zijn in beslag genomen en onderzocht. Klager is strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf wegens het gedurende langere tijd oproepen van het publiek tegen de regering.

Het EHRM behandelt eerst de klacht met betrekking tot artikel 8 EVRM en oordeelt dat inbeslagname van de telefoons en de laptop en het daarop volgende onderzoek aan die gegevensdragers niet in overeenstemming is geweest met het nationale recht. Ook is sprake van strijd met artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM.

Bij beoordeling van de klacht over artikel 10 EVRM stelt het Hof voorop dat een strafrechtelijke veroordeling een van de meest ernstige vormen van een inbreuk is op het recht van vrije meningsuiting. Het Hof overweegt dat in de artikelen van klager niet is opgeroepen tot geweld en oordeelt dat de redenen die door de nationale autoriteiten zijn gegeven niet relevant en voldoende zijn om de inbreuk op het recht van vrije meningsuiting te rechtvaardigen.

Ten slotte oordeelt het Hof over de klacht dat artikel 18 EVRM is geschonden omdat sprake is geweest van een politiek gemotiveerde veroordeling. Het Hof is van oordeel dat niet buiten redelijke twijfel kan worden vastgesteld dat dit het geval was. Geen schending artikel 18 EVRM.

EHRM – ARREST – Casali t. San Marino – 22 oktober 2026 – 12744/24 – 33586/24 – ECLI:CE:ECHR:2026:1022JUD001274424 – persbericht – arrest

Artikelen 6 en 10 EVRM – Vernietiging vrijspraak zonder wettelijke grondslag

Klaagster is wegens een Facebookbericht over een minister veroordeeld tot vier maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. Na een vrijspraak in derde aanleg vernietigde de rechter voor buitengewone rechtsmiddelen die vrijspraak op verzoek van de minister, waardoor de eerdere veroordeling herleefde.

Het EHRM stelt unaniem een schending van artikel 6, lid 1 EVRM vast. Het vereiste van een ‘bij de wet ingesteld gerecht’ betreft ook de bevoegdheid van de rechter in de concrete zaak. Voor zowel het toegepaste rechtsmiddel als de bevoegdheid om daarover te oordelen ontbrak een wettelijke grondslag. Het ging om een door de rechtspraak gecreëerd rechtsmiddel, waarvoor ook wettelijke procedureregels ontbraken. Een uitsluitend voor civiele procedures geregeld rechtsmiddel mocht evenmin ten nadele van de verdachte worden uitgebreid tot strafzaken.

Ook artikel 10 EVRM is geschonden. De procedure die tot een beperking van de vrijheid van meningsuiting leidt, moet eveneens ‘bij de wet voorzien’ zijn. Omdat een daartoe niet wettelijk bevoegde rechter de veroordeling had doen herleven, is aan dat vereiste niet voldaan. Aan een inhoudelijke afweging tussen de vrijheid van meningsuiting en de reputatie van de minister komt het EHRM daarom niet toe.

HvJ – ARREST – C-591/24 (Golf Bulgaria) – 15 oktober 2026 – Bulgarije – kECLI:EU:C:2026:866 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2010/13/EU – Artikelen 11 en 52, lid 1 Handvest EU – Begrip ‚audiovisuele mediadiensten' – Nationale regelgeving die uitzendingen verbiedt die in strijd zijn met de goede zeden – Aansprakelijkheid dienstverlener – Vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: diensten

EHRM factsheets en guides

- Hate speech
- Protection of journalistic sources
- Protection of reputation
- Guide on article 10 ECHR - freedom of expression
- ECHR-KS – Article 10 Contributions to public debate: Journalists and other actors
- ECHR-KS – Article 10 Hate speech
- ECHR-KS – Articles 8, 13 and 14 Protection against hate speech
- ECHR-KS – Article 10 Protection of journalists and journalistic activities
- Thematic factsheet: Freedom of expression

Vrijheid van vereniging en demonstratierecht

NOOT – EHRM 25 augustus 2026, Kavala t, Turkije (no. 2)

- A Conviction Void in Strasbourg but Still in Force at Home: Kavala v. Türkiye (No. 2) and Article 46 ECHR (Strasbourg observers)
- Can Article 7 ECHR be absorbed? Criminal legality in Kavala v. Türkiye (no. 2) (Strasbourg observers)

NOOT – EHRM 3 september 2026, Le Syndicat GJ t. Frankrijk

Le Syndicat GJ v France: The creeping normalisation of restrictions on protest (Strasbourg observers)

EHRM – factsheets en guides

- Use of force in the policing of demonstrations
- Thematic factsheet: Freedom of assembly and association

Witwassen en terrorisme

HvJ – CONCLUSIE – C-222/25 (Rahapesu Andmebüroo) – 8 oktober 2026 – A-G Medina – Estland – ECLI:EU:C:2026:837 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn (EU) 2016/680 – Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van gebruik financiële stelsel voor witwassen van geld of terrorismefinanciering – Financiële-inlichtingeneenheden (FIE's) – Inzagerecht van de betrokkene – Indirecte inzage via een toezichthoudende autoriteit

Samenvatting onder: privacy

OVERIG

Artikel: Financieel- en strafrechtelijke aspecten van de AMLR voor professionele voetbalclubs (bijzonder strafrecht)

Deel II – Algemeen

Algemeen

Besluit (GBVB) 2026/2352 van de Raad van 19 oktober 2026 tot benoeming van de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten, *PB L, 2026/2352, 20.10.2026,*

Het mandaat van mevrouw Kajsa OLLONGREN als speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten (SVEU) wordt met ingang van 1 september 2026 beëindigd. Mevrouw Ilze BRANDS KEHRIS wordt benoemd tot SVEU van 19 oktober 2026 tot en met 29 februari 2028. Zij zal haar mandaat uitoefenen overeenkomstig Besluit (GBVB) 2026/345.

Cursus en opleiding

- Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP (Intro)
- Raad van Europa - **HELP (**Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM (Help)
- Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht (Bijzonder Strafrecht)
- ERA trainingen
- Series of pan-European legal seminars
- **Series of language seminars**

Overzicht

9-10 nov 2026	Absolute Rights under the ECHR at State Borders (ECHRblog)
10-11 nov 2026	Webinar Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU 10 november 2026 (van 14:00 t/m 16:15) en 11 november 2026 van 14:00 t/m 16:15)

Nieuwsbrieven

Algemeen

- Knowledge Sharing platform (ECHR-KS)
- Maandelijks Bulletin HvJ

AI

- Nieuwsbrief van de kennisgroep AI &recht (alleen intern)

Bestuursrecht

- Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak

Dataprotectie

- European data protection supervisor (EDPS) nieuwsbrief

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, (Bijzonder Strafrecht)

Vreemdelingenrecht

- EUAA (European Union agency for asylum)
- Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen:
  CJEU Overview of judgments and pending cases

  NEMIS: newsletter on European migration issues

  NEAIS: newsletter on European asylum issues

  NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel**:** www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- EUAA (asiel en migratie)
- Dicta (asiel en migratie)
- European database of asylum law (asiel en migratie)
- Statelessness Case Law Database (sinds juli 2021)
- EDAL – European database of asylum law)
- Refworld UNHCR
- FRA (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- EFRIS
- HUDOC (EHRM)
  - HUDOC - Part I - Simple search - EN (ECHR-CEDH) - YouTube
- HUDOC User Manual
- Social Security Coordination Regulations database

NL zaken bij het HvJEU

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl **(bijlage 1).**

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken of in de Databank van het HvJ (curia-website).

Nieuwe NL prejudiciële verwijzingen

Instantie	Datum	ECLI	Onderwerp	Zaaknummer
Hoge Raad	6 oktober 2026	ECLI:NL:HR:2026:1615	Richtlijn (EU) 2016/680; kopie inhoud smartphone	
ABRvS	7 oktober 2026	ECLI:NL:RVS:2026:5867	Asiel en migratie verordening	C-1097/26 (Meiden)
Hoge Raad	23 oktober 2026	ECLI:NL:HR:2026:1730	Rijnvarenden	

Zaaknummer bij NL prejudiciële verwijzingen

Instantie	Datum	ECLI	Onderwerp	Zaaknummer
Hoge Raad	4.9.2026	ECLI:NL:HR:2026:1417	art. 63 VWEU; voorkomen dubbele belasting volgorde toepassing heffingskortingen	C-928/26 (Vangels)
ABRvS	7.10.2026	**ECLI:NL:RVS:2026:5867**	Asiel en migratie verordening	C-1097/26 (Meiden)

HvJ conclusies en arresten na NL prejudiciële verwijzingen

Zaaknummer	Soort	Datum	NL verwijzing	Conclusie	Arrest	Onderwerp
C-249/25 Jilin	ARREST	1.10.2026	ECLI:NL:RVS:2025:1473		ECLI:EU:C:2026:806	Asiel & migratie; Richtlijn tijdelijke bescherming, beslistermijn
C-459/25 Woonstichting Lieven de Key	ARREST	1.10.2026	ECLI:NL:HR:2025:1081		ECLI:EU:C:2026:810	Oneerlijke bedingen, Huurovereenkomst, proceskosten bij huurder, gevolgen vaststelling dat beding oneerlijk is
C-33/25 (Stichting Bloembollenkeuringsdienst)	ARREST	22.10.2026	ECLI:NL:CBB:2025:15		ECLI:EU:C:2026:884	Landbouw; bloembollenteelt, Afkeuring partijen door tulpenmozaïekvirus

Tussen- en einduitspraken na arrest HvJ

Zaaknummer	Soort	Datum	NL verwijzing	Eind (tussen)uitspraak	Onderwerp
C-446/26 PPU Blerens	Einduitspraak	27.10.2026	ECLI:NL:RBAMS:2026:6385	ECLI:NL:RBAMS:2026:10555	EAB; Executie-EAB uit Griekenland

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
29.9.2026	GECOMMUNICEERD	Taghi	34421/23 (en 20 andere klachten)	3, 6 en 13 EVRM	Detentie in EBI
29.9.2026	GECOMMUNICEERD	Zandbergen	35735/24	8 EVRM	AVG; Registratie van overlast gevende personen;

6.10.2026	ARREST	Veldsink-Schoonbeek en Veldsink,	26337/22	6 EVRM	Forfaitaire vergoeding proceskosten
6.10.2026	ARREST	Baybasin no. 2	36384/22	3 en 8 EVRM	Fouillering levenslang gestrafte na bezoek advocaat in gevangenis

Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van het Hof. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, ‘Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR’, Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice (ECHRblog) persbericht – advisory opinion

Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Adviezen
15.10.2026	Nederland	Strafrecht; vrijspraak moord	6 EVRM	**P16-2026-004**	
5.3.2026	Slovenië	Onteigening en eigendomsrecht	1, Eerste Protocol bij het EVRM	**P16-2026-003**	Ingetrokken; schikking
27.2.2026	Luxemburg	Tuchtrecht advocaat; schrappen van tableau; bij verstek	6 EVRM	**P16-2026-002**	ADVIES 20.10.26
16.2.2026	Oekraïne	Belastingen; aangepaste sanctie; eigendomsrecht	1, Eerste Protocol bij het EVRM	**P16-2026-001**	ADVIES 29.9.26
21.8.2025	Oekraïne	Woonrecht van non in klooster	8 EVRM	**P16-2025-001**	ADVIES 5.3.26
13.11.2024	Roemenië	Tuchtrecht; Rechter; keuring mentale gezondheid	8 EVRM	**P16-2024-002**	20.12.24 Afwijzing van het verzoek
6.2.2024	Roemenië	Eigendomsrecht en recht op eerlijk proces; inbeslagneming van som geld van ambtenaar	6 EVRM	**P16-2024-001**	26.6.24 Afwijzing van het verzoek
13.4.2023	België	Godsdienstvrijheid	9 EVRM	**P16-2023-001**	ADVIES

					14.12.2003
10.10.2022	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	6 en 8 EVRM	**P16-2022-001**	ADVIES 13.4.23 persbericht
19.4.2021	Frankrijk	Jagersvereniging	1, Eerste Protocol EVRM	**P16-2021-002**	ADVIES 13.7.22 persbericht
11.3.2021	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	3 en 7 EVRM	**P16-2021-001**	ADVIES 26.4.2022 persbericht
19.11.2020	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	2, 3 en 6 EVRM.	**P16-2020-001**	Beslissing 14.12.2020 afwijzing van het verzoek Persbericht 1.3.2021
5.11.2020	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	**P16-2020-002**	ADVIES 8.4.2022 persbericht
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	**P16-2019 -001**	ADVIES 29.5.2020 persbericht
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	**P16-2018-001**	ADVIES 10.4.2019